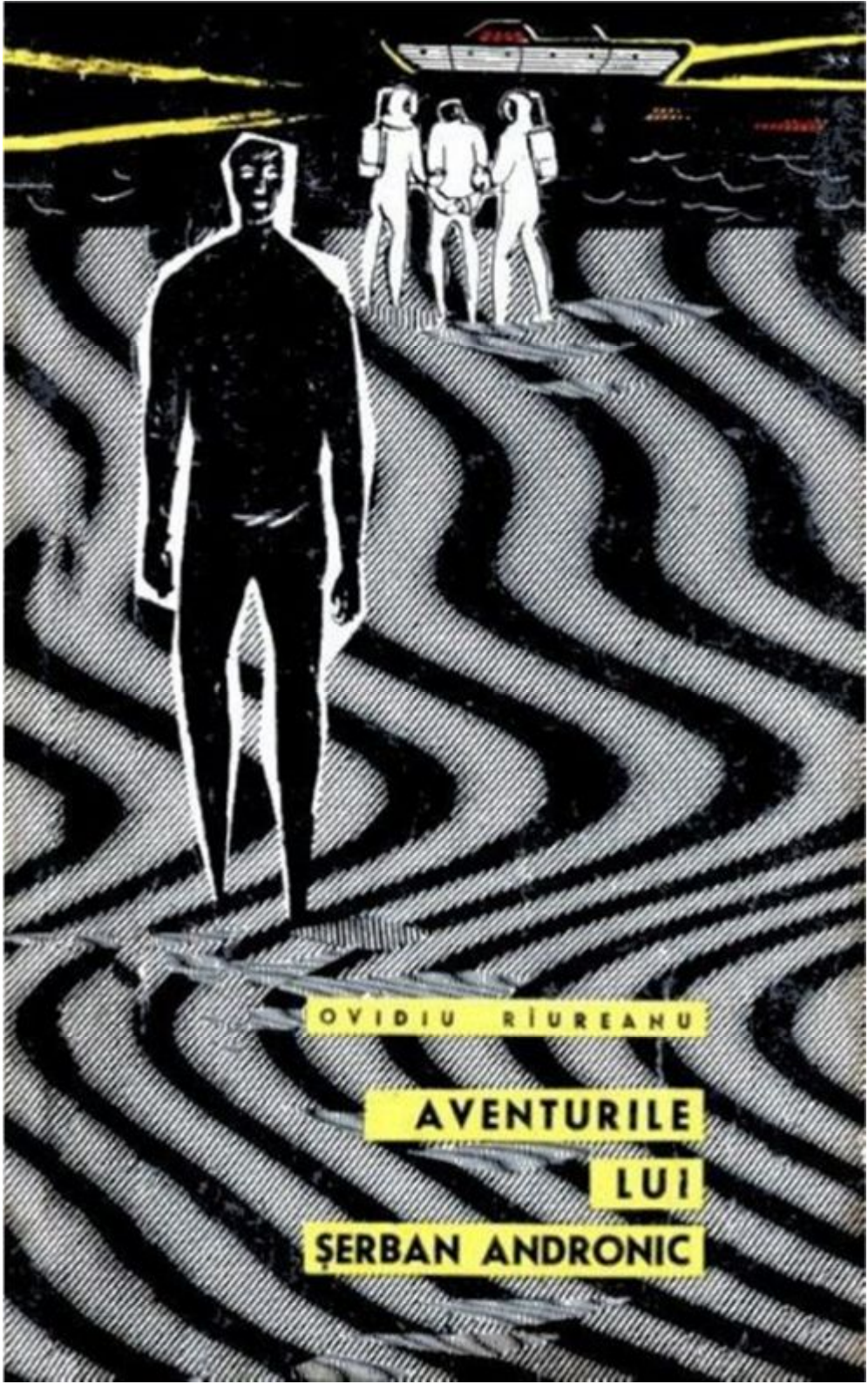

OVIDIU RIUREANU

AVENTURILE LUI ȘERBAN ANDRONIC

OVIDIU RÎUREANU

AVENTURILE LUI ŞERBAN ANDRONIC

Versiunea digitală 1.0 – ianuarie 2025

Realizată după volumul apărut la Editura Tineretului, Bucureşti, 1963

Coperta: Mihu Vulcănescu

O EXPERIENŢĂ SENZAŢIONALĂ

EXPERIENŢA PROFESORULUI IOSIF SCARLAT

Ce mă leagă pe mine de Nesteruş, acest om bun, sincer, ataşabil şi uneori ridicol? Desigur, întâi faptul că, de când ne cunoaştem, întotdeauna s-a sprijinit sufleteşte de ceea ce este relativ ferm în trăsăturile mele morale. E neîndoielnic că îi iubim nu numai pe cei de al căror ajutor şi de a căror dragoste avem nevoie, dar şi pe cei care au intrat în viaţa noastră tocmai pentru că, mai mult sau mai puţin, le suntem indispensabili. Pe urmă, de ce să nu recunosc, că preţuirea pe care mi-o acordă Nesteruş mă încurajează, îmi întăreşte încrederea în mine. Aşadar este explicabil faptul că, alături de Ştefan Orza, actualmente ofiţer de securitate, un om energic, de o mare tărie de caracter, personaj despre care vom vorbi mai târziu, Nesteruş a reprezentat întotdeauna pentru mine valoarea unei prietenii constante.

Iată de ce în ziua când Nesteruş a venit să lucreze la Observatorul stratosferic, unde, după absolvirea Facultăţii de fizică, fusesem şi eu angajat, am sărbătorit cu bucurie evenimentul, vreme de vreo două ore la restaurant.

Restaurantul, frecventat de toţi vizitatorii staţiunii, se afla de cealaltă parte a lacului care reprezenta la acea dată o nesfârşită serie de semne de întrebare, atât pentru geologi, paleobotanişti, arheologi şi medievişti, cât şi pentru inginerii şi piscicultorii însărcinaţi să-l facă mai productiv, prin extirparea pădurii fosilizate de pe fundul său. Despre popasul meu şi al lui Nesteruş la restaurant nu trebuie să vă închipuiţi cine ştie ce. N-a fost propriu-zis o petrecere. Dar mă simţeam atât de fericit, că puţin tot am zăbovit la masa mea preferată cu perspectivă spre tainicul lac.

Deşi în cursul dimineţii mă suisem în stratosferă pe un timp nefavorabil, ca să fac o serie de înregistrări dificile şi obositoare, pentru moment osteneala acelei zile pline de eforturi nu chiar obişnuite îmi dispăruse ca prin farmec.

Dar ea s-a răzbunat cu atât mai necruţător când am ajuns în camera mea de la observatorul instalat pe malul nord-estic al lacului. Mă simţeam doborât. Fiecare fibră din mine îşi cerea dreptul să se cufunde în somnul izbăvitor, a cărui uitare m-ar fi învăluit, desigur, de îndată, dacă aş fi făcut imprudenţa să mă întind pe divan.

Ştiam însă că tocmai atunci trebuia să se televizeze una dintre experienţele publice legate de fiziologia sistemului nervos central, pe care, deşi depăşea din mai multe puncte de vedere obiectivele Institutului de neurochirurgie „D. Bagdazar", profesorul Iosif Scarlat, directorul acestuia, le organiza cu o perseverenţă îndeobşte cunoscută. Oboseala mea se lupta cu dorinţa ce o aveam să văd tulburătoarele demonstraţii ale profesorului de care mă simţeam legat – îi fusesem recomandat încă din anii studenţiei,

după ce am făcut o lucrare de seminar în care stabileam analogii între unele fenomene atmosferice şi procesele bioelectrice din organismul animal. Dorinţa de a viziona experienţa s-a dovedit irezistibilă, deoarece, în loc să mă întind pe divan, m-am aşezat pe un scaun incomod, în imediata apropiere a televizorului, căruia, după ce mi-am aprins o ţigară, i-am răsucit butoanele cu hotărâre. Îmi propuneam să-mi satisfac aşa curiozitatea, dacă am scăpat prilejul să fiu la faţa locului (Institutul de neurochirurgie se afla numai la câteva sute de metri de observatorul stratosferic).

Prin experienţa din ziua aceea (experienţă repetată de altfel cu mici variaţii a nu ştiu câta oară în ultimul timp) organizatorul ei voia în primul rând să dovedească încă o dată, atât lumii ştiinţifice, cât şi celui mai larg public, posibilitatea de a afla gândurile omului fără ca acesta să şi le exprime prin viu grai.

Misiunea pe care şi-o asumase profesorul era destul de gingaşă, deoarece pe atunci trebuia să lupte cu neîncrederea stârnită de unele încercări făcute în ţările capitaliste sub un titlu similar, dar fără o serioasă bază ştiinţifică.

Tocmai primenirea acestei atmosfere o urmărea, în al doilea rând, Scarlat, prin repetatele sale experienţe publice însoţite întotdeauna de prezentarea aplicaţiilor practice folositoare omului, pe care le vor avea rezultatele cercetărilor întreprinse la Institutul „D. Bagdazar".

Consideraţiile teoretice ale profesorului şi metoda lui experimentală se bazau pe interpretarea ritmului curenţilor electrici care însoţesc activitatea creierului.

În creierul omenesc există sute de tipuri de celule care îndeplinesc diferite şi numeroase funcţiuni. Fără excepţie, ca şi în alte ţesuturi ale corpului nostru, fenomene electrice se produc în toate aceste celule, fie că ele se aliniază ca nişte minuscule piramide şi fuse, fie că-şi împletesc vegetal păienjenişul rădăcinilor şi ramurilor, fie că se oferă ochiului ce le scrutează prin microscop, sub forme ciudate de crustacei, flori ori coşuleţe. Curenţii electrici din creier însoţesc zvâcnetul inimii, mişcările molcome sau precipitate ale pieptului ce respiră şi excitaţiile înregistrate de ochii care îmbrăţişează formele şi culorile realităţii exterioare. Curenţii electrici din creier însoţesc reflexele noastre înnăscute şi pe cele condiţionate, ne însoţesc sentimentele, gândurile, închipuirea şi amintirile.

Bazându-se, pe de o parte, pe o aparatură perfecţionată şi, pe de alta, pe îndelungile lui cercetări asupra producerii influxurilor de natură electrică din interiorul substanţei cerebrale, în funcţie de dispoziţia şi activitatea elementelor celulare ale acesteia – doctorul Scarlat ajunsese la rezultate care contraziceau concluziile pripite ale unor confraţi mai sceptici.

Instrumentul cu care i-a redus pe aceştia la tăcere a fost electro-encefalo-retroversorul, construit pe baza teoretică a lucrărilor sale de profesorul Octavian Darie, un bătrân fizician, a cărui colaborare o solicitase şi în alte împrejurări. Care era rolul miraculosului aparat?

Desigur, graiul articulat şi gândirea abstractă sunt fenomene deosebite. Dar gândirea abstractă nu e cu putinţă fără graiul articulat, care i-a dat naştere şi o face posibilă. Omul gândeşte cu ajutorul cuvintelor, chiar şi când nu le rosteşte. Printr-o mulţime de electrozi plasaţi pe suprafaţa craniului, în majoritate în dreptul celei de a treia circumvoluţiuni frontale (unde sunt dispuşi centrii ce comandă muşchii limbii şi buzelor), electro-encefalo-retroversorul înregistra dintr-odată câteva mii de ritmuri electrice, ale căror aspecte simultane le identifica prin procese foarte complicate cu ajutorul unui mecanism electronic, arătând în cuvinte, indiferent dacă acestea erau rostite sau nu, conţinutul operaţiunilor mentale. Gura insului asupra căruia se experimenta putea să rămână mută. Deoarece cuvintele fiind gândite, aceleaşi celule cerebrale intrau în funcţiune în aceeaşi ordine, activitatea lor electrică se traducea în acelaşi fel. Desigur, oscilogramele simultane n-ar fi putut fi tălmăcite în sunete şi vorbe de ochiul omenesc. Însă tocmai acesta era rolul rapidului analizator electronic al aparatului.

Aşa cum am mai spus, am răsucit deci butonul televizorului şi interesantul tablou mi s-a înfăţişat în toată spectaculoasa-i ciudăţenie.

Aliniate ca nişte fotolii neobişnuite, ale căror trunchiuri masive şi ameninţătoare contrastau cu silueta subţire a picioarelor înalte pe care se sprijineau – adevărate picioare de păianjen – trei caracatiţe înotau în lumina anemică ce le înconjura ca un mediu lichid abia străpuns de razele soarelui. Nu ştiu dacă oboseala mea a contribuit la această impresie, dar, într-adevăr, în prima clipă mi s-a părut că cei trei oameni de pe estrada amfiteatrului sunt trei bizare cefalopode. Iluzia era posibilă, aşa cum arătau ei vârâţi până deasupra bărbiei în sacii metalici care îi izolau de curenţii paraziţi, acoperiţi până în dreptul ochilor de casca ce le fixa electrozii pe pielea craniului şi se continua prin cablurile în care se grupau numeroşii conductori.

Dar imaginea subacvatică alunecă pe ecranul televizorului, ca într-un vis, încet, spre stânga şi în locul ei se stabili figura enigmatică a profesorului Scarlat. Acesta stătea în picioare în spatele pupitrului instalat pentru conferenţiari şi vorbea cu o nuanţă de gravitate despre consecinţele lucrărilor sale şi ale invenţiei lui Octavian Darie: descoperirea unor metode mai rapide şi mai precise pentru psihologia şi fiziologia creierului, posibilităţi extraordinare dăruite psihiatriei, putinţa construirii pe scară industrială a unor dictafoane utile nu numai anumitor infirmi, ci oricărui intelectual pus în situaţia de a lucra cu mijloace tehnice înaintate, crearea

unor instrumente subtile pentru memorizarea şi reproducerea proceselor mentale – instrumente folositoare atât savanţilor, cât şi artiştilor... Enumerarea urmărilor practice ale inventării electro-encefalo-retroversorului şi ale cuceririlor ştiinţifice ce i-au stat la bază era destul de lungă şi nu paginile acestei povestiri formează locul cel mai potrivit pentru redarea ei integrală. De altfel la acea dată era greu să prevezi întreaga serie de consecinţe tehnice şi sociale, pe care le-au avut ulterior lucrările lui Scarlat şi ale lui Darie.

În timp ce profesorul vorbea, operatorul îşi întorsese obiectivul aparatului spre publicul de pe băncile amfiteatrului – rânduri de capete care din cauza luminii slabe, favorabilă minutelor pregătitoare ale experienţei, se vedeau spre fundul sălii din ce în ce mai confuz.

Privirile se împrăştiau lent, dar grele de curiozitate în toate direcţiile permise de poziţia auditoriului în bănci. Apoi, la un semn, pe care nu puteam să-l văd, toţi ochii se fixară asupra mea, apropiindu-se halucinant. Am tresărit, dar m-am dumirit aproape în aceeaşi clipă: operatorul se afla probabil în direcţia punctului ce trecuse tocmai în centrul atenţiei generale şi se folosea de un obiectiv cu distanţa focală variabilă, care-i permitea să creeze cu uşurinţă impresia apropierii sau depărtării continue a imaginii transmise.

Şi brusc, în momentul în care au fost puse în funcţiune înregistratoarele mari ale electro-encefalo-retroversorului, construite special pentru demonstraţiile din amfiteatru, apărură iarăşi, în televizor, cei trei oameni de pe scaunele cu picioare de păianjen. Lumina scăzu şi mai mult. În spatele lor, pe un ecran cât peretele se scurgeau de la dreapta spre stânga, ca pe benzile de hârtie ale unor oscilografe, proiectate în negru, roşu, verde şi violet, câteva zeci de ritmuri electrice, de linii frânte, tremurate, menite să ilustreze consideraţiile profesorului. Pe tavanul cufundat în umbră, pe uriaşele schiţe din linii fosforescente ale scoarţei celor două emisfere cerebrale, beculeţe de toate culorile se aprindeau şi se stingeau ameţitor de repede, în mijlocul fulgerelor ce scăpărau pe direcţiile fibrelor de asociaţie ale creierului.

— Acum, electro-encefalo-retroversorul este legat de casca scaunului din dreapta, pe care stă tovarăşul Dumitru Petrescu, unul dintre asistenţii mei, spuse Scarlat. Dau drumul maşinii care citeşte gândurile. Cum te simţi, tovarăşe Petrescu?

Ritmurile electrice din spatele celor trei ciudate fotolii coborâră pe jumătatea de jos a ecranului, iar pe partea de sus a acestuia apărură cu litere de-o şchioapă cuvintele:

— Puţin emoţionat, ca la toate experienţele când ştiu că gândurile îmi pot fi cunoscute fără voia mea.

— Firește, electro-encefalo-retroversorul citește gândurile cu voia sau fără voia celui care se află sub cască – crezu de cuviință să explice Scarlat, întorcându-se cu fața spre public. Se cere însă o condiție: cuvintele, care însoțesc în orice caz gândurile omului, să constituie pentru acestea o haină – condiție de altfel indispensabilă clarității procesului mental. În măsura în care cuvintele nu sunt rostite în gând în mod distinct, electro-encefalo-retroversorul întâmpină greutăți mai mari ori mai mici, deoarece electrozii acestuia sunt în primul rând legați tocmai de centrii limbajului. Totuși aparatura noastră electronică, așa cum vedeți pe ecran, tălmăcește destule gânduri.

Într-adevăr, pe peretele de care era lipită estrada se succedau cu mare repeziciune și întreruperi, mai lungi ori mai scurte, cuvinte dintre care unele se puteau citi:

— ...cuvintele nu sunt rostite... în mod distinct... întâmpină greutăți mai mari ori mai mici... Totuși aparatura noastră electronică, așa cum vedeți pe ecran, tălmăcește destule gânduri.

Asistentul urmărea în gând cu mai multă sau mai puțină atenție vorbele profesorului. Filmată (așa cum se proceda în unele împrejurări asemănătoare) amețitoarea succesiune de pe ecran ar fi reprodus probabil și mai complet lămuririle conferențiarului.

— Așaa... acum câteva cuvinte, înainte să cuplăm electro-encefalo-retroversorul cu casca din mijloc – zise doctorul Scarlat. Pe fotoliul respectiv se află tovarășa Ortansa Macovei, colaboratoare științifică a institutului de neurochirurgie.

Profesorul era foarte exigent cu colaboratorii săi, dar pe cei care prin cunoștințele, talentul și munca lor îi câștigau stima, îi răsplătea din plin cu aprecieri elogioase făcute cu deferență academică și uneori chiar cu puțină emfază.

— Cu acest prilej – continuă el – îi mulțumim tovarășei Macovei și pentru sacrificiul pe care l-a făcut tăindu-și părul, ca să-și poată aplica mai bine pe craniu casca electro-encefalo-retroversorului, cu miile ei de microelectrozi, și astfel să studieze pe sine însăși, influxurile din centrul senzorial al limbajului.

Scarlat vorbea ca de la înălțimea catedrei, desprins de înțelegerea micilor vanități feminine. Dar mi se părea că pricep pe deplin nu numai necesitatea gestului Ortansei Macovei, ci și abnegația ei.

Păcat că electro-encefalo-retroversorul îșI bătea joc de înțelegerea mea.

— Tot îmi cădea părul... se văzu pe ecran înainte ca vorbitorul să-și termine elogiul.

Din distracţie, Scarlat conectase fişa fotoliului înainte de vreme. Hotărât, experienţa televizată a profesorului se desfăşura în mod alarmant.

Publicul începuse să râdă cu poftă. Scarlat privi surprins cuvintele proiectate de maşina electronică şi, pricepând ce s-a întâmplat, făcu un gest care a determinat-o pe Ortansa Macovei să se întoarcă cu greutate către peretele din spate. Confuzia ei fu evidentă, când îşi dădu seama că aparatul a trădat-o.

— Catastrofă... – citiră spectatorii imediat, pe ecran, reacţionând printr-un gest zgomotos de bună dispoziţie.

Recâştigându-şi imediat calmul, doctorul Scarlat întrerupse contactul cu mecanismul electronic şi cerând ca un dirijor de cor, printr-un gest al mâinilor, să se facă linişte, spuse zâmbind cu toată figura, ca şi cum ar fi gustat farsa ce i-a jucat-o electro-encefalo-retroversorul:

— Aşa cum aţi putut constata şi dumneavoastră, invenţia eminentului meu colaborator Octavian Darie sfâşie vălurile minciunii. S-a terminat cu toate şarlataniile, cu autocritica nesinceră şi soţii încornoraţi...

Îşi aţinti privirea spre cel de al treilea fotoliu. Dar, pasămite, n-avea niciun pic de noroc pentru că ocupantul său, Pascal Tănăsoiu, contabil al institutului, un tânăr exagerat de elegant, pe care îl cunoşteam din vedere, se debarasă de cască şi de sac rămânând într-un costum impecabil, păru că îngaimă ceva înclinându-se a scuză şi dispăru din obiectivul operatorului, îndreptat acum fără o motivare expresă, către celelalte două fotolii, pe care ocupanţii rămăseseră ca şi-nainte.

Profitând de pauza care intervenise în experienţe, m-am sculat de pe scaun, m-am întins de vreo două ori cu poftă, am căscat, mi-am aprins o nouă ţigară şi m-am tolănit pe pernele divanului cu ochii spre televizor.

În acest timp, în difuzor, glasul lui Scarlat spunea:

— Înainte să intrăm în amănuntele problemelor pe care le vom expune astăzi, rugăm o persoană din auditoriu, în cazul când ar vrea să-şi sacrifice părul, să poftească pe locul tovarăşului Pascal Tănăsoiu, care nu se simte bine.

Pentru împrejurarea când nimeni n-ar fi fost amator să răspundă la apelul profesorului, existau întotdeauna în sală doi-trei studenţi veniţi în vederea acestui moment al experienţelor publice, care oricum sosea mai devreme sau mai târziu.

Dar de astă dată n-a fost nevoie de ei, deoarece în amfiteatru răsună o voce mucalită:

— De ce să-şi mai taie oamenii părul? Uite aveam aici un tovarăş bun de experienţă în stare naturală. Tot nu crede dumnealui în electrocefalo... în aparatul dumneavoastră.

Obiectivul operatorului se opri asupra celui de-al patrulea rând de spectatori. Un bătrân înalt şi vânos, chel în întregime, se ridicase în picioare, silit de vecinii săi de bancă, doi bărbaţi voinici, cu o ţinută cam neglijentă. Toţi trei păreau să fie deosebit de bine dispuşi.

— Poftiţi, tovarăşe Florian – zise profesorul Scarlat foarte politicos.

Chiar în momentul acela îl recunoscusem şi eu pe bătrânul cel pleşuv. Era unul dintre cercetătorii care supravegheau săpăturile făcute în necropola milenară descoperită pe mica insulă a lacului, către nordul acestuia, insulă pe care se afla şi biserica medievală a lui Vlad Dracul.

Florian, căruia îi plăcea să fie considerat un prieten al muncitorilor de pe şantierul arheologic, îşi petrecea adesea timpul liber în tovărăşia unora dintre aceştia. Dar preferinţele sale îl asociau de multe ori cu indivizi cel puţin ciudaţi. Aşadar noul episod al experienţei publice a lui Scarlat nu mă mira.

— Poftiţi, tovarăşe Florian! îşi repetă conferenţiarul invitaţia, văzându-l că nu se hotărăşte să se urnească.

Stânjenit de privirile care se aţintiseră curioase asupra lui, acesta porni totuşi, fără prea multă convingere, spre estradă. Profesorul, cu vădita intenţie de a nu scăpa prilejul, îi prinse repede sacul şi îi puse casca părăsită de Tănăsoiu.

— E adevărat că nu aveţi încredere în electro-encefalo-retroversorul nostru? întrebă el cu prefăcută uimire.

— Să vă ia naiba cu toate născocirile voastre, răspunse ecranul cu o spontaneitate ireproşabilă.

Sala izbucni în râs ca la cinematograf, când într-un film, nişte personaje nespus de comice şi caraghioase comit una după alta o întreagă serie de nemaivăzute stângăcii. Neîndoielnic, de astă dată efectele scontate de Scarlat erau definitiv ratate. Şi ceea ce-l persecuta era tocmai dovada concludentă că electro-encefalo-retroversorul citeşte de minune gândurile oamenilor. Eram sincer mâhnit pentru bunul profesor. În această împrejurare pur şi simplu nu avusese noroc.

Florian se întoarse aiurit spre ecran.

— Se pare că nu-mi purtaţi prea multă prietenie? i se adresă neurochirurgul, făcând încă o încercare să salveze situaţia. Totuşi ceea ce era mai important a fost demonstrat chiar şi pentru un incredul ca dumneavoastră... Ei, şi acum să vă citim şi alte gânduri.

— Nu! Nu! Nu! apăru neîntârziat pe ecran şi smulgându-şi brutal casca, lepădându-şi sacul, Florian se îndreptă spre uşa amfiteatrului, cu paşi mult mai hotărâţi decât cei cu care venise spre estradă.

Purtarea arheologului făcu o clipă sala să amuţească. Dar apoi, gălăgia reîncepu şi mai ofensatoare pentru conferenţiar. Operatorul îşi fixă obiectivul pe emisferele cerebrale desenate pe tavan şi fu nevoit să rămână aşa... nu ştiu cât de mult... deoarece, frânt de oboseală, am adormit.

AŞA POATE ÎNCEPE O AVENTURĂ

Cele ce s-au petrecut cu prilejul conferinţei experimentale a lui Scarlat constituie prima serie de fapte de care aveam să-mi aduc aminte mai târziu, în legătură cu întâmplările ce formează sâmburele acestei povestiri.

Un alt lucru, care, pentru mine, trebuia să-şi capete ulterior înţelesul deplin, s-a produs în aceeaşi zi, către seară şi a intrat în sfera preocupărilor mele tot prin intermediul televizorului.

Dar, ca şi până acum, să arătăm faptele în cadrul în care s-au consumat.

Adormisem deci cu televizorul deschis, în camera mică, dar plăcută pe care o ocupam pe latura dinspre lac a Observatorului stratosferic.

M-am trezit după vreo două ore, cu sentimentul unui deplin confort fizic şi sufletesc. La această stare, contribuiau nu numai arcurile bune ale divanului, pe care, cu muşchii şi creierul în repaus, mă simţeam aproape imponderabil, ci şi melodia fermecătoare ce-mi pătrunsese în conştiinţă încă din ultimele momente ale somnului.

De pe ecranul televizorului mă chema, aşa cum pot chema depărtările sufletele nostalgice, albastrul ameţitor al unui petic de cer tropical, pe adâncurile limpezi ale căruia se legănau în ritm, în ritmul melodiei cu care mă trezisem, braţele extatice ale unui palmier. Apoi privirile mi s-au oprit asupra ferestrei largi, înecată în cenuşiul amurgului ploios, iar atmosfera interiorului ce mă adăpostea mi se păru şi mai plăcută.

Pe fondul foşnetelor surde ale lacului învăluit în legende şi mistere, de afară, pătrundeau la intervale neregulate vuietul vântului şi darabana picăturilor de ploaie aruncate în geam. Dar televizorul înfăţişa în continuare o turmă de hipopotami opintindu-se să iasă din apa scânteietoare a unui râu domol, pe care pluteau ierburi şi frunze. În boturile late, dinţii se vedeau ca nişte cângi. Grohăind gros, namilele călcau greoi pe picioarele butucănoase şi clipeau inexpresiv din ochii mici şi tâmpi.

Pe urmă, apărură înşiruiţi într-un singur front şase elefanţi, care, agitându-şi trompele, îşi arătau triunghiurile colosale ale gurilor de un roz incert.

După elefanţi, defilară pe ecran maimuţe caraghioase cu chipul mic şi păros, lei purtându-şi semeţ coama stufoasă, struţi cu picioarele lungi şi gâtul ca un telescop, o turmă de antilope cu coarnele îndoite lin, elegant, şi un cap de girafă răsărind în mod neaşteptat, tocmai sus, deasupra coroanei înflorite a unui liliac gigantic.

În sfârşit, reportajul despre fauna africană s-a terminat şi postul de televiziune şi-a încetat emisiunea.

Luai o ţigară şi răsucii butonul lungimilor de undă în căutarea unui program. Simţeam nevoia unui divertisment care să nu-mi tulbure starea de fericită pasivitate. Mie îmi place când mă odihnesc, ca odihna să-mi fie deplină, iar când mă aflu angajat într-o luptă, mă lupt cu întreaga mea energie fizică şi morală. Dar câteva clipe au fost de ajuns ca toropeala să mi se împrăştie. Nimerisem peste un program destul de ciudat. O voce joasă, surdă, cu un timbru puţin cam spart, rostea rar, într-o ordine inexplicabilă:

— ...t, v, x, a, i, d, h, r, k, b, u, c, l, e, j, q, f. Repet...

Faptul mi-a apărut, bineînţeles, din prima clipă în toată ciudăţenia lui. Spontaneitatea cu care reacţionez aproape fără voia mea în faţa manifestărilor ce fac excepţie de la regulă m-a ridicat de îndată în picioare. Creionul mecanic şi un notes, extrase cu o singură mişcare din haina de pe spătarul celui mai apropiat scaun, se găseau deja în mâna mea.

— ...n, m, z, y, o, p, g, w, s, t, v, x, a, i, d, h, r, k, b, u, c, l, e, j, q, f. Gata, gata, trec pe recepţie.

Cele câteva cuvinte prin care îşi încheiase mesajul glasul înăbuşit, puţin hârâit al neobişnuitului crainic – fuseseră aproape silabisite, pronunţate disociat, cu aceeaşi lipsă de expresie ca şi sunetele fără sens înşirate înainte.

Apoi încetă până şi uruitul de bondar ce indica existenţa unei emisiuni.

Mă gândii câteva clipe că, ţinând seama de lungimea de undă şi puterea mică a postului, insul care trecuse în revistă cu neînţeleasă perseverenţă întreg alfabetul nu putea să se afle prea departe. Cel mult la 80 de kilometri, dar, probabil, simţitor mai aproape.

Îmi îmbrăcai de îndată mantaua de ploaie, traversai curtea interioară, în care se zbuciumau ca-ntr-un acces de deznădejde crengile firave ale unor salcâmi, trecui pe sub şopronul vast sub care se adăpostea marele stratostat al observatorului şi intrai în aripa laboratoarelor – cel mai apropiat loc de unde se putea obţine o convorbire telefonică.

Ştefan Orza, prietenul meu din copilărie, confidentul meu din adolescenţă, omul care-mi cunoştea toate visurile şi frământările, trebuia, în mod firesc, dată fiind profesia lui, să fie informat primul despre straniul mesaj radiofonic pe care-l interceptasem.

I-am povestit lui Orza, care mă asculta la celălalt capăt al firului, toată întâmplarea şi i-am dictat cele notate pe agenda mea. Apoi l-am întrebat ce părere are despre toate astea.

Pretindea că încă niciuna.

Eu însă, ce-i drept în mod destul de vag, începusem să-mi formez o părere.

Al treilea capitol al povestirii mele se referă la fapte survenite după aproape zece luni de la cele petrecute în ziua aceea de toamnă târzie, când profesorul Scarlat şi-a prezentat una dintre demonstraţiile sale publice.

Era prin urmare pe la sfârşitul verii, când mă aflam iarăşi, împreună cu Nesteruş, la restaurant, unde o aşteptam amândoi pe Geta, colega noastră din facultate. Toţi trei, Geta, Nesteruş (care oficial se numeşte, spre hazul prietenilor, Agamemnon Anastasiu) şi autorul acestor rânduri studiasem fizica în aceeaşi vreme şi, cu toate deosebirile dintre noi, ne-am înţeles foarte bine şi am fost ani de-a rândul aproape nedespărţiţi. Ne uneau preocupările comune, entuziasmul şi prospeţimea sufletească a tinereţii. În plus, la un moment dat, Nesteruş se îndrăgostise de Geta până peste urechi şi-i făcea poezii de felul acesta:

„În trupu-ţi se înlănţuie izvoare,
cu botul umed cerbi aspiră cer.
Obrazul tău e ca o dimineaţă
şi ochii două pietre rare.
Piciorul tău e pur ca roua nopţii,
cu glezna arc întins înspre lumină.
Ai braţe răcoroase ca pădurea
şi umbletul mărunt ca de jivină."

Micuţa şi naiva Geta a fost puţin contrariată de comparaţia care o aseamănă jivinelor, dar mie, la acea dată, când gusturile literare nu prea îmi erau formate, mi-a plăcut poezia lui Nesteruş. Dovadă este că o ţin minte şi astăzi pe dinafară. Şi îmi amintesc de asemenea de un catren al prietenului meu:

„Te doare fruntea? Soarele e rug.
Ucisă clipa s-a-ncrustat în vreme.
Ţi-aş da un semn, dar mâna mea se teme...
Am să-ţi arunc o roză şi-am să fug."

Nu ştiu dacă Agamemnon Anastasiu i-a aruncat muzei sale vreo roză, dar cel care a fugit până la sfârşit a fost Geta, căreia rolul de iubită a unui poet nu i se potrivea deloc. Însă au rămas prieteni... Şi iat-o acum pe Geta repartizată tot la Observatorul stratosferic.

În ziua când s-au petrecut cele ce vor fi povestite în acest capitol, restaurantul fiind, ca de obicei, aglomerat, mă aşezasem împreună cu Nesteruş la masa Elenei Marian, o fată sociabilă şi dezgheţată, soră la Institutul de neurochirurgie. Că m-am aşezat la masa Elenei Marian, e un fel de a vorbi, deoarece la rândul său, sora se afla aici ca invitată a unei franţuzoaice cosmopolite şi a lui Vanini, prietenul acesteia, un italian veşnic îmbrăcat cu bluze americane violent bălţate.

Staţiunea de pe malul lacului oferea încă din acea vreme turiştilor străini veniţi prin O.N.T. „Carpaţi" cele mai elegante hoteluri şi vile. Numărul anual al acestor vizitatori devenise impresionant. Pe unii îi atrăgeau frumuseţile naturale ale patriei noastre, pe alţii construcţiile industriale şi edilitare ale socialismului... Dar mulţi preferau să-şi petreacă vacanţa în ţara noastră tocmai pentru confortul oferit de marile hoteluri şi casele de odihnă administrate de Oficiul Naţional de Turism. Printre ei se aflau, în mod inevitabil, şi exemplare ciudate pentru noi, aparţinând faunei lumii capitaliste. Din această categorie făcea parte şi perechea la masa căreia luasem loc.

În jurul nostru, în sala cea mare a restaurantului aproape toată lumea mânca tarte cu ciuperci, al căror miez – delicios condimentat – aburea pe farfuriile strălucitor de albe. În jur, toţi îşi manifestau voioşia şi totul sugera excelenta dispoziţie în care se aflau. Dar de astă dată eram mâhnit, profund mâhnit. Care era pricina? Mie mi se părea destul de serioasă... Dar să povestesc de la început lucrurile, aşa cum s-au petrecut.

La câtva timp după experienţa pe care o urmărisem la televizor, m-am reîntâlnit cu doctorul Scarlat pe o stradă a staţiunii de odihnă. Neurochirurgul şi-a amintit de mine cu simpatia cea mai caldă şi, după ce i-am făcut o vizită la institut, m-a invitat, ca în măsura în care Observatorul stratosferic nu îmi ocupa întreg timpul, să-mi continui cu ajutorul instalaţiilor ce le avea la dispoziţie, studiile ce mă distinseseră în ochii săi, în vremea studenţiei. Primirea pe care mi-a făcut-o a fost de natură să mă pună de la început în raporturi excelente cu o mare parte din lucrătorii Institutului „D. Bagdazar", în care pe atunci se făceau multe experienţe şi operaţii interesante. Dar voi reveni asupra acestora în alt capitol.

Acum vreau să vorbesc numai despre descoperirea unui derivat de amoniu cuaternar, otravă fără seamăn de puternică, rod întâmplător al cercetărilor menite să ducă la formula celui mai potrivit ganglioplegic pentru anumite intervenţii chirurgicale.

Acesta fusese obiectivul biochimistului Ion Mărgineanu: un nou ganglioplegic, adică o substanţă care să reducă într-un anumit fel motricitatea, sensibilitatea, temperatura corpului omenesc şi toate reacţiile

sistemului nervos la mediul înconjurător. Dar în chimie se întâmplă de multe ori să dai peste ce n-ai căutat. Mărgineanu a umblat după un derivat de amoniu cu însuşiri folositoare şi a obţinut cristalele albe, strălucitoare, ale preparatului U 17, o otravă din aceeaşi familie, înrudită cu muscarina şi curara, dar mult mai nocivă decât acestea şi decât toţi ceilalţi derivaţi de amoniu cuaternar.

Experienţele (în urma cărora Mărgineanu scăpase cu viaţă printr-un noroc deosebit) au dovedit că U 17 se poate transforma într-o pulbere foarte fină şi excepţional de toxică. Filtrele obişnuite ale măştilor n-o pot opri, vântul o împrăştie departe şi pretutindeni unde ajunge, aduce numai moarte. Sunt suficiente zece miligrame într-un metru cub de aer, ca să ucidă un om. Procesul se petrece halucinant de repede şi hidos: muşchii zvâcnesc în convulsii, gura se acoperă de spumă şi se strâmbă oribil, iar paralizia cuprinde repede tot trupul, ca să-l transforme până la sfârşit într-un manechin moale de cârpă neînsufleţită.

Eu n-am putut sta niciodată liniştit, ca orice meteorolog de treabă, între termografele şi barografele mele. Curiozitatea mea ştiinţifică m-a determinat adesea să trec peste limitele obişnuite ale profesiunii pe care o reprezint pe statul de salarii. Iar în ştiinţă, ca şi în viaţă, m-a atras mai ales ceea ce mi-a stimulat fantezia. Nimerind în Institutul de neurochirurgie pe vremea în care Ion Mărgineanu îl descoperise pe U 17, aflasem câte ceva despre primejdiosul preparat, mai ales datorită faptului că doctorul Scarlat obţinuse aprobarea să mă asociez la o serie de cercetări.

În aceste condiţii s-au întâmplat două lucruri care nu peste mult timp aveau să stea în centrul atenţiei organelor de securitate.

Întâi a dispărut fără urme Reis, paznicul de noapte al institutului, un individ scund, gras şi mucalit, descendent al unei familii de turci dobrogeni.

În al doilea rând, a sosit ziua când am plecat în Anglia, ca să particip la consfătuirea internaţională a meteorologilor. Am lipsit atunci din ţară numai o săptămână, timp în care mintea mi-a fost la cu totul alte lucruri decât ganglioplegicele şi otrăvurile înrudite cu ele. Dar după două luni, la Londra, apărea într-o revistă de specialitate un articol despre derivaţii amoniului, care aduceau multe date concordând cu rezultatele obţinute de Mărgineanu.

Aflaseră oare exponenţii puterilor capitaliste ceva despre U 17? Acesta putea să devină o armă îngrozitoare în mâna lor. Ancheta operativă care a urmat a fost condusă (mă gândesc acum, poate nu întâmplător) chiar de prietenul meu, maiorul Ştefan Orza, la care m-am mai referit în cursul acestei povestiri.

Orza mi-a acordat de la început încrederea la care mă aşteptam din partea lui, dar în timpul anchetei nu m-a menajat câtuşi de puţin. Eu aveam

bănuielile mele în legătură cu cele întâmplate şi ca să-l determin pe Ştefan Orza să-şi îndrepte întreaga atenţie asupra pistei ce mi se părea că duce la lămurirea problemei, m-am folosit de toată puterea mea de convingere, amintind de suspectul mesaj radiofonic interceptat de mine, permiţându-mi unele interpretări personale ale dispariţiei lui Reis, vorbind de asemenea despre senzaţia permanentă pe care o avusesem în ultimele luni, că în atmosfera de încordare şi taină din jurul meu pluteşte o ameninţare necunoscută. Orza m-a ascultat cu atenţie, dar a trebuit să-i răspund în mod repetat la întrebarea: nu cumva, fără să-mi dau seama, vorbisem mai mult decât se cuvenea? Charles Boyle, autorul articolului publicat la Londra, se referea în mod confuz la o discuţie pe care ar fi avut-o cu mine asupra subiectului ce-l dezvolta. Dar, deşi îmi aminteam de câteva cuvinte referitoare în general la ganglioplegice, schimbate cu totul întâmplător cu semnatarul rândurilor care mă supărau într-atât, eram sigur că n-am comis nicio indiscreţie.

Ce rost aveau atunci insinuările lui Boyle? Ce rost avea să pomenească într-un articol de specialitate pretenţios numele unuia care, mă rog, în domeniul meteorologiei, la nevoie, putea să-şi spună cuvântul cu oarecare competenţă, dar care în materie de chimie n-avea alte merite decât acelea ale nestăvilitului său interes faţă de anumite probleme?... Aici se ascundea o intenţie nemărturisită. În ce măsură îşi dădea şi Orza seama de asta? Iată întrebarea care mă frământa.

Mă frământa într-atât, încât în conştiinţa mea nu mai exista loc pentru niciun alt gând. Şi nimic nu-mi mai făcea plăcere: nici mirosul pipărat al tartelor cu ciuperci, nici berea rece cu spumă deasă şi nici atmosfera familiară, reconfortantă a localului.

Învăluit în fumul ţigării mele, rămâneam ursuz şi distrat, în ciuda ocheadelor pe care mi le arunca pe furiş domnişoara Nelly Grappe, prietena lui Vanini, o fetişcană fardată fără măsură, mult prea necoaptă pentru cei peste cincizeci de ani ce părea să-i aibă italianul.

Conversaţia se desfăşura însă şi fără ajutorul meu. Ce-i drept, aspectul ei era deosebit de anarhic. Când în italieneşte, când într-o românească îngrozitor de chinuită, Vanini se străduia să fie curtenitor faţă de cele două femei de la masă. La rândul său, Nesteruş vorbea despre poeţi şi poezie. Elena Marian încerca să pună în centrul discuţiei subiectul ce o pasiona îndeosebi: tratamentul pentru prelungirea vieţii aplicat cu succes de somităţi mondiale ale medicinii româneşti.

— Mulţi savanţi – spuse Nesteruş la un moment dat – sunt de părere că omul ar trebui să se considere bătrân abia la vârsta când a trăit cu toate frământările şi înţelepciunea lor trei vieţi de-ale noastre.

— Aceşti savanţi – se grăbi Vanini să aprobe, stropşind şi căutând zadarnic cuvintele româneşti – are... asta... ragione... comme si dice nel romeno?

— Au dreptate – îl ajută Nesteruş.

— Si... si... au dreptate – repetă italianul. Ma si au dreptate, asta semnifica che a la cinquanta ani, un uomo este in fatto a la... asta... comme si dice „a la prima gioventu"?

— La prima tinereţe.

— Si... si... a la prima tinereţe – fu Vanini iarăşi de acord cu traducerea, agitându-şi mânecile bălţate ale cămăşii.

Iată deci pentru ce, la cei cincizeci de ani pe care şi-i atribuia – probabil operase o mică reducere – italianul se considera în raporturile sale cu zvăpăiata Nelly Grappe, un partener cum nu se poate mai potrivit. Era evident că la această convingere ţine – şi în glasul voalat într-un fel ce mi se părea oarecum familiar, se citea enervarea imposibilităţii de a şi-o exprima mai uşor.

Trebuia să mă supun evidenţei: grozav îi mai plăceau femeile drăguţe, lui signor Vanini! Îmi aduceam acum aminte şi de ceea ce-i povestise Getei despre acest personaj Grigore Gavrilaş, un băieţandru lunatic care, hoinărind noaptea prin insula dinspre ţărmul nordic al lacului, îl întâlnea uneori pe italian în stricta apropiere a unui bordei părăsit. Romanţios, tânărul Gavrilaş spunea, închipuindu-şi o întreagă istorie, că Vanini obişnuia să se plimbe pe aici în tovărăşia unei femei ce se ferea să fie recunoscută, trăgându-şi în acest scop un voal peste faţă, atunci când credea că este cazul.

Ca să nu mi se poată imputa prea mult lipsa de sociabilitate, voiam tocmai să vin şi eu cu o contribuţie mai substanţială la discuţia celorlalţi. Dar atunci s-a întâmplat lucrul care a declanşat furtunos evenimentele ce mocneau de luni de zile în atmosfera de aşteptare şi mister din jurul meu.

Întâi am auzit bastonul orbului. Producea un mic zgomot de târşâială şi bocănea mărunt, foarte mărunt, ca şi cum cel ce pipăia cu ajutorul său terenul ar fi fost tare fricos sau n-ar fi avut obişnuinţa acestui mijloc de orientare. Nu-l vedeam pentru că şedeam cu spatele spre uşă, dar îl auzeam apropiindu-se. Credeam că va trece pe lângă mine, pe culoarul dintre mese. S-a oprit însă numai la un pas depărtare, într-un unghi din care n-aveam asupra lui nicio perspectivă. A rămas neclintit doar câteva clipe, ori, poate, n-a rămas deloc, dar nu l-am mai auzit eu, deoarece Vanini şi-a mişcat zgomotos scaunul şi a exclamat tare:

— Me sento cosi giovanne comme Beethoven quanto ha scritto la sonatta opus 324... si... la sonatta opus 324.[1]

Toate acestea le-a rostit repede, în italieneşte, fără să-şi mai dea osteneala să caute cuvintele româneşti.

Asupra faptului că Vanini se simţea tot atât de tânăr ca şi Beethoven când ar fi scris sonata cu pricina, n-am reflectat deocamdată mai mult, deoarece am auzit paşii orbului depărtându-se.

Curiozitatea m-a făcut să mă răsucesc pe scaun ca să-l văd. Era un individ mărunt şi lătăreţ, îmbrăcat într-un pardesiu de culoare închisă, lung aproape ca o sutană. Din spate, semăna cu un pinguin şi nu mi se părea cu totul necunoscut. De identificat însă l-am identificat abia când a trecut pe afară, prin dreptul geamurilor largi şi înalte ale ferestrelor dinspre lac. Barba roşie ce-i acoperea obrazul nu-l putea ascunde ochilor mei. Era Reis, portarul. Am sărit în picioare răsturnând scaunul pe care şedeam.

— Nesteruş, orbul este Reis! strigai eu şi mă năpustii spre uşă printre mese, urmărit de zeci de priviri în care stârnisem subit curiozitatea.

Sării peste un individ ce tocmai se aplecase ca să-şi înnoade şireturile pantofilor şi trecui tangenţial pe sub tava încărcată cu farfurii de plăcintă a unui ospătar, dar, aproape de uşă, căzui din plină viteză în braţe cu Geta.

— Ce s-a întâmplat? întrebă ea vădit îngrijorată.

Dar n-aveam timp de explicaţii. Alergai mai departe după Reis. Însă nu l-am mai găsit, deşi din momentul când l-am recunoscut, până când am ieşit din local şi am ajuns în dreptul ferestrelor prin care-l văzusem, ultima oară, mai mult de un minut n-a putut trece. Se făcuse probabil nevăzut în lăstărişul des din spatele restaurantului. Şi degeaba am orbecăit după el timp de un sfert de oră împreună cu Nesteruş şi doi miliţieni, lămuriţi rapid asupra scopului urmăririi. Parcă intrase în pământ.

Când mi-am luat speranţa să-l mai găsesc şi m-am îndreptat înapoi, către restaurant, un resort tainic al gândirii m-a făcut să mă întreb aşa, dintr-odată: care naiba o fi sonata aia socotită ca a 324-a lucrare a lui Beethoven? Meritul de a-mi fi lămurit problema îi aparţine Getei.

— Uite ce e, băieţaş – mi se adresează ea în chip de răspuns, pe un ton şăgalnic – dacă ţii atât de mult să te instruieşti pot să-ţi spun că ultima sonată compusă de Beethoven este sonata opus 111. De altfel şi aceasta, deşi poartă un număr de ordine considerabil mai mic decât numărul fantezist pe care l-ai spus, n-a fost scrisă de Beethoven la tinereţe, ci atunci când trăise o jumătate de veac.

---

[1] Mă simt tot atât de tânăr ca şi Beethoven, când a scris sonata opus 324... da... sonata opus 324. (n.a.)

Aşadar Vanini aiurase într-un fel destul de straniu... Dar mai degrabă nu... nu aiurase. Până să ajung însă la această concluzie, italianul plecase fără să-şi ia ziua bună de la nimeni. A dispărut în învălmăşeala creată de recunoaşterea lui Reis, abandonând-o pe Nelly Grappe la masa unde şezusem împreună.

FRUMOASA MIHAELA

Am cerut la telefon biroul lui Ştefan Orza, fără să pierd nicio clipă. Dar Orza era plecat într-o misiune. Am vorbit cu locotenentul Cosma, ajutorul său, căruia i-am povestit toată întâmplarea. Pe un ton sec, acesta mi-a promis că va lua neîntârziat măsurile necesare.

Acum mă persecuta gândul că fusesem imprudent dând alarma când l-am recunoscut pe Reis. Speriate, negreşit, păsărelele îşi vor părăsi cuibul în cea mai mare grabă. Totuşi reacţia mea a fost până la un punct firească, dată fiind însuşirea pe care o avea Reis, de a se face nevăzut. Şi ţineam mult să fie constrâns să-şi justifice purtarea. Astfel s-ar fi explicat poate misterul informaţiilor deţinute de Charles Boyle. Cârdăşia lui Reis cu Vanini îmi întărea bănuială, deoarece, în sfârşit, reuşisem să identific glasul uşor hârâit al italianului, cu inflexiunile involuntare ale vocii, care, la postul clandestin, încerca să se camufleze rostindu-şi mesajul cât mai impersonal.

Aceste gânduri îmi creau o dispoziţie sufletească oarecum suportabilă, cu tot eşecul hăiturii lui Reis prin hăţişurile pădurii.

În consecinţă, după ce am stabilit pentru mai târziu o întâlnire cu Nesteruş şi Geta, am pornit cu pasul destul de vioi, spre serata organizată în cinstea unui grup de turişti străini, în clădirea lacustră a Clubului internaţional al hidrologilor.

Când am ajuns lumina roşiatică a amurgului începuse să se topească în umbra din ce în ce mai densă a nopţii de vară. Totuşi, de pe pilonii lor de marmoră, zidurile clubului se reflectau încă albe în oglinda enigmatică a lacului.

Am întârziat puţin în salonul barului-restaurant, ca să beau o vişinată. Pe urmă am trecut pe terasa largă, unde orchestra începuse deja să cânte pentru dansatorii nerăbdători. Prima femeie pe care am văzut-o aici a fost Mihaela... Mihaela Tudor, asistenta lui Scarlat.

Fotografiile Mihaelei le păstrez şi astăzi. Într-una i se vede de aproape ovalul delicat al figurii, fruntea înaltă şi pură, gura mică întredeschisă ca un caliciu de floare şi ochii... ochii aceia plini de nevinovăţie, înveseliţi de luminiţele ce scânteiază în ei ca printr-un văl subţire de ceaţă. Altă fotografie o înfăţişează culcată în iarbă în aşa fel, încât rochia lipită de trup îi desenează liniile zvelte, îndulcite de o infinită feminitate.

Dar nicio fotografie nu poate să mi-o evoce atât de frumoasă, atât de vie şi de ispititoare, cum am văzut-o în seara aceea, când culorile gingaşe pe care sângele i le punea în obraji aveau o prospeţime neîntâlnită, iar strălucirea becurilor electrice îi aprindeau în păr feerice reflexe arămii.

Văzând-o am uitat pentru moment de orice altceva.

Mă aştepta oare? Poate că da. Se afla într-un grup de medici, colegi de-ai ei. La conversaţia acestora părea să participe şi contabilul Pascal Tănăsoiu, al cărui păr încleiat de pomadă atesta că profesorul Scarlat se lipsise de serviciile pe care craniul său i le-ar fi putut face sub casca electro-encefalo-retroversorului. Elegantul Pascal Tănăsoiu, poreclit Duiosul Cotoi, sau pur şi simplu Cotoi, datorită veleităţilor sale de maestru în dolce canto, era cel mai insistent curtezan al Mihaelei. Dar imediat ce am apărut, ea l-a lăsat şi a venit direct la mine. În ultimul timp, mă prefera oricui, deşi deocamdată nu exista între noi în mod declarat decât o atmosferă de plăcută intimitate sufletească.

M-am înclinat în faţa ei, cu o veselie puţin forţată.

— Ieri te-am căutat la institut prin toate laboratoarele, dar întreg geniul poliţist cu care sunt înzestrat n-a folosit la nimic.

Probabil că totuşi, în tonul meu, mai vădit decât gluma era regretul, deoarece gestul cu care Mihaela mi-a strâns încheietura mâinii avea ceva de caldă consolare.

— Ieri... ieri dimineaţă probabil? Dori ea să ştie mai precis.

— Chiar ieri dimineaţă – fu lămurită aşa cum se aştepta.

— Îmi pare rău că nu m-ai găsit – adăugă Mihaela mângâietor. M-a invitat să-i văd săpăturile de pe insulă arheologul Florian, bătrânul acela cam sărit, care aleargă cu bastonul după vizitatorii nepoftiţi ai şantierului.

Arheologul mi-era antipatic fie şi numai pentru că obţinuse exclusivitatea Mihaelei, atunci când aş fi dorit să-şi petreacă măcar un ceas în tovărăşia mea. De aceea am spus cu resentiment:

— Îl cunosc şi eu destul de bine pe Florian... Nu scânteiază de inteligenţă.

— Poate... – nu voi să mă contrazică Mihaela...

Şi adăugă gânditoare, luându-mi braţul, ca să mă conducă spre un colţ mai liniştit:

— ...Dar mi-a arătat un mormânt getic foarte interesant... cu o amforă elenistică, în care a stat mai bine de 2.300 de ani cenuşa unei femei.

Zâmbi sfios.

— ...câţiva pumni de cenuşă transformaţi de umezeală într-o mâzgă întunecată. Alături, o oglindă grecească de bronz înnegrită de flăcările rugului şi de vreme, lama arsă şi ruginită a unui cuţit de fier, un pandantiv ca o palmă cu degetele răsfirate, o brăţară de argint încheiată prin două capete de şerpi înnodate unul de altul...

— Neîndoielnic, trebuia să te faci arheolog – o întrerupsei râzând.

— De ce nu poet? obiectă Mihaela pe acelaşi ton de glumă. Pot să continui foarte patetic inventarul sepulcral spunându-ţi, de pildă, că erau acolo şi două cănі comunicante, plăsmuite din aceeaşi bucată de lut, pentru

adăparea cu vin chihlimbariu de Rhodos a unei mari iubiri, sau – cine ştie! – a unei prietenii indestructibile…

— Şi ce se mai afla în mormânt? întrebai eu numai ca să spun ceva.

— Un lanţ – răspunse Mihaela neaşteptat de rece.

În clipa aceea tocmai îi priveam genele ce-i tremurau ca o aripă de fluture şi i-am zărit în ochi un fulger de spaimă.

Nu mărturisisem faptul, dar în ajun, după ce vizitasem încă o dată biserica medievală de pe insulă, văzusem şi eu groapa rotundă, căptuşită cu lespezi, a mormântului de incineraţie despre care vorbea Mihaela. Şi mi se arătaseră de asemenea toate obiectele pomenite de ea, inclusiv lanţul lung făcut din inele neregulate… un lanţ căruia nu-i înţelegeam rostul în ultimul culcuş al aristocratei trace, răsfăţată cu podoabe şi obiecte de toaletă aduse din Elada. Lanţul acesta, nici nu-mi dădeam seama de ce, îmi umpluse sufletul de o negrăită tristeţe.

Vorbind, aproape fără să ne dăm seama, părăsisem terasa şi coborâsem scara ce se boltea pe deasupra apei până la ţărm. Apoi ne adâncirăm în întunericul ocrotitor al pădurii. Tăcută, Mihaela rămăsese agăţată de braţul meu. Am sărutat-o nu numai fiindcă singurătatea şi prezenţa ei mă tulburau, ci şi fiindcă aş fi voit să n-o ştiu mâhnită, fiindcă sufletul meu simţea nevoia unei contopiri profunde şi totale. De aceea felul cum Mihaela a răspuns acestui sărut, o clipă m-a surprins… Faptul neaşteptat este că gura Mihaelei căpătă subit o lăcomie de şarpe flămând, iar în braţele mele, trupul i se părăsi fremătând ca o salcie în furtună. Asta nu ştiu cât a ţinut. A fost una dintre puţinele împrejurări când am pierdut noţiunea timpului. Ştiu totuşi că prea multă vreme n-a trecut din clipa când am sărutat-o pe Mihaela, până-n cealaltă clipă, când s-a strecurat din braţele mele, tot atât de neaşteptat cum s-a dezlănţuit.

Am vrut s-o îmbrăţişez din nou, dar s-a eschivat hotărâtă. Am pornit înapoi, spre serată, fără niciun cuvânt.

Tăcerea a rupt-o tot Mihaela, iarăşi calină şi apropiată:

— Dacă te rog ceva, ai să faci întocmai cum îţi spun eu?

Sunt împrejurări când bineînţeles nu poţi refuza unei femei o atare promisiune, chiar dacă nu ştii despre ce e vorba. De aceea, întrebarea mea suna de fapt afirmativ:

— Spune-mi, Mihaela… ce vrei să fac?

— Să nu mai vii la club… Vreau să apar singură… Şi mai vreau să ocoleşti încetişor lacul ca să-mi dai mie timp să plec de la serată în mod onorabil. Şi să mă aştepţi în parcul institutului, pe ultima bancă dinspre seră, de unde, dacă ai să fii ascultător şi o să ai puţină răbdare, te voi lua eu peste un ceas. Da?

Fusesem învăţat să socotesc că înclinările reciproce ca aceea care mă unea pe mine şi pe Mihaela nu devin josnice decât atunci când există motive să fie ascunse. Eu credeam că dragostea ce mă lega de Mihaela nu avea nimic ruşinos, care să fie ferit ca atare de privirile oamenilor. Dar ce se poate obiecta împotriva sfiiciunii fireşti a unei femei care iubeşte? Aşa că am răspuns simplu:

— Da.

Şi silueta graţioasă a Mihaelei se pierdu în întuneric.

Eram mândru şi fericit că am cucerit o făptură ca ea... Simţeam nevoia să respir mai adânc aerul încărcat de efluvii vegetale, ca şi cum deodată plămânii mei şi-ar fi mărit capacitatea nemăsurat de mult. Îmi aprinsei o ţigară şi-i sorbii fumul cu nesaţ. Într-o asemenea noapte, tutunul mi se părea mai delicios ca oricând. Merita să-l degust pe îndelete. Şi aveam tot timpul. Pe aleea ce înconjura lacul de la răsărit, grăbind pasul, puteam să ajung în parcul Institutului de neurochirurgie într-o jumătate de oră.

Orientându-se după luminiţa rubinie a ţigării şi mai întâi după indicaţiile unor cunoscuţi (toată lumea observase încotro am dispărut cu asistenta profesorului), Geta m-a surprins trăind din plin aşezat pe o buturugă, gama sentimentelor unui îndrăgostit care-şi aflase fericirea.

— Dar unde e tovarăşa doctor Mihaela Tudor? mă întrebă ea foarte oficial, pe un ton uşor ironic.

— Cum, Mihaela nu s-a întors la club?

— Nu – îmi răspunse Geta mirată. Dar lasă asta... Am noutăţi mai importante. Vanini după ce a lăsat-o amanet pe domnişoara aia cu care umblă el, s-a întâlnit cu Reis. Deşi începuse să se întunece i-am recunoscut pe amândoi din şalupa demontabilă a lui Leonte Trifon – mi se pare că îl cunoşti... campionul la iole... S-a oferit să mă aducă la serată şi s-a abătut pe lângă insulă. Când treceam prin dreptul bisericii lui Vlad Dracul, Vanini şi un bărbat mărunt şi gras, aşa cum spuneai tu că este Reis, săreau în grabă dintr-o barcă pescărească, ca să urce apoi repede treptele dinspre clopotniţă... Asta s-a întâmplat acum mai bine de o oră. Ce crezi că-i de făcut?

I-am răspuns în aparenţă liniştit, dar fără să pierd nicio clipă, pe tonul cu care se spun lucrurile definitive:

— Te duci la primul telefon, fără să pierzi nicio clipă, şi formezi numărul scris pe foaia asta... Nu te uita acum, că tot n-ai să vezi nimic pe întuneric... Îl ceri pe maiorul Ştefan Orza sau, în lipsă, pe locotenentul Cosma sau pe cine găseşti... Dar să te faci bine înţeleasă. Să povesteşti ce mi-ai spus şi mie. E strict necesar să se pornească pe urma bandiţilor fără întârziere...

— Fără nicio secundă de întârziere – am strigat îndreptându-mă grăbit spre malul lacului, către un loc anumit, unde, în cursul dimineţii, venind de la Observatorul stratosferic ascunsesem un caiac uşor şi iute ca săgeata.

În pădure, Geta rămăsese descumpănită. Dar ştiam că va face tot ce i-am spus.

UN ASASINAT

În noaptea înstelată, lacul era înfiorat de unde mărunte peste care luna poleise o cărare de argint până la ţărmul de unde plecasem şi de unde răzbeau slab sunetele jazului. Din când în când, melodia se pierdea înghiţită de depărtare, spre deosebire de bătăile ritmice ale tobei, care dădeau parcă alarma într-un ţinut sălbatic şi neospitalier. Mi se făcuse sete şi începeam să mă îndoiesc dacă procedez bine făcând ceea ce făceam. Dar, orice ar fi fost, riscul trebuia întâmpinat.

Când mi-am înălţat din nou privirea, insula se afla numai la vreo şaizeci de metri, străjuită de turlele bisericii din mijlocul ei şi de centura de sălcii plecate deasupra apei negre. Am lăsat padela din mână şi am scrutat bezna malului spre care alunecam în virtutea inerţiei...

Încercai să recunosc locurile. Într-adevăr ajunsesem unde trebuia. Pe ţărmul dinspre stânga al micii insule, îmi închipuiam bordeiul părăsit, săpat cândva pentru o gheţărie, iar acum, după cum pretindea tânărul Grigore Gavrilaş, adăpostul tainicelor efuziuni al doamnei ce-l întâlnea aici pe Vanini. Gândurile îmi stăruiră asupra întâlnirilor nocturne ale acestuia şi-mi trecu prin minte că n-ar fi fost rău ca prietena mea Geta să se grăbească în mod deosebit de astă dată.

Subit, ca şi cum trebuia să mi se confirme temerea, noaptea fu sfâşiată dinspre ţărmul întunecat al insulei de un colosal urlet de moarte, de un vaiet imens stârnit de groază şi durere, de ceva cumplit, care avea în teroarea lui animală nu ştiu ce accent omenesc. Eram obişnuit să-mi stăpânesc nervii. Dar câteva clipe am încremenit. Pe urmă trupul mi s-a plecat înainte, într-o aşteptare defensivă, iar mâinile singure au înfipt padela în apă, pe rând într-o parte şi alta, şi au oprit lunecarea molcomă a caiacului. Ce nelegiuire mai comiseseră oare ticăloşii ăştia, duşmanii ţării mele, duşmanii mei?...

Apoi am simţit cum liniştea îmi revenea. Urletul pe care ezitam să-l identific, după ce se transformase în geamătul unui piept uriaş, încetase tot atât de brusc cum se ridicase. Mă simţeam iarăşi în posesia voinţei lucide ce mă purtase peste apele lacului. Am îndreptat vârful caiacului spre capătul de sud al insulei şi, acelaşi trup cu bărcuţa uşoară, am ţâşnit în direcţia bordeiului. Urletul izbucnise peste sălcii, dinspre dreapta. În consecinţă, astfel puneam între mine şi eventualul inamic, paravanul stufului ce prelungea în lac cu vreo zece-cincisprezece metri capătul îngust al insulei. Vâsleam cu toată puterea şi începeam să înţeleg sentimentul ce-mi gonise orice frică. Era mânia, la început o mânie inconştientă, care-mi dizolvase celelalte simţăminte, apoi, imediat, un fel de enervare surdă, care repede se transformase în indignarea ce-mi umplea acum toată fiinţa de clocot şi-mi

stârnea dorinţa irezistibilă să lovesc, să răzbun răul pe care Vanini şi ceilalţi de o seamă cu el încercau să-l facă. Şi în conştiinţa mea exista siguranţa că mânia m-a făcut nemaipomenit de puternic. De aceea îndrăzneala ce crescuse în mine nu mai avea margini...

La câţiva paşi se afla o salcie scorburoasă, înfiptă pieziş în malul ros de valuri. Ramurile ei subţiri curgeau în apă ca un fel de perdea, printre trestiile unui stufăriş rar. Lăsai caiacul să alunece încet printre ele. Dar în această ascunzătoare nesperată mă aştepta o surpriză. În colţul cel mai ferit de priviri, legată de un ţăruş, se legăna goală o bărcuţă de felul celor ce se închiriau amatorilor la debarcaderele parcului.

Caiacul atinse fundul mocirlos al apei şi se înţepeni cu vârful între rădăcinile sălciei. M-am sculat în picioare şi am sărit pe mal. Însă o înjurătură mi-a scăpat printre dinţi şi am căzut în brânci. Mă împiedicasem de o rădăcină. A fost norocul meu. În spate, auzii cum bufneşte ceva şi apoi un geamăt. M-am ridicat repede. Bufnitura fusese a unui pietroi cât toate zilele. Peste pietroi se sprijinea în mâini, cu un vaiet înăbuşit, un personaj înveşmântat într-o bluză bălţată, pe care o recunoscui numaidecât şi care, în bătaia lunii, îmi pricinui – nu ştiu de ce – un fel de bună dispoziţie. Mă aplecai deasupra individului şi, înfigându-i un deget în ceafă, spusei liniştit:

— Rămâi aşa. Dacă încerci vreo şmecherie, îţi găuresc scăfârlia.

Înspăimântat, patrupedul trăgea cu coada ochiului spre mine. M-am aşezat în aşa fel, ca să-l pot supraveghea mai uşor şi ca şi cum de-abia acum l-aş fi recunoscut, am exclamat cu fals entuziasm.

— Aa, bună seara, maestre Vanini. Ce plăcere, să te întâlneşti cu un vechi prieten în pustietatea asta!... Dar ia spune: cine ţi-a dat o asemenea jucărie? Nu, stai aşa, nu te deranja. Ia te uită ce ţine dumnealui în buzunarul de la spate!... Se confiscă. Şi acum, copăcel.

— Nuu pot! gemu omul. Şalele...

Mă dumirii dintr-odată şi pufnii în râs. Bătrâna puşlama suferea de lumbago... Buşeala mea îi jucase o festă. Văzând că şi-a ratat obiectivul, a vrut să oprească proiectilul, dar acesta l-a tras după el.

— Bietul bătrânel! Şi asta tocmai când credea că a descoperit o metodă discretă să scape de un inoportun!... Hai, dă mâna... Uite, gata... Aşa, cu spatele la mine... Nu te jena... Ştiu că eşti politeţea în persoană.

Pe cărarea îngustă de pe mal, dinspre dreapta, se apropia cineva în fugă. Fără pierdere de vreme, plasai în şezutul lui Vanini un şut formidabil. Cu un trosnet sec, italianul se opri cu creştetul într-un copac. Apoi se întinse pe spate, ca o victimă fotogenică dintr-un film american de groază.

Cu primul lichidasem... Am lăsat să-mi alunece în buzunar revolverul găsit asupra acestuia şi m-am aruncat în spatele unui tufiş înalt. Era şi

vremea. Printre frunze, îl zării la vreo zece metri pe cel care alerga... Puteam să şi greşesc, dar intuiţia îmi spunea că e un duşman. Mi-am luat vânt şi printr-un salt bine socotit, mi-am înfipt capul în pântecele lui. Omul se prăbuşi înainte de a-şi da seama ce se întâmplă.

L-am privit la lumina lunii. Obrazul drept îi era desfigurat de o contuzie oribilă, care părea recentă. Nu-l cunoşteam. În buzunare, nicio armă, dar mi-a atras atenţia un ceasornic de aur cât o ceapă mare – un ceasornic bătrânesc de felul celui pe care, copil fiind, îl ceream unui frate al bunicului meu ca să-l pun la ureche. De picior, jos, sub pantaloni, individul avea prinsă o teacă de piele. Cuţitul însă lipsea. I-am luat portofelul. Îmi rezervam dreptul să i-l dăruiesc lui Orza. L-am scotocit şi pe Vanini. N-am mai găsit asupra lui decât un ziar elveţian.

Locul era primejdios. Părea un punct de întâlnire. Dincolo de cărare se întindea, spre dreapta şi spre stânga, pe o grosime de vreo zece metri, o perdea subţire de arbori recent plantaţi. Bordeiul se afla chiar la marginea ei dinspre interiorul insulei. Am străbătut-o fără cel mai mic zgomot.

Aşa se explică de ce Reis, care tocmai ieşea pe uşa bordeiului, nu m-a simţit decât la doi paşi. A ridicat surprins capul, dar nu s-a speriat:

— Bob, ce s-a întâm...

Cuvântul nu l-a terminat pentru că braţul drept mi s-a destins direct spre mijlocul figurii sale. Dar... aproape în aceeaşi clipă, am zburat peste el, am plonjat pe acoperişul şubred al bordeiului şi am trecut prin acesta ca o bombă, pricinuind o avalanşă de stuf şi de scândură putredă. Întins pe pământul jilav din groapă, mi s-a făcut o ciudă cumplită. Primisem de la Reis o lecţie de jiu-jitsu pur şi simplu ruşinoasă. Individul îmi apucase mâna ca la copii, îmi proptise fără fasoane un picior în burtă şi lăsându-se pe spate... simplu... mă aruncase pe deasupra. Încaltea avusese noroc că n-am lovit cu stânga, ca de obicei. N-ar fi putut para. Din păcate, în stânga ţineam revolverul lui Vanini care nu-mi folosise la nimic şi pe care l-am pierdut în timpul căderii.

Pe urmă, clipele trecură încet, foarte încet. Am rămas nemişcat şi mi-am ţinut respiraţia. Deasupra nici măcar un foşnet. S-au scurs aşa poate zece minute... poate numai cinci. Frunzele plopilor începură să susure tremurate de vânt, dar tăcură repede... Alte minute petrecute în nemişcare... Deodată liniştea fu spartă de zgomotul tunător al unei motociclete... Fugeau.

Sării în picioare. În aceeaşi clipă, luna, care puţin înainte de ultima şi nefericita mea întâlnire fusese ascunsă de un nor gros, îşi proiectă halucinant razele prin spărtura făcută în acoperiş. Am vrut să profit de împrejurare, ca să recunosc locul, dar încremenii ţintuit de lugubra surpriză: în cadrul petei mari de lumină de pe podeaua de lut a bordeiului, cu un

pumnal înfipt în pieptul păros, zăcea o maimuţă mare... Un urangutan. Braţele lungi, deşi uşor îndoite din coate, se odihneau cu palmele în dreptul gleznelor. Sângele care-i mustea abia bănuit dintr-o rană deschisă în umăr îi năclăise favoriţii. Colţii ascuţiţi şi galbeni îi rămăseseră dezveliţi într-un rânjet fioros.

CAPCANA

Mă găseam într-o situaţie destul de neobişnuită. Se înţelege că în legătură cu leşul maimuţei mi-am pus de îndată o serie de întrebări. Dar întrucât acestea au rămas, pentru moment, fără răspunsuri satisfăcătoare, am păşit peste cadavru, am suit nişte trepte săpate în pământ şi am ieşit afară nesupărat de nimeni.

Am căutat revolverul lui Vanini în jurul bordeiului, însă nu l-am mai găsit... Dintre victimele mele, dispăruse de la locul unde l-am lăsat individul necunoscut căruia îi luasem portofelul. Vanini zăcea mai departe lângă copacul de care se ciocnise. Probabil că-l aranjasem cel puţin pentru câteva săptămâni.

Ce-mi rămânea să fac? Dintr-odată mă simţii puţin obosit. Sentimentul primejdiei iminente mă părăsise. Percepui limpede ţipătul unui cufundar, orăcăitul broaştelor, ţârâitul greierilor din fânul de curând cosit, din care predomina un miros cald de muşeţel. Toate aceste senzaţii le avusesem desigur şi mai înainte, dar nu le băgasem de seamă, nu-mi ajunseseră de-a binelea în conştiinţă. Acum, toate îmi apăreau cu o limpezime surprinzătoare, care mă ameţea, aşa cum te ameţeşte trecerea bruscă de la întunericul unei săli de cinematograf la torentul crud de lumină al amiezilor de vară. Mă aşezai cu genunchii strânşi la piept în umbra anemică pe care o proiecta un salcâm. Da, aceasta era întrebarea: ce-mi rămâne de făcut?

Răspunsul n-am apucat să-l găsesc, fiindcă a doua oară în noaptea aceea, de astă dată mai aproape, dinspre nordul insulei, s-a ridicat sinistru, crescând ca într-un coşmar, vaietul pe care îl mai auzisem... Dar asemenea vaiete nu mă mai puteau înspăimânta. Trăiam cel mult oroarea pe care mi-o inspira durerea cumplită a altei făpturi.

Totuşi nu trebuia să uit că sunt dezarmat. Am sărit între arborii dinspre mal şi m-am strecurat către apus, până la cărarea asfaltată ce urcă de la treptele debarcaderului spre uşa bisericii bătrâne de şase veacuri.

Am vrut să trec prin faţa acesteia spre podul de fier care leagă insula de ţărmul lacului. Dar m-am oprit scurt. Tălpile de cauciuc ale pantofilor îmi făceau paşii neauziţi. Fără să fiu simţit, am putut auzi limpede, în faţă, o întrebare care mă puse în gardă:

— ...Meteorologul a rămas în bordei? Ce facem cu el?

Răspunsul veni intempestiv:

— Aruncă-l în lac cu maimuţă cu tot, dobitocule.

Replica aceasta fusese rostită nu fără o nuanţă de umor, de vocea lui Reis.

Uşa bisericii era întredeschisă. M-am strecurat tiptil înăuntru.

Într-un sfeşnic lângă altar ardeau câteva lumânări subţiri. Îngenuncheat alături de iconostasul din dreapta, se ruga un om înalt şi slab. Umerii înguşti îi erau acoperiţi doar de o cămaşă largă. Din spate, îi vedeam ţeasta ţuguiată, pleşuvă ca o stâncă măturată de vânturi. Rugăciunea lui fără grai se transforma într-un murmur din ce în ce mai distinct:

— ...ă... a... am... gile... ta... înge... voia... zeule şi maică... ridicatu-s-au împotriva... zidirea ta au... Pe cei ce-ţi aduceau prinoase ne-au despuiat şi ne-au jefuit de gloria...

Până la sfârşit murmurul se prefăcu într-un şuvoi de cuvinte rostite tare, cu un accent de ură indescriptibil, aproape strigate:

— ...ne-au luat avutul şi puterea puse în slujba ta... pedepseşte-i tu, Doamne... amuţească-le limba care blestemă şi gândul diavolesc... pământul să-i înghită şi veşnic să-i ardă... usuce-se ca pâinea ce o îmbucă şi inima să fi se răsucească în piept, ca un şarpe strivit sub călcâie. Ajută-ne nouă, milostivule şi îndurătorule!

Ascuns în umbra greu de pătruns a peretelui dintre naos şi pronaos, am ascultat vrând-nevrând ciudata rugăciune.

După ce a tăcut, fantasticul personaj a rămas îngenuncheat încă puţin, apoi s-a sculat şi a început să măsoare cu paşi mari biserica, din uşă până în altar. I-am văzut faţa la lumina tremurată a lumânărilor. Îl recunoscusem de altfel şi după glas. Era arheologul Florian.

Prudenţa mă făcea să rămân ascuns, adresând în sinea mea o mulţumire fierbinte arhitectului necunoscut ce ridicase un zid, exact acolo unde aveam eu nevoie de umbra lui.

Şi încă ce nevoie aveam! Nu trecu mult şi din întunericul de afară răsări silueta bondoacă a lui Reis. După tonul său am bănuit că întâmpinase noi pricini de supărare.

— Ţi-am interzis să mai faci panoramă şi să aprinzi lumânări noaptea – zise el răstit.

— Tu n-ai dreptul să-mi interzici mie nimic – se înecă arheologul sufocat de indignare. Te ascund în taineţele lui Vlad Ţepeş, fiindcă vreau eu şi fiindcă...

— Ascultă-mă, căpăţânos bătrân, dacă nu-ţi ţii sticleţii în colivie – începu trivial celălalt.

Tonul său era atât de ameninţător şi de hotărât, că Florian tăcu... dar tremura de enervare.

Bondocul a tăcut şi el. Când începu iarăşi să vorbească, îşi înmuiase glasul în mod sensibil.

— Ar trebui să te gândeşti şi dumneata că dacă ne-au dibuit, aliluia!... Mie-mi ţâţâie inima şi dumneata te joci de-a...

— Şi de ce te-au apucat bâţâielile, mă rog? se răsti Florian.

Reis îşi puse bărbia în piept, gânditor, dar se hotărî să vorbească fără prea multă zăbavă:

— Ei bine, dacă vrei să ştii, mereu am impresia că ne-au mirosit, că sunt pe urmele noastre...

Prin urmare, Reis voia să-l pună pe arheolog în gardă fără să-i mărturisească faptul esenţial că a fost recunoscut şi primejdia era iminentă.

De altfel, Florian a înghiţit hapul aşa cum i-a fost oferit, fără să bănuiască pericolul. Mai mult decât atât: din replica lui se vedea că, deşi se arăta încă foarte supărat, atitudinea pocăită a bondocului îl calmase oarecum:

— Hm... Ai nervi de cucoană isterică, băiatule... şi te porţi ca un derbedeu. Îţi pun ultima oară în vedere... mă cheamă Matei Florian şi-ar însemna să-mi bat joc de tot trecutul meu şi-al înaintaşilor mei, dacă...

— Bine, bine, să nu ne mai certăm – îl întrerupse nerăbdător Reis. Dar fii mai prudent şi dumneata, altminteri, zău, nu ştiu cum se termină povestea asta.

— Ţi-e tare frică?

Reis răspunse oarecum gânditor, concentrat:

— Să-ţi fac o mărturisire: mie nu mi se pot atribui sentimentele individului de duzină. Şi am ştiut întotdeauna că nu sunt un asemenea individ. Eu îmi dau seama de primejdii, le măsor gradul şi le ocolesc sau le desfid. Dar frică nu-mi e... şi nici milă.

— Ba milă de păcătos să-ţi fie... şi să-l loveşti cât poţi de tare, ca în mâna ta să vadă mâna lui Dumnezeu, care îl pedepseşte...

— Ei, uite, chestia asta cu pedeapsa lui Dumnezeu îmi place, exclamă Reis. Păi sigur, asta şi sunt: un arhanghel cu spadă.

— Faptele tale sunt drepte, nu zic altfel. Doar că în mintea ta nu există destulă lumină să-ţi dai seama că lupţi pentru apărarea tradiţiilor neamului care...

— Aud? De ce neam e vorba? Se înveseli bondocul. Eu, bătrâne, mă bat cu comuniştii, pentru că vreau să fiu covârşitor mai bogat decât cei mulţi, ca să fiu foarte puternic. Nu sunt frumos, dar dacă o să am bani, femeile au să-mi cânte în coruri, ca serafimii şi heruvimii, iar bărbaţii... Dar ţi-am mai spus eu şi altă dată... N-am nicio vină dacă dumneata, deşi urmăreşti cam acelaşi lucru, îi spui puţin mai altfel...

Liniştea celor câteva clipe de tăcere păru deosebit de profundă, după accesul de limbuţie a lui Reis.

În vorbele acestuia interveni apoi o notă de autoritate reţinută:

— Deocamdată, stinge, te rog, lumânările! Fratele Ghenadie, sau cum bunică-sa îl cheamă, poate să se întoarcă de la praznic şi mie nu-mi place

deloc mucenicul ăsta gras, deşi vorbeşte popeşte, ca dumneata... Prea face pe idiotul!

Tocmai mă întrebam dacă nu cumva era unul de ai lor şi călugărul obez căruia i se încredinţase paza bisericii. Din vorbele spionului trebuia totuşi să înţeleg că nu?

— Mă întorc ceva mai târziu – spuse Reis cu oboseala în glas şi, spre uşurarea mea, ieşi fără să observe nimic suspect.

Respiraţia reţinută îmi devenea tot mai penibilă în atmosfera saturată de miros de tămâie şi spermanţet topit. Rămas numai cu arheologul, după câteva minute încercai să mă strecor afară. Sunt sigur că n-am făcut niciun zgomot. Totuşi bătrânul m-a simţit, fiindcă a întors capul spre mine cu o agerime de care nu-l credeam capabil şi m-a pironit cu doi ochi gălbui, injectaţi.

Simulând cu desperare că vin dinspre uşă, deschisei eu vorba:

— Bună seara.

Părea nehotărât.

— E o noapte minunată... spusei cu îndrăzneală.

Mă fixa mai departe, în tăcere, cu ochii lui impuri şi sticloşi...

— Mă plimbam... şi nu puteam să-mi aduc aminte de... o inscripţie slovenească. Ştiţi, te obsedează câteodată un lucru, de nu poţi trăi liniştit...

Îmi dădeam perfect seama că nu izbutisem să fiu convingător.

— Ce bine îmi pare că v-am întâlnit! adăugai cu o bucurie ridicolă.

Fals! Fals! strigam în sinea mea, admonestându-mă ca un profesor de canto, căruia un afon îi ultragiază urechile.

Întrebarea arheologului porni cu o întârziere grea de bănuieli... de bănuieli aproape confirmate:

— Şi... de ce inscripţie e vorba?

— Aici, în dreapta pronaosului, inscripţia de pe piatra de mormânt al lui Udrea.

Făcu câţiva paşi până la iconostas, smulse o lumânare din sfeşnic şi reveni la locul unde mă aflam:

— Poftim, citeşte!

Nu m-aş fi aplecat chiar dacă puteam citi ce scrie acolo.

— Nu cunosc slavona bisericească.

Îmi rânji în faţă:

— Nu ştii slavoneşte şi vii noaptea să descifrezi inscripţii slavone... Grozavă idee!

— Nu prea m-am gândit la asta... – răspunsei liniştit.

De aici înainte nu-mi rămânea decât s-o fac pe prostul. Continuai deci cu tupeu:

— ...dar dacă mi-aţi traduce, v-aş rămâne recunoscător... vă ţin eu lumânarea.

— Mm – mârâi el alarmat, retrăgându-se un pas. Nu te osteni. Ţi-o pot spune şi pe dinafară.

Şi continuă pe un ton neutru, ca un ghid de muzeu care ar fi repetat a mia oară o lecţie ştiută pe de rost:

— „A fost tăiat dumnealui Udrea, de către Mircea Voievod, în satul Onceşti; a fost fiul lui Dragomir, postelnicul, şi al jupâniţei lui, Marga; în anul 7061, luna lui noiembrie 14." Uite, alături, şi mormintele celorlalţi trei fii ai postelnicului Dragomir – jupan Barbu, jupan Crăcea şi stolnicul Radu – tăiaţi în Bucureşti de Alexandru Voievod, şaptesprezece ani mai târziu. Făceau parte dintr-o familie de boieri mari, cu trecere la Sublima Poartă. Voievozii nu i-au putut răbda.

— S-or fi amestecat în intrigile ce făceau şi desfăceau domniile – zisei eu într-o doară.

— Din spârcuirea boierilor n-a ieşit nimic bun niciodată – replică arheologul categoric.

Şi după un răstimp:

— Vrei să ştii poate unde este mormântul lui Vlad Dracul?...

— Priveşte colo în stânga, lângă intrare! porunci el.

Ca să-i dau ascultare în momentul acela, trebuia să-i întorc spatele. Dar nu eram eu omul care să comită asemenea imprudenţe. Îl priveam mai departe în ochi cu încăpăţânare şi mă gândeam dacă-i oportun s-o şterg lăsând la o parte orice explicaţie. Neîndoielnic, aş fi fugit din insulă fără niciun regret pentru lecţia de istorie a bătrânului bandit, însă cu simţurile mele ascuţite, de câteva clipe aflasem un lucru pe care probabil Florian nu-l ştia. Altfel nu s-ar fi ostenit să trăncănească – evident ca să câştige timp.

Într-adevăr, nu mă puteam înşela: dincolo de uşa întredeschisă a bisericii, calea mi-era tăiată de una sau două persoane. Mă înfundai în semiîntunericul dintr-o strană. Cel puţin aşa aveam spatele acoperit.

Cuvintele lui Florian, la început indiferente ca într-un somn hipnotic, căpătau cu încetul viaţă, ceea ce le dădea un caracter din ce în ce mai personal. Îl priveam de la doi paşi, crispat, în aşteptare. Se rezemase de braţul altei strane. Abia acum îmi dădeam seama cât este de bătrân. Sprinteneala şi vorba lui agresivă te induceau în eroare.

— Vrei să ştii cum a murit şi a fost înmormântat Vlad Dracul, viteazul domnitor care a umbrit pământul cu păduri de ţepi şi i-a măcelărit pe boierii cei mari? Numai eu ştiu cum s-a întâmplat asta... Şi am ţinut descoperirea pentru mine... N-am nevoie de recunoştinţa poporului...

Stăteam prost dacă începuse să-şi dea arama pe faţă. Glasul îi devenise sarcastic, plin de răutate.

— Dar cu tine, tinere bezmetic, care cauţi noaptea, hm... inscripţii slavone, voi fi generos. Am să-ţi povestesc...

În voce îi clocotea o mânie, pe care nu mai putea să şi-o stăpânească.

Afară, pe asfalt, se depărtară paşi furişaţi. Din întuneric mă mai pândea oare cineva? În orice caz, pare-se, aveam un moment de răgaz.

— Că moartea l-a ajuns la Bălteni ştie toată lumea. Dar cine l-a ucis, ai? Am să ţi-o spun, fiindcă încep să cred că n-ai să pălăvrăgeşti.

Licărul palid al lumânărilor îmi permitea să desluşesc privirile arheologului, rătăcite deodată ca într-un acces de demenţă. Mă sculai din strană şi făcui doi paşi sub cupola pantocratonului. Ce n-aş fi dat să pot străpunge întunericul, ca să ştiu ce mă aştepta în uşa bisericii!

În spatele meu, bătrânul hârâi:

— Stai pe lespedea...

Mă întorsei brusc, acţionat numai de senzaţia sonoră.

— ...pe lespedea rotundă pe care-şi făceau ultima rugăciune osândiţii la moarte. O aruncaseră afară. Eu am pus-o la locul ei.

Vorba i se transformă într-un soliloc mormăit:

— Şi tu ai... da. Prea te interesează inscripţiile slavone!

Se uită la mine pe furiş, cu o şiretenie de nebun, apoi zise tare:

— Nu-mi scapi tu mie, puişorule. Ai căzut în capcană...

Aşteptarea, ameninţarea nevăzută a fiarelor umane care mă pândeau în beznă mă cam scoseseră din sărite. Simţeam nevoia să fac ceva care să lămurească situaţia. Aşa că am primit cu un sentiment de plăcere declararea făţişă a ostilităţilor şi am răspuns spontan, scurt:

— Nu mi-e frică!

— Cum!? Ce ai zis!!? Nici ţie nu ţi-e frică!? se miră arheologul din ce în ce mai ameninţător, bâjbâind de-a lungul stranelor. I-auzi dom'le, nu-i e frică!... Da să-ţi fie – răcni nebunul trăgând cu mâna de un obiect fixat pe zid.

În aceeaşi secundă m-am aruncat în lături, răsturnând cu mâna o lumânare aprinsă care-mi fripse degetele. Cu zornet prelungit de lanţuri, de sus, de sub turla cea mare, căzu lângă mine pe lespede, zguduind pământul, roata grea a candelabrului de fier bătut cu ciocanul, pe care Florian o suise la loc după ce aceasta rătăcise timp de trei secole.

Când mi-am dat seama exact de ce se întâmplase, mă sprijineam cu ambele palme de piatra tocită şi slinoasă a pardoselii. Am sărit în picioare şi m-am repezit spre uşă. Dar nebunul se azvârli pe burtă şi mă prinse de o gleznă. Am căzut înainte, proiectat pe lespezi de viteza cu care fugeam şi m-am lovit la un cot atât de tare, că aproape am leşinat de durere. Însă mi-am

revenit repede. Florian se dezlănţuise într-o criză de demenţă şi arăta îngrozitor la vedere. Jucând în jurul meu ca într-un coşmar, urla:

— Şi tu ai să mori! Şi tu ai să mori! Stăpânul insulei sunt eu... eu singur... şi cine vrea să-i cunoască secretul...

Dar n-a apucat să termine. Trosnetul sec al revolverului pe care-l ţinea în mână Reis, răsărit deodată în cadrul uşii, i-a închis gura pentru totdeauna. Acelaşi revolver îşi îndreptă ţeava către mine exasperant de încet, cu o hotărâre înfiorătoare.

— Tovarăşul Andronic şi-a trăit ultimul capitol al unei vieţi scurte, dar active – şuieră spionul.

— Straşnic exerciţiu pentru bolnavii de inimă! replicai eu cu entuziasm.

Reis gemu de ciudă. Însă glonţul n-a mai pornit. În spatele banditului se ivise Ştefan Orza şi în urma acestuia, fără niciun zgomot, ca nişte umbre, mai mulţi ostaşi din unităţile de securitate.

— Mâinile sus, Reis! strigă Orza tunător.

Apoi, tot atât de crunt, dar mulţumit de sine:

— Aşa, domnule Nazim Reis, să nu te împingă gândul cel rău să mă contrariezi! Am uneori ieşiri foarte primejdioase şi reflexele cam pripite, lua-te-ar dracu' de nemernic să te ia!

TAINIŢA

N-am dat niciodată aventurii semnificaţia unei evadări în lumea himerelor. Pentru mine, aventura reprezintă mai degrabă posibilitatea de a dovedi curaj şi prezenţă de spirit, de a cunoaşte necunoscutul, de a lămuri misterele ce se cer dezlegate în folosul omului. Dar în situaţia în care m-am aflat eu în zilele acelui sfârşit de vară, determinant a fost pentru mine şi sentimentul că sunt dator să acţionez.

Atunci când agenţii străini se strecoară cu intenţii duşmănoase pe pământul patriei, e de datoria oricărui cetăţean să contribuie la demascarea şi arestarea lor. A contribui la arestarea agenţilor străini nu trebuie să însemne însă dreptul de neconceput, donquijotesc, de a te substitui ca detectiv amator, organelor de securitate. Surprinzându-l pe spion sau pe diversionist asupra faptului, oricine poate şi e obligat chiar să-l împiedice a-şi desăvârşi crima, să-l oprească să dispară, să nu-l scape din ochi până la intervenţia organelor puterii de stat. Dar atât. Nimeni n-are voie să-şi rişte prosteşte viaţa sau să-l sperie pe uliu, înainte ca el să calce în ochiul laţului ce-i este pregătit.

Iată o problemă la care Ştefan Orza m-a silit să mă gândesc cu toată seriozitatea.

— Dar trebuia să văd ce se petrece pe insulă – m-am apărat eu. N-aveam nici certitudinea că organele de securitate, sesizate de apariţia lui Reis şi raporturile acestuia cu Vanini, vor sosi la timp.

— Totuşi mai la vreme decât am sosit nici nu s-ar putea – mi-o tăie scurt Orza.

Avea dreptate. Avea incontestabil dreptate. Dacă ei n-ar fi apărut exact în momentul critic, proiectilul declanşat de mâna grăsuţă a lui Reis ar fi curmat brutal şirul temerarelor mele isprăvi.

— Ajunsesem la capătul răbdării, Ştefane, m-am încăpăţânat totuşi să-mi justific discutabila iniţiativă. Spionii se mişcă în jurul meu, iar eu sunt bănuit că am divulgat secrete pe care le-au furat, poate, chiar oamenii blestematului ăsta de Reis, expediat adineauri de tine cu o gardă de onoare.

— Starea ta sufletească poate constitui cel mult o vagă circumstanţă atenuantă – rosti rece ofiţerul de securitate.

Ţineam cu orice chip să lămuresc situaţia:

— Intervenţia mea a stricat cu ceva?

— E greu de precizat acum. Ignorăm încă prea multe lucruri – murmură Orza gânditor:

Şi după o scurtă pauză:

— Spuneai că, certându-se cu Reis, Florian a pomenit de nişte tainiţe...

— Da. Bănuiesc că este vorba de tainiţele în care Vlad Ţepeş şi-ar fi ascuns în 1462, la sfârşitul primei domnii, tot ce putea ascunde din averea lui. Se referă la ele compilaţia lui Donado da Lezze: „Historia Turchesca". Acesta pretinde că Mehmet al II-lea Cuceritorul, după ce l-a înfrânt pe voievod, le-ar fi descoperit şi le-ar fi jefuit. Am aflat toate astea, acum câteva luni, chiar de la Florian, care a susţinut întotdeauna că tainiţele se găsesc pe insulă – desigur fără să prevadă că, atunci când ar da peste ele, le-ar putea întrebuinţa în scopuri de spionaj.

— Ia hai să-ţi mai vedem o dată urangutanul – i se năzări subit lui Orza.

Într-un minut am fost în groapa bordeiului. Dar privirile însoţitorului meu n-au întârziat asupra cadavrului păros, întins atât de plastic pe pământul jilav. Fascicolul de lumină al lanternei sale de buzunar căuta peretele dinspre apus. Spre deosebire de ceilalţi trei pereţi – ca şi cum s-ar fi favorizat confortul vreunui locatar – acesta era acoperit aproape până sus de nişte scânduri lungi şi late, acum putrede şi înnegrite de umezeală, bătute în doi pari înfipţi în colţurile bordeiului. Lipit de căptuşeala aceasta roasă de vreme se conservase destul de bine un pat simplu, cu picioare îngropate. Deasupra lui atârna o rogojină prinsă în câteva cuie ruginite. La nivelul patului, fixată iarăşi în cuie, aceasta se îndoia astfel încât îl acoperea în întregime, cu picioare cu tot. Rogojina era mânjită şi stropită cu noroi, iar pe alocuri sfâşiată. Dar un ochi atent putea să observe că nu este totuşi prea veche. Mânaţi de acelaşi gând, dintr-odată, Orza şi eu ne repezirăm la împletitura de papură. Jos decorul! Scândurile patului alunecară odată cu rogojina (normal; n-aveau de ce să le bată în cuie) şi căzură izbindu-se una de alta cu zgomote seci. Tăiată în lemnăria putredă a peretelui, se ivi o deschizătură înaltă de vreun metru şi îngustă cât să se strecoare un om.

După ce a chemat în bordei doi dintre flăcăii ce-l însoţeau, întâi a trecut prin ea Orza, cu lanterna electrică într-o mână şi revolverul în alta. După el au intrat cei doi ostaşi: un soldat înalt şi lat în spate cum n-am mai văzut niciodată şi un sergent cu trăsături aspre şi priviri tăioase ca nişte brice. I-am urmat la un pas.

Parcurgând numai o jumătate de metru, de la paravanul de scânduri, ne aflam în tainiţele lui Vlad Ţepeş. Fascicolul de raze ce ţâşnea din palma ofiţerului de securitate se plimba pe zidurile boltite, construite din cărămida subţire a veacului al XV-lea, dizolvând bezna unei încăperi joase şi alungite, de forma unui tunel. Mirosea greu a mucegai şi a... tutun. Da, a tutun... ca şi cum în subterană, una sau mai multe persoane ar fi fumat ca... turcii. Neîndoielnic, nu-i puteam totuşi bănui pe ienicerii lui Mehmet al II-lea. Aceştia, săracii, muriseră fără să cunoască desfătările ciubucului din care

vor sorbi urmaşii. Până ce Columb să aducă din America tutunul, cartofii, porumbul, trebuiau să mai treacă câţiva anişori.

Şedeam pe o grămadă de pământ prăbuşită cu o parte a bolţii de cărămizi şi ne aflam mai sus decât lespezile care pardoseau tainiţa. Celălalt capăt al încăperii părea că s-a conservat mult mai bine. În zidul care curma tunelul, se contura pata neagră, înaltă cât un om, a unei alte spărturi. În lumina lanternei, se vedea de la câţiva paşi, după culoare, că spărtura aceasta era veche, pesemne aproape tot atât de veche ca şi subterana. Poate că o făcuseră chiar turcii, ştiind dintr-o sursă ori alta, că dincolo de peretele dinspre apus al tainiţei se află bogăţii şi mai numeroase.

Într-adevăr, judecând după dimensiunile ultimei încăperi (mai largă şi mai adâncă), aici au putut sta ascunse comori ca-n peştera lui Ali-Baba. Dar ascunzătoarea nu mai conţinea nici grămezi de pungi cu florini ungureşti şi galbeni veneţieni, nici feeria cerceilor, paftalelor, brăţărilor şi inelelor închise în sipete cu flori de sidef, nici fulgerele stivelor de cupe şi talere din metal preţios încrustat cu safire şi rubine, nici baloturile cu straie de samur mătăsos şi hermină albă ca zăpada. Sub bolta de care atârnau zăbranicele zdrenţuite ale pânzelor de păianjen, se vedeau, într-un colţ, un pat primitiv, acoperit cu o pătură cadrilată şi o masă mică de lemn, pe care se profilau, în lumina lanternei, o valiză castanie şi o sticlă de rachiu de vin (cel puţin aşa indica eticheta).

Câţiva paşi şi valiza se afla în mâna lui Orza.

— Un post de radio made în S.U.A. Era de aşteptat – murmură el.

Cercul luminos al lămpii electrice se mai plimbă puţin prin hruba umedă.

— Până una-alta, să ieşim afară – conchise Ştefan Orza cu glas tare. Răcea, rămâi în bordei, la intrarea subteranei. Nimeni n-are voie să treacă.

— Am înţeles – răspunse scurt soldatul cel uriaş. Ceilalţi am urcat gânditori pe treptele de lut şi am zăbovit puţin sub cerul înstelat, chiar în dreptul uşii scunde a bordeiului.

— A fost bătută în scânduri, spuse sergentul privind-o cu atenţie.

— Aşa se şi explică de ce personalul şantierului arheologic şi vizitatorii acestuia, atât de curioşi uneori, n-au dat încă peste intrarea tainiţei – comentă Orza. În aparenţă uşa bordeiului era blocată. Banda de spioni n-o deschidea probabil decât la nevoie şi desigur numai noaptea. Camuflajul interior reprezenta o măsură suplimentară de siguranţă.

Pe urmă, prietenul meu se apucă să spoiască cu fascicolul de raze al lanternei, sistematic, plin de răbdare, fiecare decimetru pătrat al aleii asfaltate ce ducea spre pod. Datorită scobiturilor care păstrau încă apa ploii căzute în cursul dimineţii, nu-i fu prea greu să descopere ce căuta.

— A fost o motocicletă cu ataş – citi el cu uşurinţă pe asfaltul cenuşiu inundat de lumină. Asta-i urma lăsată la plecare. Vezi? După ce roata ataşului a trecut prin băltoacă, vârtejul ei a aruncat picăturile de apă înapoi. Uite cum s-au alungit în sens opus celui în care mergea motocicleta. Priveşte şi aici. Roata a ieşit de pe asfalt şi şi-a imprimat pneul în pământ. După adâncimea urmei, aş pune mâna în foc că ataşul nu era gol. Deci cu motocicleta asta au plecat cel puţin două persoane. Una a fost poate prietena voalată a lui Vanini.

— Apropo de Vanini, ce spunea medicul ambulanţei? întrebai eu cu timiditate vinovată.

— Spunea că Vanini nu va putea vorbi o bună bucată de vreme de-aici-nainte... Dar mare pagubă nu-i. Şi Orza schiţă cu îngăduinţă un zâmbet – primul de la întâlnirea noastră în insulă.

Mi-am simţit inima mai uşoară şi am zâmbit şi eu.

— Îl avem pe Reis. Şi-o să vorbească neîntârziat... pentru toţi ceilalţi – mormăi el înclinându-se din nou asupra asfaltului. E drept că vânătoarea a fost cam slabă... din toată banda numai doi şobolani. Păcat!... Mai ales că, probabil, înspăimântaţi de demascarea lui Reis la restaurant, s-au adunat aici în păr spre a stabili de urgenţă unele măsuri defensive... sau, aş paria, ca să declanşeze mai repede atacul...

Şi amuţi prelungindu-şi neplăcut tăcerea. Apoi se îndreptă din şale şi mă privi nemulţumit. Era evident că ştia şi unele lucruri despre care nu intenţiona să facă confidenţe.

Eu aşteptam frământat de întrebări.

În apropierea podului dinspre miazănoapte, Orza se aplecă iarăşi asupra aleii asfaltate, mă rugă să-i ţin lanterna şi scoase din buzunar cutia minusculă a unei rulete cu a cărei panglică îngustă se apucă să facă nişte măsurători minuţioase.

Dar n-a avut linişte nici două minute. Din partea opusă a insulei, răsună o somaţie, pe urmă alta, pe urmă a treia, paşii celor care fugeau spre ţărmul dinspre sud şi în acelaşi timp detunătura unei arme. Când a izbucnit pocnetul acesteia, alergam deja prin faţa bisericii, în urma lui Orza.

Toată gălăgia venea exact din locul unde debarcasem cu două ore în urmă. În apa până la genunchi, trei ostaşi ocheau cu revolverele, printre trestii, silueta unui vâslaş care se grăbea să se depărteze în caiacul meu. În lumina palidă a lunii, omul şi bărcuţa erau doar două umbre contopite una într-alta. Fugarul ajunsese la vreo cincizeci de metri şi părea neîndoielnic că nu vrea să asculte de nicio somaţie. Acum putea fi văzut bine şi de pe aleea care înconjura insula. Cele trei pistoale tunară cam în acelaşi moment, cutremurând noaptea şi speriind berzele adormite într-un cuib, undeva pe

aproape. Linia uşor îngroşată a caiacului se întoarse brusc de-a curmezişul, răsturnând spre noi firul de umbră ce-l reprezenta pe vâslaş. Apoi, după ce mai alunecă puţin, rămase nemişcată. Printre frunzişoarele măslinii ale brădişului şi penele verzi ale rămurelelor de myriophyllum, un trup de om pornise spre mâlul gros de pe fundul apei, unde pădurea fosilizată îşi întindea de ani fără număr, oribile, hidoase, braţele ciuntite şi negre ale crengilor.

— Uf, cum mi-a scăpat! exclamă sergentul cu trăsături aspre, care mă urmase în subterană. Stătea în apă, ascuns de tufăriş, lighioana dracului.

— Omul păcătuieşte pe pământ, dar greşelile sale sunt judecate în ceruri – ne făcu pe toţi să tresărim un glas profund ca o notă joasă ieşită dintr-un tub de orgă.

Ne întoarserăm pe călcâie, în acelaşi timp, ca să vedem în lumina mai multor lanterne aprinse deodată, un călugăr gras cu faţa ca o şuncă şi comănacul aplecat pe o ureche.

— E mai bine, frate Ghenadie, să-ţi aduci aminte că unii sunt judecaţi şi pe pământ – zise Orza stăpânit, dar evident enervat.

Jambonul cu anteriu replică moale:

— Toţi suntem în mâna...

— De ce aţi tras?... Am găsit calul – nu-l lăsă să termine un plutonier major care apăru gâfâind din întuneric. A murit cu burta spintecată şi o rană în ceafă. L-au târât în lac, dar n-a fost prea greu de găsit.

Era vorba de calul care în două rânduri cutremurase noaptea cu vaietul său înfiorător.

Într-adevăr, rănile cele mai dureroase transformă geamătul aproape uman al calului într-un vaiet impresionant nu numai pentru cei ce-l aud întâia oară. Eu îl mai auzisem o dată în preajma unui grajd cuprins de flăcări, din care animalele au răzbit cu carnea aprinsă. Dar nu l-am recunoscut din prima clipă. Am ezitat să-l recunosc. Atât de cumplit se ridicase de astă dată peste apele adormite, din întunericul ţărmului lor nordic (iluzia că s-a înălţat din insulă se datora apropierii acesteia de malul lacului).

Cine ucisese calul, începeam să bănuiesc. De ce? Habar n-aveam. Un miliţian îl identificase şi-l recunoscui şi eu. Animalul aparţinea unui anume Stan Cudalbu care, ziua, făcea cu el cărăuşie, iar noaptea, îl lăsa de obicei în timpul verii să pască pe un teren îngrădit cu un gard de nuiele, spart în mai multe locuri.

La vreo zece metri de locul unde calul căzuse şi lăsase o baltă de sânge, oamenii lui Orza au descoperit de asemenea, o bicicletă aproape nouă. Cine o părăsise? Iată încă o întrebare la care nu puteam să-mi răspund decât prin presupuneri.

În schimb am identificat cu uşurinţă cadavrul omului din caiac, pescuit în următoarele douăzeci de minute după fatalul incident. Fugarul era individul pe care-l lovisem cu capul în pântece. Asta însemna că altcineva ocupase unul din locuri în motocicleta care a părăsit insula. În definitiv, cine se folosise de acest vehicul?

Dar Orza mi-a propus ca, deocamdată, să nu mă mai gândesc la asemenea probleme şi să merg la culcare. Am promis cu toată sinceritatea că voi face întocmai. De aceea pentru tot ce mi s-a mai întâmplat în acea noapte nu port nicio vină. Aventura m-a urmărit pe mine şi nu eu aventura.

Eram sătul de emoţii tari şi simţeam nevoia unei destinderi. Aripa morţii fâlfâise prea aproape de tâmpla mea, ca să nu simt acum, mai mult decât oricând, nevoia de a trăi din plin, de a respira cu toată capacitatea plămânilor.

Aşa că, după ce am părăsit insula peste podul de fier, în loc să pornesc cuminte la dreapta, spre confortabila mea locuinţă, unde mă aştepta un voluminos roman de anticipaţie (ale cărui personaje se plimbau prin vreo trei-patru galaxii nestingherite nici de modestia autorului şi nici de legile naturii), am apucat-o printre salcâmii pitici şi trandafirii sălbatici care mărgineau aleea din faţă. Dintr-o parte şi alta mă învăluiau miresmele pământului, izul de baltă al apelor verzui de care nu mă depărtasem prea mult şi un miros piperat de cimbru, ce-mi gâdila nările. Mă simţeam bine. Bolta senină era ţintuită cu stele scânteietoare, iar torentul selenar de

lumină irizată mă predispunea la visare. După ce am trecut de cotitura pe care aleea o făcea spre dreapta, îndreptându-se astfel spre răsărit, într-un paralelism relativ cu ţărmul lacului, am mai mers câteva minute. Drumul neîngrijit se prefăcuse într-o cărare ierboasă greu de distins pe câmpul ce-l străbătea până în apropierea Institutului de neurochirurgie. M-am culcat cu faţa în sus pe iarba jilavă. Răcoarea ei îmi transmitea în palmele încinse o senzaţie înviorătoare. Acoperită de nori subţiri, luna se vedea ca printr-un voal transparent, pe care-l scălda în ape roşii, verzi şi viorii. Se crease pe încetul în jurul meu o atmosferă de aşteptare misterioasă, negrăit de dulce.

Am sărit în picioare fără să ştiu ce vreau şi am plecat mai departe, spre Institutul de neurochirurgie. Abia când am ajuns în dreptul locuinţei profesorului Scarlat şi a colaboratorilor săi – o clădire severă, dar înveselită de iedera ce se căţăra până deasupra ferestrelor etajului al doilea – mi-am mărturisit că vreau s-o văd neîntârziat pe Mihaela. Ceasornicul meu brăţară arăta însă miezul nopţii. Ora întâlnirii trecuse cam de mult. Nu mai era nimic de făcut. Totuşi, tiptil, ca şi cum m-aş fi temut ca scrâşnetul pietrişului sub picioare să nu trezească pe cineva, am intrat în curtea mare, înmiresmată de parfumul insinuant al straturilor de regina nopţii. M-am oprit în umbra teilor ce acopereau o parte din faţada casei. Lumina ardea într-o singură fereastră, fereastra camerei de lucru a profesorului. Încolo, toate geamurile priveau oarbe, pline de beznă. Mă simţeam mai bine aşa. Altfel aş fi avut impresia că mă iscodesc zeci de ochi indiscreţi.

Am aprins o ţigară şi i-am sorbit fumul cu nesaţ. Dar, când am aruncat-o pe iarbă, ţigara nu arsese până la jumătate. O emoţie puternică îmi cuprinsese toată fiinţa şi inima îmi bătea parcă speriată. Făcusem o constatare. La primul etaj, era deschisă o fereastră, fereastra Mihaelei, fereastra din dreptul bătrânului tei căruia în primăvară grădinarul îi scurtase crengile ce se izbeau, în bătaia vântului, de geamuri şi de zidul cenuşiu al faţadei.

Câţiva paşi... un salt... şi m-am apucat cu mâinile de prima creangă. Apoi, în picioare, pe aceasta, m-am agăţat de alta, de pe care am ajuns pe o cracă groasă, chiar în dreptul ferestrei.

În cameră nu distingeam nimic altceva decât o pată de lună pe un covor înflorat. Am ezitat o clipă, întins ca o coardă, dar în jurul meu parcă totul mă îndemna să îndrăznesc: greierii ce ţârâiau exasperant, cataracta înnebunitoare de lumină selenară, telurica respiraţie vegetală a nopţii... Şi am sărit înăuntru. Nu a fost greu...

...Despre ceasul ce a urmat, despre sărutările şi îmbrăţişările lui, n-aş vrea să vorbesc cu frivolitate. Atunci m-am simţit mai fericit ca niciodată. Şi deşi un ceas nu-i o veşnicie, mi-a părut că ceasul acela a trecut mult prea repede.

Se făcuse ora două, când a bătut în uşă Elena Marian. Se cunoştea că venise în fugă de la o oarecare distanţă. I se auzea şuieratul respiraţiei precipitate şi abia putea să mai vorbească:

— Tovarăşă Tudor!... Vă roagă... tovarăşul profesor... să veniţi de urgenţă... Îl operează pe Darie...

Bineînţeles, Mihaela a promis că vine deîndată.

Am lăsat-o cu un simţământ dureros să se scoale de lângă mine... Întrebarea am pus-o înciudat:

— De care Darie este vorba? De colaboratorul lui Scarlat?

— Da. Se află în comă de ieri la amiază... Cu toate eforturile făcute pentru salvarea lui...

După ce Elena Marian a bătut şi în alte uşi, paşii începuseră să forfotească pe culoarul întregului etaj. Din curte se reflectau luminile aprinse în încăperile alăturate.

Mihaela se mişca pe întuneric continuând să vorbească abia auzit.

— Cancerul i-a distrus lui Darie ambii plămâni... Profesorul e foarte afectat de nenorocire... Vrea să experimenteze o operaţie nemaiauzită...

După o clipă, aprinse lampa de lângă pat şi se examină fugitiv în oglinda toaletei.

— Am să-ţi povestesc după ce se termină...

Pe urmă veni lângă mine şi mă sărută lung, cu toată căldura.

— Am să încui eu uşa. Până mă înapoiez, să dormi, dragul meu. Şi cu nesfârşită grijă în glas: Să nu încerci să pleci pe unde ai intrat... Nu vreau să-ţi frângi gâtul... Mă înţelegi? În fond, acum, în afară de dragostea noastră, mai are ceva importanţă?

La fel gândeam şi eu. Ce importanţă puteau să mai aibă pentru noi bârfelile răuvoitoare? Îmi găsisem doar marea iubire, femeia pe care aş fi vrut s-o păstrez toată viaţa.

Rămas singur, în întunericul plăcut al camerei care devenise pentru mine într-un timp atât de scurt, nespus de intimă, plină de farmecul lucrurilor mult îndrăgite, am savurat câteva minute mulţumirea pe care o încercam că mă aflu aici. Pe urmă, mi-am tras un scaun lângă fereastră.

În sufletul meu se aşternuse liniştea cuprinzătoare şi măreaţă a stihiilor reintrate în matca lor, după ce s-au zbuciumat frământate de furtună. Şi mi se părea că natura toată se afla în unison cu mine, că particip la tainica ei comuniune.

N-am tras storul camerei decât într-un târziu. Somnul continua să fugă de mine. Am aprins lampa mică de pe noptieră. Aş fi vrut să citesc ceva, dar în cercul de lumină proiectat de abajurul translucid, pe care fusese zugrăvită o

întreagă grădină de portocali cu fructe de aur, nu se vedea decât un album de fotografii.

Toate o înfăţişau pe Mihaela: Mihaela pe plajă, în costum de baie, perfectă şi graţioasă; Mihaela ca alpinistă, îmbrăcată cu o vestă colantă pe mijlocul ca un lujer şi bustul armonios; Mihaela surâzând proaspătă şi strălucitoare, în peisajul primăvăratic al unei livezi cu pomi în floare; Mihaela la bal, cu umerii şi spatele de o statuară gingăşie, dezgolite de o rochie, care probabil ca să compenseze risipa făcută cu poalele lungi, fusese concepută în partea de sus, în spiritul unei mari economii de metraj... Nu bănuisem că Mihaela este înclinată să întreţină un cult al propriei ei frumuseţi. Dar eram fericit. Şi gândul nu mi-a stăruit nici asupra acestei probleme. M-am mulţumit să-mi însuşesc cele două fotografii despre care am vorbit într-un capitol precedent al povestirii mele şi pe care le păstrez de atunci într-o casetă, împreună cu alte vestigii ale trecutului.

Albumul Mihaelei odată răsfoit, am simţit nevoia să-mi aprind o ţigară şi am întins mâna spre haina aruncată pe un scaun. Portţigaretul de metal mototolise în fundul buzunarului o hârtie. Sunt un om ordonat. De aceea am scos-o împreună cu cutia plată a portţigaretului şi am despăturit-o, ca să văd ce conţine. Ei, dar asta ce mai era!? Pe o coală de hârtie obişnuită, care fusese îndoită în patru, se alinia un singur rând de litere caligrafiate mare şi foarte lizibil, fără legătură între ele: a t s w e f w e l x e h u j r a k s e v n.

Pe cealaltă faţă a hârtiei, zmângălit cu un creion roşu, se puteau citi alte două litere şi o cifră:

JT4

Aşadar un document cifrat! Alunecase din portofelul individului ucis în caiac. Portofelul îl predasem lui Orza, dar hârtia asta rămăsese la mine fără să vreau. Cum naiba se întâmplase? Situaţia era mai mult decât supărătoare. Importanţa documentului putea fi mare... imediată. Îl priveam intens ca şi cum ar fi fost posibil să-i pătrund astfel ameninţătorul înţeles... Şi ideea mi-a venit firesc, lăsând mai puţin loc în cugetul meu întrebărilor chinuitoare. La urma urmelor, de ce să nu-l pot descifra şi eu? Cheia... cheia poate o aveam: sonata opus 324.

Am scris repede pe notesul meu de buzunar literele alfabetului latin, numerotându-le în ordinea cea mai obişnuită pentru majoritatea limbilor care-l folosesc:

a 1
b 2
c 3
d 4
e 5

f 6
g 7
h 8
i 9
j 10
k 11
l 12
m 13
n 14
o 15
p 16
q 17
r 18
s 19
t 20
u 21
v 22
w 23
x 24
y 25
z 26

Am copiat apoi întregul şir de litere misterioase, înscriind dedesubt, de la stânga la dreapta, în mod repetat, presupusa cheie, aşa încât fiecare literă să cadă pe o cifră:

x e r v j r a t s w e f w e l w g a f z q d i a k s e v n
3 2 4 3 2 4 3 2 4 3 2 4 3 2 4 3 2 4 3 2 4 3 2 4 3 2 4 3 2

Adunând cifra respectivă cu numărul de ordine al fiecărei litere şi înscriind în dreptul sumelor semnele corespunzătoare, rândul obţinut n-avea niciun sens. Acelaşi lucru mergând prin scădere către începutul alfabetului. Dar n-am fost deloc dezamăgit. Mă aşteptam. În alfabetul întrebuinţat de spioni, literele aveau o poziţie specială. Iată deci ce surprinsesem eu cu luni în urmă în emisiunea postului de radio clandestin. Înşiruirea lor se afla însemnată chiar pe primele file ale carnetului ce-l aveam în faţă, aşa cum o scrisese după dictarea lui Vanini.

Am numerotat-o cu înfrigurare:

n 1

m 2
z 3
y 4
o 5
p 6
g 7
w 8
s 9
t 10
v 11
x 12
a 13
i 14
d 15
h 16
r 17
k 18
b 19
u 20
c 21
l 22
e 23
j 24
q 25
f 26

Folosindu-mă de alfabetul spionilor, am început prin a scădea din numerele de ordine ale semnelor documentului, cifrele cheii (pe care, la restaurant, tot imprudentul Vanini le rostise în auzul meu, desigur ignorând totul în ce mă priveşte). Făcând această operaţie am obţinut următoarea serie:

10 8 5 5 21 22 5 21 18 9 21 13 17 22 13 10 16 5 20 9 23.

Acesteia îi corespundeau literele:

t w o o c l o c k s c a r l a t h o u s e.

M-am uitat peste ele o dată, de două ori, de trei ori şi am tresărit. Evrika! Aveam deci noroc. Legând literele în cuvinte se putea citi: „Two o'Clock…" –

da, şi mai departe: „...scarlat house”. „Two o’Clock, Scarlat house” – adică, traducând din englezeşte: „Ora două, casa lui Scarlat”.

Indicaţia J T 4 de pe faţa cealaltă a hârtiei nu putea să fie decât simbolul unui adresant. Aveam deci în faţa mea o scrisoare... o scrisoare care stabilea o întâlnire urgentă şi importantă. Cel căruia i-o luasem era mesagerul... De aceea fugea... se grăbea. S-ar fi putut să fie şi altfel, dar eu eram sigur că am înţeles situaţia reală.

Este adevărat că la această concluzie ajunsesem, în primul rând, datorită triplei şanse care mă favorizase dăruindu-mi prin coincidenţe rare atât textul mesajului cifrat, cât şi elementele folosite pentru alcătuirea lui. Dar şi întâmplările de acest fel îşi au rolul lor în viaţa omului. Desigur, un asemenea noroc nu poate însoţi pe nimeni de-a lungul unei întregi existenţe. Pe mine m-a însoţit însă cel puţin o bucată de vreme şi a fost una dintre cauzele orientării mele către acţiunile din care riscul nu este deloc exclus.

PRIMEJDIA E IMINENTĂ

Arătătoarele ceasornicului meu indicau neîndoielnic ora două şi cincisprezece minute. Până m-am îmbrăcat şi am ajuns la fereastră, au trecut doar câteva clipe. Scrisoarea cifrată se putea referi la ora două din zi sau din altă noapte. Mi-aş fi putut spune de asemenea că, după presupunerile mele, ea nici n-ajunsese la destinatar şi, în plus, banda de spioni îşi pierduse probabil componenţii cei mai importanţi. Dar ce ştiam eu la urma urmelor? Dacă primejdia rămăsese totuşi iminentă? Trebuia neapărat să-l previn pe Orza. Am încălecat deci pervazul ferestrei şi mi-am făcut vânt cu mâinile. Pot să sar şi de la etajul al doilea fără să-mi pricinuiesc vreun rău. Am învăţat asta de la un acrobat. Inspiri adânc, îţi dai drumul în jos cu tălpile puţin depărtate şi trunchiul nu prea aplecat în faţă – ca să nu cazi în nas – şi iei contact cu pământul, pe vârful picioarelor.

Dar de astă dată am avut ghinion. În cădere era cât p-aci să-l zdrobesc pe amicul Tănăsoiu, pe Cotoi, care, cu frizura şi toaleta tot atât de impecabile ca şi seara la chermesă, se întorcea acasă la ore mici, păşind cu mersul lui săltăreţ, pe aleea de sub ferestrele clădirii.

— Ddde unde dracu'... – se bâlbâi el.

Apoi ridicându-şi privirea ca să se uite la tei:

— Ce... ce făceai acolo sus... în copac?

— Am scris un sonet închinat lunii – îl lămurii cât se poate de liniştit, înainte s-o rup la fugă.

După ce am constatat fără să mă opresc că la fereastra micului birou pe care Scarlat îl avea în corpul locuinţelor lumina se stinsese, crezui că e mai potrivit să ajung la clădirea cea mare a institutului, în care se aflau laboratoarele, sălile de disecţie, vivariile, amfiteatrele, sălile de studiu, biblioteca, sălile de operaţii şi saloanele spitalului. Am străbătut ca un fulger aleea care leagă cele două construcţii, am urcat trei câte trei treptele peronului dinspre laboratoare, am pocnit de pereţi uşile batante, spre indignarea personalului de serviciu, şi am dat buzna în cabinetul profesorului.

Era singur.

— Vă rog să mă iertaţi, gâfâi eu. Aici se pregăteşte...

Alarmat, doctorul Scarlat mă privea în timp ce, fără să mai termin fraza, formam un număr de telefon pe care-l ştiam şi fără agendă.

— Alo!... Alo!... Vă rog, maiorul Orza e acolo?... Atunci daţi-mi-l pe tovarăşul Cosma... E foarte urgent... E vorba de viaţă şi de moarte... La aparat Şerban Andronic, tovarăşe Cosma. Vorbesc de la Institutul de

neurochirurgie... Aici se va întâmpla un lucru foarte grav... Nu ştiu deocamdată ce şi nu pot explica nimic la telefon...

Dar tăcui contrariat. Locotenentul se răstise în receptor, scurt, cu glas înfundat:

— Îţi ordon să nu mai întreprinzi nimic şi să nu vorbeşti nimic, până nu te întrebăm noi. Aşteaptă fără să dai de bănuit că ştii ceva.

Şi puse receptorul în furcă.

Era uşor să ceri discreţie... Dar tovarăşul locotenent habar n-avea că existau deja câţiva oameni, care, văzându-mă trecând ca o torpilă, se întrebau probabil dacă mai sunt în toate minţile... Şi profesorul, care mă privea cu expresia de teamă şi curiozitate avidă a celui ce vede un boa constrictor plimbându-se pe un bulevard!...

Bineînţeles, lui a trebuit să-i mărturisesc esenţialul: că aveam indicaţii demne de luat în seamă asupra unui lucru oarecare ce se pregătea în jurul institutului de către un grup de agenţi străini. Nu s-a mirat. Se întreba doar care anume este obiectul râvnit de aceştia. După părerea lui, existau în laboratoarele sale nenumărate descoperiri şi invenţii demne să stârnească poftele unor spioni.

— Aş plăti nu ştiu cât să aflu, chiar acum care dintre ele este vizată – zise profesorul, vădit preocupat de această problemă.

Şi după o îndelungă tăcere:

— Ce spun despre asta... tovarăşii cu care ai vorbit la telefon?

— Spun să stăm liniştiţi, ca să nu-i stânjenim pe cei ce se ocupă de drept de paza intereselor statului.

Urmă o altă pauză în dialogul nostru.

— Hai cu mine prin laboratoare – se scutură în sfârşit neurochirurgul de frământarea pasivă a grijilor pe care i le dăduse apariţia mea... – în această noapte e necesar să operez o mică transplantare, a cărei posibilitate câţiva încăpăţânaţi o neagă... dar care trebuie să izbutească... trebuie...

Şi se posomorî deodată... Îl înţelegeam. Era doară vorba de Darie, unul dintre cei mai apropiaţi colaboratori ai săi.

— Totuşi avem niţel răgaz... Haide! Zise el grăbit.

Mergeam tăcuţi, în timp ce prin minte mi se perinda o idee sau alta. Când am ajuns la începutul culoarului larg al secţiei de electroterapie, mă gândeam la falsa modestie a lui Scarlat, care numea „o mică transplantare" ceea ce, oricum, părea să fie mai mult decât atât.

Consideraţiile pe care le făceam în forul meu interior au fost întrerupte de Mihaela, care s-a înfiripat pe neaşteptate din umbrele unui coridor transversal.

— Tovarăşe profesor – spuse ea privindu-mă mirată – doctorul Spânu crede că Peter Ewans ar mai putea-o duce vreo douăzeci şi patru de ore...

— Şi eu cred la fel – adăugă cu timiditate.

— Totuşi moartea va surveni în următoarele trei ore – replică neurochirurgul, cu siguranţă absolută. Preparaţi-l pe Darie fără nicio grijă... pe răspunderea mea.

Mihaela îmi zâmbi cald, apoi se întoarse şi dispăru în întunericul coridorului pe care venise.

Neurochirurgul porni înainte cu paşi măsuraţi. Mişcările îi erau hotărâte şi se vedea limpede că se gândeşte la ceva, cu încordare. Devenisem pentru moment neglijabil şi, mergând după el fără să mi se acorde nicio atenţie, mă simţeam puţin ridicol.

N-aş fi vrut să-i tulbur reflecţiile, dar curiozitatea nu-mi dădea linişte:

— Tovarăşe profesor, ce-i cu Ewans ăsta care-i pe cale să moară şi ce legătură are el cu fizicianul Octavian Darie?

Scarlat mă privi nedumerit, ca un trezit din somn, apoi râse scurt, nervos:

— He!... Chestia pare grozavă! Nu?... E vorba de o simplă transplantare a întregului sistem nervos central.

Îmi dădeam seama că trebuie să fi făcut o mutră expresiv idioată. Dar neurochirurgul continua foarte flegmatic:

— Lui Darie, care este posesorul unui creier deosebit de înzestrat, ca să nu părăsească definitiv atelierul în care şi-a construit electro-encefalo-retroversorul, îi e necesar un trunchi mai puţin găunos decât cel ce l-a slujit până acum. Bietul Ewans avea aşa ceva, dar nicio ţeastă nu rezistă unei cărămizi căzute de la o înălţime de zece metri.

Ritmul în care profesorul îmi dădea explicaţii deveni mai grăbit:

— Deci vor exista în lume, fără nicio legătură între ele, un creier cu prelungirea lui din canalul medular şi – minus creierul – un trup în stare acceptabilă, conservat perfect o vreme după ce parte din sistemul nervos central a murit şi inima a încetat să bată. Sarcina mea este, ca împreună cu o echipă de neurochirurgi, să tai două capete lăsând atârnate de ele, ca nişte cozi de zmeu, substanţele medulare scoase rapid din coloana vertebrală cu o pereche de duble ferăstraie electrice şi, înjghebând din două corpuri omeneşti trimise la reformă, unul bun, să cos artere carotide, vene, muşchi, fragmente disparate de esofag şi trahee, nervi cervicali, toracali, lombari şi sacraţi, să cârpesc cu superacril vertebre, să mă folosesc de inimi artificiale şi alte aparate ingenioase, să injectez stimuline ori mai ştiu eu ce şi să fac încă două-trei mărunţişuri menite să salveze potenţele creatoare ale lui Octavian Darie.

Eram epatat, bineînţeles, iar Scarlat savura împrejurarea din plin. Totuşi, într-un colţ al minţii mele prindea tot mai mult contur conştiinţa necesităţii de a rezolva cu prioritate cu totul altă problemă. Îmi căutam cuvintele cele mai potrivite, dar profesorul nu-mi dădu răgaz să vorbesc.

Oprindu-se în uşa unui laborator, mă întrebă cu bunăvoinţa lui de toate zilele:

— Ai văzut noile instalaţii electrice? Sunt în stare să producă curenţi foarte asemănători cu toată gama celor din creier.

Scarlat devenise celebru în întreaga lume, tratând cu electricitate, după anumite procedee, nu numai bolile grave ale alienaţilor mintali, ci şi deficienţele psihice mai uşoare. Această metodă terapeutică folosea o serie de electrozi trecuţi prin cutia craniană până la suprafaţa encefalului şi chiar în profunzimile sale. Faptul devenise posibil datorită inovaţiilor uluitoare ale tehnicii operatorii a neurochirurgului.

Succesele-i răsunătoare îi prilejuiau acestuia satisfacţii mari, dar şi nenumărate necazuri, deoarece încrederea pe care i-o acorda publicului devenise atât de exagerată, încât la orele lui de consultaţii se prezentau solicitanţii cei mai năstruşnici: cetăţeni numiţi în posturi pentru care n-aveau însuşirile necesare, dar care căutau să capete asemenea însuşiri printr-o intervenţie medicală, bărbaţi aduşi de soţiile lor, ce voiau să le sădească definitiv în sistemul nervos central trăsăturile monogamiei, autori de literatură ştiinţifico-fantastică persecutaţi consecvent de fantezie şi câţi alţii. Conştiinţa civică, ambiţia sau slăbiciunea caracterului îi determina pe toţi aceştia să accepte până şi cuiele cu care neurochirurgul le-ar fi împodobit calotele de superacril, montate uneori în locul ţestelor naturale, părăsite în sala de operaţii. Firește, profesorul n-avea ce să le facă. Silindu-se să fie cât mai prevenitor, trebuia să-şi manifeste regretul că e neputincios în privinţa respectivelor metehne. Totuşi, adesea, solicitanţii nesatisfăcuţi îl învinuiau de favoritism şi, vădit pe nedrept, chiar de venalitate.

După ce mi-a arătat generatorii de curenţi, Scarlat s-a oprit în prima sală din complexul laboratoarelor de fiziologie, ca să ia în mână o cutie neagră, aproape plată, asemănătoare cu unul dintre tipurile de aparate fotografice moderne în vremea aceea.

Într-adevăr nu greşisem.

— E un aparat de fotografiat. Nu doreşti pentru bătrâneţe o amintire din această noapte ieşită din comun? Nu percepem nicio suprataxă pentru contribuţia spectrului infraroşu – glumi profesorul pe un ton cam nepotrivit cu împrejurarea în care ne aflam (era tonul exagerat de binevoitor, cu o nuanţă de veselie căutată, pe care îl folosea conducându-i pe ziarişti prin institut).

Începusem să obosesc. Existau în Institutul de neurochirurgie prea multe minuni ca să poată fi înghiţite toate dintr-odată. Totuşi cerui cutia şi o examinai cu o curiozitate politicoasă. Nu era cazul să-l supăr pe profesor, înainte de a-mi răspunde la o întrebare... Dar o mică undă de oroare mă parcurse până în tălpi. Din locul unde aparatul trebuia să-şi aibă obiectivul, de sub un geam subţire, mă privea un ochi viu, a cărui pupilă întunecoasă se închidea şi se deschidea în mijlocul globului gălbui, întocmai ca la pisici.

— Da, nu te-nşeli, este un ochi... un ochi de panteră neagră – spuse profesorul. Fiziologii noştri au nevoie de divertismente. Ochiul e hrănit cu ajutorul unei minuscule inimi artificiale instalată în cutie. Excitaţiile retinei se transmit printr-un fir de cupru, întocmai fotografiilor comunicate prin fototelegraf, şi sunt înregistrate cu ajutorul unei aparaturi asemănătoare. Ochiul panterei este necontenit impresionat – chiar şi pe întuneric, deoarece-i sensibil la radiaţiile infraroşii. Ca să fixezi pe peliculă un anumit moment, apeşi pe butonul ăsta.

Gânditor, ţinui câteva momente pe palma întinsă cutia neagră, pe care bateriile electrice, pompele inimii artificiale şi telefotoreceptorul o făceau relativ grea. Apoi am pus-o jos şi spre surprinderea profesorului (nu mai puteam întârzia) întrebai fără nicio introducere:

— Nu cumva aţi avut în ultima vreme în vivariile institutului un urangutan, un mascul bătrân cu părul de pe obraji deosebit de lung?

— Ba da. A fugit chiar aseară... a nu ştiu câta oară... pe o fereastră deschisă...

Deci în ce priveşte proprietarul maimuţei, bănuielile mele se confirmau:

— A fost prins? se interesă profesorul cu nerăbdare.

— Nu. A fost înjunghiat de o persoană necunoscută, lângă şantierul arheologic de pe insulă.

— Păcat! exclamă Scarlat cu regret. N-aveam decât un singur urangutan. Mi-a fost cedat de un circ, cu multă greutate... Acum un an, făcea încă furori într-un număr de atracţie. Dar şi-a rupt unul dintre membrele inferioare şi a fost scos de pe afiş... Poate îţi aminteşti de Jacquot, „maimuţa călăreaţă". Stătea în picioare, în costum de cowboy, pe o iapă olandeză, în timp ce aceasta înconjura arena, şi la un moment dat, în aceeaşi poziţie, îşi aprindea un trabuc...

Da, sigur, îmi aduceam aminte. Cum naiba nu l-am recunoscut. Trabucul şi-l scotea dintr-o cutie roşie, foarte mare, pe care trebuia apoi s-o pună la loc, în buzunarul încăpător al pantalonilor.

— Era de o viclenie nemaipomenită – zise profesorul referindu-se la lucruri mai recente. Fără să lase în niciun fel impresia că vrea să fugă, cum

era scos din cuşcă, imediat găsea mijlocul să scape de îngrijitor sau de preparatori. Şi pe urmă prinde-l prin copaci, dacă poţi...

Profesorul continua să vorbească oarecum despre acelaşi subiect, făcând unele digresiuni referitoare la psihologia animalelor. Dar absolvindu-mă singur de regulile politeţii, am încetat să-l mai ascult. Ca şi cum s-ar fi răsucit un comutator, cele spuse de el stabiliseră în mintea mea un contact şi deodată izbucnise lumina. Nici nu mă îndoiam că lucrurile s-au întâmplat chiar aşa, deşi deducţiile mele aveau un aspect cam fantastic. Evadând pe înserate, maimuţa se refugiase într-unul din pomii lui Stan Cudalbu. Locuinţa acestuia se afla doar la vreo sută de metri de institut. La circ, urangutanul fusese dresat să sară în spatele calului de pe un trapez. Calul lui Cudalbu păştea probabil sub arborele în care, protejat de întuneric, se cocoţase strămoşul omului. Ce i-a trezit acestuia amintirea exhibiţiilor sale în faţa publicului? Când se lasă noaptea, maimuţele nu-şi mai părăsesc culcuşul din copaci. Poate însă că între lumina lunii şi cea a arenei, pentru creierul lui Jacquot, exista o asemănare care să declanşeze, la vederea patrupedului ce păştea dedesubt, un reflex. În orice caz, cu ochii închipuirii, vedeam limpede cum urangutanul se arunca în spatele calului şi cum acesta, speriat, o lua la fugă călărit pe deşelate sau, eventual, încerca să-şi doboare călăreţul, sărind ca apucat de toţi dracii. Oricum, pe Jacquot n-a izbutit să-l dea jos (îmi aduceam aminte de un alt număr de cow-boy al fostului artist în care totul se petrecea exact aşa cum îmi imaginam eu recentul episod). Cine dăduse un sfârşit tragic cursei groteşti a celor două animale? Intuiţia îmi spunea cu certitudine că individul împuşcat în caiacul meu. Neîndoielnic el ştia să mânuiască bine cuţitul. Teaca goală ce o purta la picior constituia un indiciu sigur. Cu cuţitul care fusese în ea, a spintecat burta calului, pe când acesta se ridica în două picioare. În cădere, animalul i-a aranjat obrazul cu copita, pocnindu-l aşa cum am putut să-l observ, după ce l-am făcut knock-out. Apoi au venit loviturile de cuţit din ceafă. Acelaşi individ a ucis şi urangutanul lăsându-i cuţitul în piept şi, fără să piardă vremea, i-a ascuns cadavrul în bordei.

De ce oare? De ce!?

Iar faptul că bicicleta a fost părăsită pe locul unde fusese căsăpit calul avea vreo legătură cu întreaga întâmplare?

E posibil ca în următoarele minute ce le-aş fi petrecut stând de vorbă cu Scarlat, să fi putut lămuri şi aceste mistere. Dar a intervenit Ana Naum, o fată blondă cu ochi negri, imenşi, care a năvălit emoţionată în laboratorul unde ne aflam şi l-a chemat pe profesor la căpătâiul inginerului Mihail Kornilov.

SUFLETUL MEU, DRAGOSTEA MEA CEA MARE!...

Mişcătoarea poveste de dragoste şi suferinţă a inginerului Mihail Kornilov şi a Anei Naum, cel mai tânăr medic din institut, o cunoşteam dinainte.

Pe Kornilov, o explozie îl aruncase cu capul în jos într-o grămadă de pietriş şi îl lăsase orb şi surd, distrugându-i urechile interne şi ariile striate ale lobilor occipitali (funcţia acestor zone ale scoarţei creierului este, aşa cum se ştie, să transforme în senzaţii vizuale mesajele sosite de la ochi). Kornilov se afla după vreo şase luni de la operaţia fără seamăn pe care i-o făcuse Scarlat (de altfel, aşa cum a putut constata şi cititorul, nici prima şi nici ultima operaţie neobişnuită a profesorului).

În ce constă în acest caz isprava lui extraordinară? Globurile oculare ale accidentatului, deşi nevătămate, n-ar mai fi putut vedea niciodată în contact cu respectivele zone de localizare din creier, în timp ce zonele de localizare ale auzului, deşi neştirbite, în lipsa unui organ receptor care să le lege de lumea exterioară a fenomenelor sonore, erau condamnate la cumplita tăcere a mormântului cranian în care fuseseră închise de vii. Dacă lui Kornilov i-ar fi plesnit timpanele şi atâta tot, i s-ar fi grefat cu uşurinţă alte timpane. Dacă i-ar fi fost vătămate oscioarele din urechea medie sau astupate ferestruicile acesteia către urechea internă, ochelarii auditivi, prevăzuţi în hulubele groase cu puternici amplificatori de sunete, ar fi rezolvat problema de asemenea fără nicio greutate. Dar printre ravagiile pricinuite de şocul exploziei în spatele oaselor temporale, se numără şi distrugerea organelor lui Corti, membranele de neînlocuit ale urechilor interne. Totuşi, gândirea îndrăzneaţă a profesorului se apropiase de două sau trei soluţii seducătoare, deşi greu de conceput pentru orice alt neurochirurg. După ce şi-a terminat o serie de experienţe începute mai demult pe animale, Scarlat şi-a luat răspunderea unei intervenţii cu aspecte fantastice (de fapt singura care rezistase analizei datelor de care dispunea). Intervenţia a constat în racordarea nervilor auditivi cu o parte din fibrele nervilor optici, nu departe de chiasmă (punctul încrucişării acestora în spatele orbitelor). Problema distanţei dintre cele două perechi de nervi se rezolva prin grefarea unor porţiuni dintr-un nerv străin, iar problema prinderii acestor grefe – cu ajutorul unei metode complexe, la baza căreia stăteau (nu mai îmi amintesc bine dacă în principal sau în secundar) proprietăţile siliciului organic.

Astfel, după un tratament medicamentos şi neurologic, i se oferea lui Kornilov posibilitatea să audă cu ochii. Da – nu trebuie să vă miraţi – să audă cu ochii! Excitaţiile ce iau naştere în ochi şi urechi sunt transformate în senzaţii de către creier, de către zonele respective ale scoarţei cerebrale. Ce-

i drept, ochii şi urechile transmit excitaţii specifice, dar felul senzaţiilor înregistrate nu poate fi altul decât acela pe care s-a deprins să-l elaboreze centrul cerebral unde ajunge excitaţia. Dacă pe creierul dezgolit al omului se aplică în diferite puncte un curent electric, persoana supusă experienţei va raporta după caz: simt o furnicătură în picior, sau mă doare cutare parte a corpului, sau am o anumită senzaţie vizuală ş.a.m.d.

Izbânda intervenţiei chirurgicale făcute asupra inginerului Kornilov a început să se contureze după două săptămâni de la operaţie, într-o zi când acesta se afla ca de obicei împreună cu Ana (de care-l lega o strânsă prietenie, înnodată înainte de accident).

Kornilov lua greu cunoştinţă de ceea ce se întâmplă cu el, pipăind cuvintele reliefate de interlocutorul său cu un ac pe un carton subţire. Impresiile şi le comunica însă în mod cu totul normal, întrucât facultatea vorbirii nu-i fusese cu nimic ştirbită. În ziua evenimentului, fereastra rezervei sale fiind literalmente inundată de lumină, Kornilov se plânse că aude parcă prin ochi, un fel de uruit şi alte zgomote vagi, care se schimbă în timp ce-şi întoarce capul spre peretele din dreapta sau spre cel din stânga. Deci centrii lui auditivi, legaţi de lumea exterioară prin procesele biochimice din retine, îşi reluaseră parţial activitatea.

După următoarele patruzeci şi opt de ore, într-o dimineaţă de vară, când adâncimile albastre ale cerului nu erau alterate nici măcar de scamele vaporoase ale vreunui norişor vagabond, Kornilov şedea lângă Ana Naum, întins pe un şezlong, pe terasa larg deschisă spre lac şi îşi exprima nemulţumirea că atunci când ridică pleoapele percepe, alături de un vuiet ameninţător, o necontenită şi imposibilă îmbinare de sunete asemănătoare cu cele care s-ar naşte într-o orgă, dacă cineva i-ar apăsa dintr-odată întreaga claviatură. La un moment dat tânăra lui prietenă i-a pus în faţa ochilor un voal roşu. Atunci inginerul a declarat că îmbinarea de sunete şi zgomote pe care o percepe nu e mai puţin confuză, dar în orice caz distinctă faţă de cea auzită înainte. Alte obiecte de un colorit impur sau amestecat au făcut ca zgomotele aspre să predomine asupra sunetelor. În corespondentul lor auditiv intra aproape întotdeauna, într-o măsură covârşitoare, ceva ca sfârâiala dintr-un aparat de radio cu lămpile uzate.

Cu timpul însă senzaţiile auditive deveniseră pentru Kornilov mai puţin neplăcute şi până la sfârşit pretinse chiar că-i oferă nu numai unele plăceri de natură muzicală, dar şi putinţa de a se orienta cu ajutorul lor, în mediul înconjurător.

În noaptea agitată în care s-au înşiruit evenimentele povestite în capitolele precedente, după ce l-a găsit pe profesor în complexul laboratoarelor de fiziologie, Ana Naum ne-a condus spre rezerva inginerului

Kornilov, tremurând de emoţie. Nici nu mai încerca măcar să se stăpânească. Mergea cu o jumătate de pas înainte ţinându-l de mână pe Scarlat, ca un copil care, nerăbdător să ajungă la locul dorit, îşi trage tatăl după el.

Cu afecţiunea părintească pe care i-o purta (invidioşii îl acuzau că o cam răsfaţă), profesorul încerca s-o liniştească şi în acelaşi timp să afle ce s-a întâmplat.

Cu ajutorul neurochirurgului, am înţeles repede despre ce era vorba. În evoluţia stării inginerului intervenise un fenomen emoţionant: ochii acestuia, lipsiţi de vreo opt luni de senzaţia luminii, începuseră iarăşi să vadă. Deocamdată nu distingeau bine conturele şi nu sesizau decât două dimensiuni ale spaţiului. Continuând să şi audă, vedeau lumea ca pe un fel de ceaţă luminoasă semănată cu vagi pete de culoare. Dar şi asta era extraordinar. Era extraordinar, deoarece Kornilov avea senzaţii vizuale cu partea din creier rezervată auzului. Întrucât din pricina unor necesităţi operatorii, nervii optici fuseseră complet secţionaţi înainte de racordarea lor cu nervii auditivi, alte presupuneri nu erau posibile.

Ce se întâmplase oare?

În cele ce se petrecuseră de astă dată cu Mihail Kornilov, neobişnuit nu era de fapt decât locul unde se formaseră noii centri ai văzului. Într-un creier privat de funcţiile îndeplinite de o zonă distrusă, se formează adesea centri noi. Aşa se petrec, de pildă, lucrurile atunci când o porţiune din encefal este extirpată împreună cu anumiţi centri motori. Muşchii rămaşi fără comenzi, dacă sunt puşi în mişcare cu ajutorul unor aparate, îşi formează singuri alţi centri care să-i conducă şi pe urmă pot să se mişte iarăşi fără ajutorul nici unui aparat.

Când am intrat în cameră, Kornilov se afla în picioare, cu spatele spre uşă, sprijinindu-şi mâinile de pervazul ferestrei deschise. M-am întrebat o clipă: încerca oare cu ochii săi, în care lumina abia se făcea simţită, să zărească pe bolta întunecată ţintele argintii ale aştrilor? Sau asculta poate cu aceiaşi ochi simfonia nopţii de vară, compusă din corespondenţele sonore ale fosforescenţei licuricilor, ale picăturilor de rouă strălucind în lumina lunii şi ale diademelor de stele, cu care ar fi împodobit părul auriu al Anei Naum?

Deoarece la intrarea noastră nu se afla cu faţa spre uşă, pentru moment nu şi-a dat seama de prezenţa mea şi a profesorului. A luat notă numai de înapoierea prietenei sale:

— Tu eşti?... Mi-a fost frică...

Încerca să se stăpânească, însă era foarte neliniştit (ceea ce mi s-a părut deocamdată firesc în clipele pe care le trăia).

Ca şi cum ar fi vrut să-i strunească nervii, fata îi cuprinse încheieturile mâinilor, cu palmele ei mici, dar puternice.

— Totuşi ai venit repede... Nu trebuia să fugi – îi reproşă Kornilov, simţindu-i probabil acceleraţia pulsului sau respiraţia precipitată. Te-am simţit îndată ce te-ai apropiat... Miroşi ca florile din aprilie şi când îmi îndrept ochii către tine, te aud ca pe un foşnet mătăsos de plante – şopti el. Iar acum când se mai întâmplă un miracol, când nădăjduiesc să-ţi scot ca din fundul unei ape negre şi adânci chipul pe care încep deja să-l întrevăd prin transparenţa straturilor de la suprafaţă... Dar mi-e frică – curmă scurt inginerul patetica-i declaraţie.

Fata sta mai departe în faţa lui, încordată, strângându-i mâinile. N-am auzit – şi nu puteam să aud – nicio întrebare. Sunt sigur însă că a fost pusă. Cei doi comunicau între ei prin toată făptura lor.

— Nu te teme... Nu-i nimic – rosti Kornilov pe un ton în care îşi impusese calmul. Ştii bine, am şi eu ciudăţeniile mele. Mi s-a părut adineauri, în lipsa ta, că necunoscutul care îmi dă mereu târcoale când rămân singur în cameră, a intrat aici şi m-a pironit uite de acolo, mai duşmănos ca oricând. A dispărut cu câteva secunde înainte să soseşti tu.

Mihail Kornilov arătase cu mâna către o nişă scobită în peretele dinspre capătul patului. Şi eu şi profesorul ne-am uitat în direcţia ei odată cu Ana Naum care păli îngrozitor şi bâigui desperată:

— Caietul... Caietul roşu.

— Ce cuprindea acest caiet? întrebai cu autoritate, trecând fără ezitare, ca pe scenă, în primul plan al acţiunii dramatice.

— Proiectul sub...

Şi se opri, ca apoi să continue evaziv:

— Un proiect la care, Mihail, de când este infirm, lucrează cu ajutorul meu.

Dar mie nici nu-mi trebuia mai mult. Iată deci ce căutau spionii în institut! Îmi trecu involuntar prin minte ideea nostimă că Scarlat va fi dezamăgit înţelegând aceasta. Atâta tevatură în sanctuarul descoperirilor şi inovaţiilor sale pentru un lucru care n-avea nicio legătură cu ele!

Totuşi năstruşnicul meu gând nu m-a reţinut nicio clipă. Kornilov spusese că necunoscutul a plecat cu câteva secunde înainte de sosirea noastră. Coridorul pe care se afla la primul etaj rezerva inginerului, deşi destul de lung, nu avea decât două uşi, ambele pe dreapta. Prima dădea în camera unde mă aflam şi rămăsese deschisă. Cel ce îşi însuşise caietul roşu nu se putea retrage neobservat, decât folosind-o pe cea de-a doua, deoarece câţiva metri mai departe culoarul se înfunda. Mergând către celălalt capăt al acestuia, hoţul s-ar fi întâlnit cu noi. Or nimeni nu ne ieşise în cale.

Fără să pierd timpul, am apucat şi eu singurul drum ce mi se părea convenabil pentru necunoscut şi am ajuns în faţa ultimei uşi de pe coridor.

Am apăsat pe clanţă şi neîntâmpinând nicio rezistenţă am intrat. Înăuntru, lumina era stinsă, dar mă puteam orienta uşor datorită becului de pe culoar.

Mă găseam într-un fel de anticameră, pe care am străbătut-o din doi paşi făcuţi pe un covor moale, ce înăbuşea orice zgomot. Uşa următoare rămăsese puţin întredeschisă. Am împins-o şi m-am aflat dinaintea unei perdele groase ce despărţea încăperea în două. Încă trei paşi şi priveam cu încordare prin crăpătura îngustă dintre peretele din stânga şi perdea. Cealaltă parte a camerei era luminată numai de luna ce coborâse mult pe bolta cerului. În dreptul ferestrei deschise, l-am văzut pe Cotoi. A lui era deci bicicleta părăsită lângă lac. Ştiam că are o bicicletă nouă, dar până acum nu fusesem în măsură să fac o legătură între Tănăsoiu şi bicicleta descoperită în apropierea calului mort.

Un moment, profilul lui Cotoi s-a conturat limpede. Pe urmă, individul s-a întors cu spatele şi şi-a aprins o ţigară, ca s-o azvârle apoi neîntârziat, cu un gest larg. Cineva primise astfel un avertisment, deoarece afară s-a produs un zgomot uşor, ca o bătaie de palme. Cotoi a ridicat de pe pervazul ferestrei un obiect plat, pe care nu-l observasem (caietul lui Kornilov! Caietul roşu!) şi l-a aruncat complicelui său înainte să pot interveni.

Toate astea s-au petrecut în maximum un minut de la ieşirea mea din rezerva inginerului. În clipa următoare, când tocmai mă pregăteam să-i sar totuşi în spate fermecătorului Pascal Tănăsoiu, am auzit un glas liniştit, dar hotărât:

— Tinere, sus mâinile, fără fasoane.

Era glasul viril, plin de siguranţă a lui Ştefan Orza şi mi-a făcut plăcere ca şi în alte împrejurări. Orza apăruse providenţial nu ştiu de unde, din colţurile întunecoase ale încăperii şi-l ţintuia pe spion numai de la vreun metru, cu un revolver de dimensiuni respectabile.

Cotoi ridică mâinile ascultător. Apoi zise surprinzător de resemnat:

— Fie, am pierdut. Mă predau. Poţi să-mi pui cătuşele.

Şi întinse în faţă mâinile împreunate.

Dacă cineva îţi face una ca asta în timp ce-l sileşti de aproape cu pistolul să se poarte frumos, regula este să-i trimiţi imediat... dar imediat, un glonţ care să-l potolească provizoriu sau definitiv. Fireşte, Orza cunoştea şi el regula, dar a ezitat un fragment de secundă. Atunci, proiectilul pornit din revolverul său, pe care Cotoi l-a împins în jos şi puţin în lături, în loc să-l nimerească pe recalcitrant a nimerit prin covor în masa plastică ce pardosea camera.

Orza stătea cu spatele spre peretele din dreapta, în cadrul unei pete întunecate de formă dreptunghiulară (altă uşă... uşa deschisă a unei camere de baie ori cam aşa ceva – mi-am zis fără să mă mai gândesc la asta, deşi

gaura neagră care se căsca acolo mă cam sâcâia). Cotoi se afla între mine şi Orza, cu mâinile încleştate de arma acestuia. Nici n-a observat când m-am apropiat de el. L-aş fi putut lovi cu pumnul, dar pumnul meu e al naibii de greu şi m-am temut să nu-l ucid. De aceea i-am aplicat pe obrazul plinuţ o palmă, o singură palmă, care l-a trimis ceva mai departe pe covorul moale, unde a căzut într-o reverie adâncă. Cramponat de revolverul pe care şi-l disputa cu adversarul său, Orza şi-a pierdut echilibrul şi-a ajuns într-o rână, cu jumătatea de sus a trupului în încăperea ce o bănuisem în spatele său.

Am păşit în cadrul uşii şi m-am aplecat întinzându-i mâna. În întunericul în care prietenul meu tocmai lansase cu ciudă o expresie bărbătească, plutea un parfum discret, a cărui prospeţime avu asupra mea efecte stenice.

Apoi, în aceeaşi clipă, Ana Naum răsuci comutatorul şi, nu prea departe de fereastra deschisă, o motocicletă începu să uruie ca toate motocicletele, adică infernal.

— Dă-i drumul, meştere Calistrat, că tot n-ai să ajungi departe – strigă Orza nu prea tare, într-un acces subit de bună dispoziţie, sărind în picioare cu ajutorul meu.

În cameră, năvăliseră Ana, profesorul şi o soră necunoscută. Pe urmă, alarmate de zgomotul împuşcăturii, sosiră imediat alte patru-cinci persoane... printre care doi ostaşi în uniformă, tocmai la timp ca să-l care pe Cotoi înainte de a se dezbuimăci.

Când aceştia din urmă ieşeau, a venit şi Mihaela. A înţeles repede situaţia şi mi-a spus cu tremur în glas:

— Dacă ai să continui cu viaţa asta primejdioasă, o să mă ucizi, sufletul meu, dragostea mea cea mare!...

AŞA SE POATE SFÂRŞI O AVENTURĂ

Ultimele întâmplări făcuseră lumină cel puţin în privinţa aspectelor esenţiale ale activităţii spionilor în interiorul Institutului de neurochirurgie. Întrucât prezenţa lor aici putea să explice, printre altele, faptele ce-mi pricinuiseră necazurile din ultima vreme, ar fi trebuit să mă simt pe deplin mulţumit. Totuşi nu mă simţeam. De ce? Nici eu n-aş fi putut da o explicaţie logică proastei mele dispoziţii. Aşa e uneori: nemulţumirea, sentimentul unei posibile nenorociri se înfiripă tulbure din adâncurile inconştientului. Presentimentele de acest fel câteodată corespund unei ameninţări reale, pe care omul o intuieşte înainte de a avea putinţa s-o înţeleagă. În majoritatea cazurilor însă n-au nicio noimă.

Printr-o stare de anxietate tot atât de puţin explicabilă raţional trecea şi inginerul Kornilov pe care, timp de câteva minute, toată lumea îl abandonase.

— Iar a fost aici – rosti el supărat, când Ana Naum îi lua din nou mâinile în mâinile ei.

Nu a spus cine a fost, dar eu, profesorul şi Ana ştiam de cine e vorba. Eram numai contrariaţi.

— Ia-ţi cartonaşul şi acul – zise Scarlat adresându-se Anei – şi lămureşte-l că persoana care nu-i purta prietenie şi-l vizita neinvitată n-o să-l mai deranjeze. E bine să-i povesteşti întreaga istorie cu Tănăsoiu, deoarece impresia că în jurul său se petrec lucruri grave care îi sunt ascunse îi dă stări de nervozitate dăunătoare. Să nu-i ascunzi niciodată nimic. Cu simţurile lui, aşa cum se prezintă ele acum, sesizează mai mult decât credem noi şi e foarte uşor să-i stârneşti bănuieli nesănătoase.

— De ce i-a fost frică de Tănăsoiu? întrebă Orza, care auzise recomandările profesorului din pragul uşii, unde Mihaela insista să-i bandajeze un deget zgâriat.

În câteva cuvinte, Scarlat îi arătă starea bolnavului, temerile lui şi cele întâmplate cu caietul roşu.

— Că e posibil şi chiar probabil ca Pascal Tănăsoiu să fi intrat aici de repetate ori în căutarea unor documente cu conţinut secret – asta e una. Dar că acelaşi Pascal Tănăsoiu părăsise locul acum un sfert de oră, când venind de undeva din altă parte a institutului aţi sosit în această cameră dumneavoastră trei, adică tovarăşul profesor Scarlat, tovarăşa doctor Ana Naum şi prietenul meu Şerban Andronic – asta e altceva. Faptul nu poate fi adevărat pentru simplul motiv că numitul Pascal Tănăsoiu se găsea deja de o jumătate de oră în încăperea vecină, unde l-am aşteptat, ştiind că îşi va face apariţia ca şi în alte rânduri. Prin urmare, caietul roşu a cărui dispariţie

tovarăşa Naum a observat-o abia cu cincisprezece minute în urmă, nu mai exista în mâna lui de cel puţin treizeci de minute, adică din momentul când spionul a intrat în rezerva de alături trecând prin camera de baie comună.

Mă uitai la uşa din stânga, acum deschisă, şi văzui într-adevăr o cameră de baie, evident aceeaşi în care căzuse Orza prin uşa opusă. Aşadar pe aici trecuse Cotoi cu obiectul furat şi nu pe coridor.

— Aţi lipsit din rezerva inginerului Kornilov acum treizeci–treizeci şi cinci de minute? – o întrebă Orza pe Ana.

— Da. Am lipsit zece minute, fiind la bibliotecă. Mihail nu era în apele lui. L-am vegheat toată noaptea citind, am terminat cartea şi m-am dus să iau alta.

Aceasta era deci adevărata reconstituire a faptelor. Eu nimerisem pe urmele lui Cotoi numai datorită hazardului şi temerilor morbide ale lui Mihail Kornilov, în ceaţa simţurilor căruia nălucirile păreau destul de fireşti.

— De altfel, Tănăsoiu nu şi-a însuşit caietul dumneavoastră de calcule – îi mai spuse Orza Anei Naum, provocând nedumerirea generală. Acest caiet l-am luat eu. Poftiţi. Să-l păstraţi mai bine. Tănăsoiu a furat un caiet cu scoarţe identice pe care l-am pus în nişă... ca să nu rămână goală. L-am găsit în biroul pe unde am intrat împreună cu alţi doi tovarăşi. Era acolo un geam deschis... Peste un caiet asemănător, conţinând nişte socoteli referitoare la laptele cuvenit bolnavilor, am dat şi într-o stranăa bisericii lui Vlad Dracul.

Uneori, autorul acestei povestiri are intuiţii rapide şi este capabil de raţionamente aproape tot atât de prompte. Aşa cum din explicaţiile profesorului, referitoare la urangutanul Jacquot şi semenii săi, desprinsesem elementele ce m-au făcut să văd peripeţiile trăite de maimuţă de la evadarea şi până la sfârşitul ei sângeros, cuvintele lui Orza m-au făcut să înţeleg şi ceea ce nu putusem încă pricepe.

De ce a fost ucis pensionarul de odinioară al circului?

De necrezut şi totuşi adevărul mă orbea. Pentru că deprins să-şi servească trabucul dintr-o cutie roşie neobişnuit de mare, fugind în cursul evadării sale prin biroul serviciului administrativ, în lipsa funcţionarilor, urangutanul a luat caietul gros drept cutie şi a sărit cu el pe geamul deschis. Ajungând călare în apropierea lacului, maimuţa s-a întâlnit cu Cotoi şi individul împuşcat mai târziu în caiac. Dacă a dat peste amândoi deodată, ori numai peste unul dintre ei, iar acesta l-a chemat şi pe celălalt, faptul nu avea nicio importanţă. Mi se părea cert însă că Jacquot a fost ucis pentru că avea în mână caietul roşu, văzut mai bine de spioni poate în fascicolul de lumină al unei lanterne de buzunar.

L-am luat pe Orza de mână şi l-am rugat să meargă cu mine în camera alăturată, unde nu rămăsese decât un tânăr din echipa lui, îmbrăcat civil. I-

am spus apoi cum m-am aflat pe urmele lui Tănăsoiu şi versiunea mea privitoare la maimuţă, la cal şi la caietul roşu, arătându-i totodată elementele pe care mă întemeiam.

A fluierat admirativ.

— Îţi propun foarte serios. Vino, omule, la noi! Resortul nostru tehnico-ştiinţific are nevoie de colaboratori cu spiritul şi pregătirea ta.

— Am să mă mai gândesc – am răspuns surâzând măgulit. Acum, în schimbul istorioarei mele, pot căpăta şi eu nişte lămuriri la care râvnesc peste măsură?

— În raporturile oficiale dintre noi doi, nu poate fi vorba de niciun schimb – ţinu Orza să-mi aducă aminte. Dar poftim, întreabă!

— Cui i se adresa radioemisiunea clandestină prin care Vanini transmitea ordinea specială a alfabetului?

— Lui Rob Manfredi, omul cu cuţitul, şi lui Calistrat, motociclistul. Ei făceau legătura cu Pascal Tănăsoiu. Reis a fost pus în capul bandei mai târziu.

— De ce nu s-a întâlnit Vanini personal cu Manfredi sau Calistrat, ca să le predea mesajul?

— Poate fiindcă îi venea mai comod sau poate fiindcă nu ştia unde să-i găsească. Spionii n-au întotdeauna un domiciliu stabil.

— Nu dispuneau de subterană?

— Nici nu fusese descoperită. Cel puţin aşa a declarat Reis în noaptea asta, la primul interogatoriu. Florian a găsit-o singur, abia în primăvară, bâjbâind cu cazmaua în peretele bordeiului, secret pe care o vreme l-a păstrat cu încăpăţânare numai pentru sine. Reis l-a vizitat pe Florian la începutul verii ca pe un vechi agent al serviciilor străine de spionaj. Cu acest prilej, arheologul i-a pus la dispoziţie hrubele lui Vlad.

— Cine anume se ascundea în ele?

— Reis şi Manfredi. Ceilalţi veneau pe furiş, când pe şantierul arheologic nu mai era niciun muncitor.

— Dar călugărul de pe insulă? E cumva un complice?

— Nu. E un prost uşor de păcălit.

— Bănuieşti cui îi era adresată scrisoarea pe care am găsit-o asupra lui Manfredi şi am descifrat-o.

— Probabil domnişoarei Nelly Grappe care în momentul de faţă este arestată. Făcea parte din bandă, cu toată înfăţişarea ei de gâscă. N-a fugit odată cu Vanini, deoarece acesta i-a dat sarcina să te iscodească.

— De ce a fost convocată la miezul nopţii la institut?

— Situaţia bandei fiind desperată, urma să se facă o ultimă tentativă, cu orice mijloace, fără a se excepta violenţa, în scopul deposedării inginerului

Kornilov şi a Anei Naum de caietul roşu care, fie vorba între noi, chiar dacă nu l-aş fi înlocuit cu o hârţoagă administrativă, tot o păcăleală rămânea. Spionii şi-au riscat capul pentru nişte proiecte incomplete, elaborate în ultimul timp în cadrul unei colaborări înduioşătoare, dar în condiţii extrem de nefavorabile. Reis şi Pascal Tănăsoiu, şi toţi ceilalţi s-au lăsat înşelaţi de o serie de indicaţii false şi au crezut că între scoarţele caietului roşu se ascunde o lucrare mai veche, care dată fiind importanţa ei, n-a părăsit nicicând dulapul de oţel al instituţiei unde îşi desfăşura activitatea Mihail Kornilov, un inginer serios şi talentat.

— A cui era barca pe care am găsit-o în stufăriş?

— Deocamdată nu ştiu şi n-avem nicio dovadă că a fost folosită de spioni.

— Cine a plecat de pe insulă cu motocicleta?

— Calistrat şi Tănăsoiu.

— Totuşi Tănăsoiu a sosit la institut mult mai târziu. M-am izbit eu de el când... în sfârşit când veneam spre clădirea aceasta, ieşind din corpul locuinţelor, unde aşa cum am mai spus, am avut o convorbire cu Mihaela Tudor.

— O fi întârziat împreună cu Calistrat... sau poate singur. E probabil ca după un timp să se fi întors pe drumul insulei, ca să-şi ia bicicleta, şi dându-şi seama de la distanţă că ceva e în neregulă să se fi îndreptat pe jos spre institut.

— Şi... femeia voalată cine este?

— Reis pretinde că-i o deghizare comună a sa şi a lui Manfredi, folosită noaptea pe insulă... De altfel am descoperit în hrubă nişte voaluri şi o rochie neagră cu tot dichisul necesar.

Era destul de neaşteptat. Nu m-am putut opri să nu zâmbesc. Iată deci cum se spulbera plăsmuirea romanţioasă a tânărului Gavrilaş.

Următoarea întrebare am pus-o totuşi cu nelinişte, ezitând de frica răspunsului:

— Dar în legătură cu articolul despre derivaţii amoniului, securitatea ştie ceva nou, sau, mă rog, are un punct de vedere evoluat faţă de...

Maiorul Orza mă privi îndelung, apoi îmi răspunse măsurat, cântărindu-şi cuvintele:

— Reis, Tănăsoiu şi ceilalţi spioni, cu toate că s-au strecurat atât de aproape de deţinătorii tainei lui U 17 şi de electro-encefalo-retroversor, care n-ar fi putut să nu-i intereseze pe imperialişti ca instrument de opresiune, n-au izbutit să-şi însuşească nici formula exactă a substanţei descoperite de Mărgineanu, nici modul de preparare a acesteia şi nici elementele tehnice ale maşinii lui Darie... Încercări au făcut ei, dar zadarnice. S-au izbit de vigilenţa lucrătorilor institutului, de propria incompetenţă în materie de

chimie şi mecanică... şi de alte greutăţi, peste care n-au fost în stare să treacă. Aşa că în ultimul moment s-au mulţumit să vâneze caietul roşu al lui Kornilov, care li s-a părut mai accesibil...

Ştefan Orza se opri puţin din explicaţiile pe care mi le dădea şi pe chipul energic îi înflori un zâmbet luminos, care pătrunse deîndată şi în sufletul meu... Apoi continuă alegându-şi şi mai atent cuvintele:

— Eu... şi colectivul în cadrul căruia m-am ocupat de problema articolului semnat de Charles Boyle... am ajuns la concluzia... că deşi există asemănări între descoperirea tovarăşului Mărgineanu şi unele referinţe şi păreri ale autorului englez, totul se datoreşte coincidenţei. Iar faptul că acesta ţi-a dat o importanţă prea mare în rândurile sale... e vina lui şi nu a dumitale.

Îmi venea să râd din toată inima şi chiar să schiţez câţiva paşi de dans. L-aş fi îmbrăţişat pe Orza cu multă plăcere. Dar avea un aer aşa de oficial!

Puţin mai târziu, când a venit după mine Mihaela, Orza ne-a urat noapte bună şi s-a retras. Arăta foarte ostenit. Era timpul să meargă şi el la culcare.

Şi mie mi se făcuse somn. Mihaela avea treabă în sala de operaţii unde o chemase profesorul. A plecat şi ea. Ceilalţi mă uitaseră.

Era ora patru, numai patru. Câte lucruri s-au putut întâmpla într-o singură noapte! Mă simţeam frânt de oboseală. M-am hotărât să dorm imediat o oră-două. Locul mi se părea foarte potrivit. Am stins lumina, am închis fereastra, am lăsat storul (ca zorile apropiate să nu mă deranjeze) şi m-am trântit pe patul confortabil, aşezat lângă peretele opus camerei de baie.

Când m-am trezit, mi-am dat seama că somnul meu durase foarte puţin, deoarece era noapte încă. Pe mine, chiar când sunt obosit, mă scoală zgomotele suspecte, fie ele cât de slabe. Urechea nu mă înşelase nici de astă dată. Paşi uşori se îndreptau furişat spre locul unde mă aflam.

S-au oprit alături de pat şi o umbră s-a aplecat peste mine. Am recunoscut parfumul de lăcrimioare al Mihaelei, parfumul a cărui prezenţă în camera de baie, când îl ajutasem pe Orza să se ridice, nu mi-o puteam explica decât printr-o coincidenţă.

Aşteptam să-i simt atingerea buzelor sau a mâinilor. Dar aceste senzaţii întârziau. Şi parfumul de lăcrimioare a dispărut, iar paşii s-au depărtat spre camera de baie.

Prima uşă era deschisă. Uşa dinspre camera lui Kornilov a deschis-o Mihaela. Aici, lumina razelor pătrundea prin fereastra cu storul ridicat şi-mi permitea să văd de la locul meu o bună parte din încăpere. Capul inginerului se odihnea pe o pernă. De partea cealaltă a patului său, fotoliul în care de obicei stătea Ana Naum era gol. Se dusese şi ea la culcare.

Mihaela îşi petrecu mâna de-a lungul nişei unde fusese caietul roşu, apoi îşi dădu seama că puteam s-o văd şi închise uşa dinspre baie.

Femeia voalată totuşi exista. Femeia voalată era Mihaela.

Şocul a fost teribil, deşi nu-i simţeam încă nici pe departe efectele. Se ştie că atunci când primeşti o lovitură puternică, în primele momente, carnea îţi este amorţită. Durerea cea mare te încearcă mai târziu.

Totuşi, revolta, indignarea, amărăciunea dragostei mele înşelate mă înăbuşeau. Aş fi vrut să cred că totul nu-i decât un vis urât, că raţiunea mea greşeşte, că spaima mă face să interpretez faptele deformat. Dar vai, îmi dădeam seama că nu mai era posibil să mă amăgesc. Debarasându-se de mine seara în pădure, Mihaela se dusese pe insulă traversând lacul cu barca găsită în stufăriş. De acolo plecase, fie cu motocicleta, fie, cam în acelaşi timp, pe jos. Fără să-şi coordoneze mişcările cu cele ale lui Tănăsoiu, încercase mai târziu să fure caietul roşu, intrând în rezerva lui Kornilov, în timp ce Ana Naum îl căuta pe profesor, adică după ce Cotoi trecuse pe aici. Inginerul a avut dreptate susţinând că în rezerva lui intrase recent cineva. Când zgomotul paşilor noştri pe covor s-a apropiat, Mihaela s-a ascuns în camera de baie. Era încă acolo, în întuneric când i-am întins lui Orza mâna, ca să se ridice. După ce profesorul şi Ana l-au lăsat pe Kornilov singur şi au venit după mine pe drumul coridorului, spioana, Mihaela Tudor, a trecut prin rezerva infirmului (nu fără ca acesta s-o simtă din nou) şi cu îndrăzneală, a intrat chiar în încăperea unde Cotoi fusese de-acum prins. Şi mi-a făcut apoi pasionanta ei declaraţie de dragoste, mincinoasa şi josnica ei declaraţie. Şi şi-a jucat mai departe rolul netulburată, fiind astfel de faţă când caietul lui Kornilov şi al prietenei sale le-a fost restituit acestora de Ştefan Orza! Ce-i drept, nu i se putea contesta curajul.

— Dar degeaba, caietul roşu tot n-ai să-l poţi avea! am gemut îndreptându-mă spre uşa după care se ascundea nevrednica făptură. Cu mâinile mele am să te dobor! Cu mâinile mele!

Dar de astă dată n-a mai fost nevoie de mâinile mele. Când am intrat în camera lui Kornilov, Mihaela Tudor plângea deznădăjduită şi înciudată, cu braţele încătuşate în bretelele de oţel ale lui Orza. Acesta şedea în faţa ei nemişcat, cu ochi sfredelitori.

— Te urăsc! îi strigă spioana.

— Nu mă urăşti numai pe mine, Mihaela Tudor... urăşti întreg poporul care ţi-a luat putinţa să huzureşti în cel mai rafinat desfrâu pe spinarea ţăranilor apăsaţi odinioară de familia dumitale... Îl urăşti pentru tatăl pe care ţi l-a condamnat la închisoare pentru mulţi ani... Îl urăşti pentru...

Nici nu înţelegeam prea limpede ce spunea Orza. Sufletul mi-era mai negru decât cea mai înfiorătoare beznă.

— Mi-ai spus că femeia voalată e numai o deghizare a lui Reis şi a lui Manfredi – întrerupsei eu, copleşit de durere, cuvintele ofiţerului de securitate.

— N-am pretins niciodată asta – replică Ştefan Orza senin. Ţi-am spus că aşa a declarat Reis.

— Şi acum să mergem – se adresă el prizonierei sale, care se zbuciuma încătuşată.

— Nu vreau! strigă ea plângând în hohote. Dă-mi drumul! Nu sunt vinovată!... N-ai nicio dovadă împotriva mea...

— Scoate-le! spuse rugător agitându-şi braţele şi zăngănind lanţul dintre brăţările cătuşelor.

— Să mi le scoată – mă imploră şi pe mine cu privirea. Mi-e groază de lanţuri! Mi-e groază!

Am întors capul şi mi-am încrâncenat inima.

Prin uşa deschisă către coridor, se auzea undeva mai departe un difuzor care-l chema pe profesor la nemaipomenita lui transplantare:

— Tovarăşe profesor Scarlat... tovarăşe profesor Scarlat... Peter Ewans a murit... Peter Ewans a murit...

Mă sileam să mă gândesc la operaţia îndrăzneaţă care se pregătea şi nu reuşeam deloc.

În sfârşit, Orza izbuti să iasă din rezervă împreună cu femeia care hohotea. Rămăsesem singur cu inginerul Kornilov care dormea mai departe un somn greu. În difuzor, glasul metalic continua să spună:

— Atenţie!... Atenţie!... Cine ştie unde este tovarăşul profesor Scarlat să-l cheme la sala de operaţii... Peter Ewans a murit... Peter Ewans a murit...

Într-atât mă durea atunci rana din suflet, că aş fi vrut să mor şi eu...

Totuşi mai trăiesc şi astăzi şi nu regret câtuşi de puţin. Sunt unul dintre cazurile ce confirmă vorbele marelui scriitor spaniol care a spus că mulţi mor din dragoste... dar şi mai mulţi scapă.

FEMEIA DE LA „STEAUA DE MARE” [2]

[2] Acest episod al aventurilor lui Şerban Andronic se inspiră pe alocuri dintr-un scenariu radiofonic la elaborarea căruia autorul a colaborat cu Ioana Tudor.

GEAMANDURA A DISPĂRUT

Pe litoralul Mării Negre, am ajuns prin transfer, la propunerea unui for administrativ superior, care cunoscând contribuţia mea la arestarea bandei lui Reis a apreciat că la Institutul de oceanografie „Emil Racoviţă", unde erau în curs o serie de lucrări ştiinţifice ale căror roade trebuiau să constituie deocamdată secrete de stat, e mai bine să lucreze şi oameni care au dovedit vigilenţă faţă de acţiunile elementelor duşmănoase.

A fost oare o simplă coincidenţă faptul că, întâlnindu-mă cu locotenent-colonelul Ştefan Orza, avansat recent pentru merite excepţionale, acesta m-a sfătuit să primesc schimbarea locului de muncă, recomandându-mi multă atenţie tocmai în ce priveşte anumite studii ale oceanografilor?

Am acceptat transferul, după un oarecare timp de gândire, cerând ca el să fie dublu, adică să îl cuprindă şi pe Nesteruş, condiţie ce a fost acceptată fără mare greutate.

Trecuse aproape un an de la cele întâmplate la Institutul de neurochirurgie...

Şi iată-mă suspendat între cer şi mare, într-un elicopter care abia se mişca.

De la înălţimea de cincizeci de metri, pe care o păstram de câteva minute, marea se vedea străbătută de liniile paralele şi uşor sinuoase ale talazurilor împodobite numai pe ici, pe colo de câte o efemeră panglică de spumă albicioasă. În ziua aceea, azurul cerului era nespus de curat şi împrumuta imensităţii lichide peste care se boltea ceva din puritatea lui albastră. În urma elicopterului, spre apus, către ţărmul care, în lumina soarelui înclinat asupra-i, se contura limpede la vreo patruzeci de kilometri, marea scânteia ca o oglindă abia tulburată de jocul undelor. Aparatul zbura cu o viteză de melc trăgând după el prin valuri cablul subţire, dar rezistent al *contorului de scintilaţie,* ce se târa astfel prin mâlul şi nisipul de pe fund. În cabina transparentă spre cer şi mare se făcuse cald ca într-o seră.

Pufăind nervos dintr-o ţigară, treceam pe deasupra aceleiaşi zone a treia oară în decurs de câteva ceasuri, şi, indiscutabil, broboanele de sudoare de pe fruntea mea aveau drept cauză nu numai temperatura cabinei de observaţii ştiinţifice. Ne aflam în pragul unei verificări de importanţă uriaşă pentru statul nostru. Cu câteva luni înainte de sosirea mea la Institutul de oceanografie, în cutia aparatului de fotografiat sub apă, un film se voalase fără pricini aparente, iar acum iată-mă împreună cu prietenul meu Nesteruş privind cu încordare becul roşu al detectorului de radiaţii. La început, după ce s-a stricat primul film, nimeni nu s-a gândit la uraniu. Dar apoi, constatându-se că de câte ori se încerca fotografierea submarină într-o

anumită zonă învecinată cu litoralul accidentul se repeta, ideea, bineînţeles, a încolţit în mod firesc. La urma urmelor de ce nu? Profesorul Benedict Fabian, unul dintre cei mai vârstnici cercetători ai institutului, nu prezentase dovada certă că în trecutul pământului, pe platforma continentală de astăzi, în această regiune care o vreme fusese înălţată deasupra valurilor, datorită mişcărilor tectonice ale scoarţei, activitatea vulcanilor produsese o rocă pe alocuri uraniferă?

Chiar în clipa când îmi repetam în minte termenii descoperirii făcute de bătrânul savant, becul ce marca radiaţiile de ordinul zecilor de mii de impulsuri clipi aprinzându-se şi atingându-se un fragment de secundă. Nu s-ar putea spune că mica-i strălfulgerare sângerie nu era aşteptată. Totuşi ea îmi acceleră subit bătăile inimii. Apoi ochiul de rubin al detectorului cu contor de scintilaţie se porni să clipească tot mai repede, ameţitor de repede.

Căutai cu binoclul geamandura ancorată în cursul dimineţii pentru recunoaşterea locului (contorul de scintilaţie pâlpâia grăbit mai ales pe o suprafaţă foarte restrânsă, al cărei centru, odată stabilit, fusese însemnat cu o geamandură spre a fi găsit mai uşor). Dar geamandura nu se zărea nicăieri. Nu izbutea s-o descopere nici pilotul, care zadarnic descrisese în aer cu gigantica noastră libelulă o roată largă ca zborul unui vultur. Ciudat, foarte ciudat! Doar nu bântuise nici furtună. Şi, oricum, cablul de ancorare al geamandurii putea rezista cu succes. Ce se întâmplase oare? Fireşte, dacă atunci ştiam ce s-a întâmplat, unele dintre lucrurile neplăcute ce s-au succedat ar fi fost evitate. Dar în acele momente, din păcate, creierul meu înfierbântat de entuziasm nu era propice nici măcar pentru bănuieli.

Întrucât locul cu pricina nu putea fi recunoscut altfel, ne-am apucat să-l căutăm iarăşi cu detectorul. Am avut noroc; lucrurile n-au mers prea greu. În momentul care mi s-a părut cel mai potrivit, ordonai prin telefon pilotului să amerizeze.

Prin fereastra cabinei sale, în faţa cadranelor de pe tabloul de bord, îl vedeam pe acesta mânuindu-şi manetele. O clipă ne-am menţinut nemişcaţi deasupra valurilor. Apoi avui senzaţia căderii, frânată mai puternic abia la câţiva metri de suprafaţa unduită a mării. Umbra elicopterului amfibiu, o pată viorie, se trăsese dinspre răsărit aproape sub noi, unde se hârjonea fără sfială un cârd de delfini cu botul ascuţit şi trupul mlădios. Mai departe luneca spre ţărm spinarea predominant castanie a unei foce pătate, animal actualmente foarte rar pe litoralul nostru. În alte împrejurări i-aş fi acordat mai multă atenţie. De astă dată abia am găsit resursele sufleteşti ca s-o privesc distrat prin binoclu. Pe urmă elicopterul îşi aşeză flotoarele pe leagănul valurilor şi trepidaţia motorului, pe care o simţeam enervant în

picioare, încetă. Deschisei ambele portiere ale cabinei. Aerul umed şi sărat a gonit aproape imediat mirosul de ulei şi benzină.

În compartimentul aparatelor de imersiune, geochimistul Stavri, ca şi mine, scafandru amator încercat, începuse să se foiască cu zgomot de metale ciocnite şi scârţâit de scripete. Am împins uşiţa care ne despărţea şi, fără nicio vorbă, am îmbrăcat costumul rigid de oţel inoxidabil pe care Stavri, deşi arăta foarte palid şi se vedea că-l macină un rău nemărturisit, mi-l disputase toată dimineaţa. Consideram că este sarcina mea să cobor la două sute de metri ca să scot proba din stratul de porfir. Mihuţ, mecanicul de bord, îmi înşurubă casca şi mă complimentă cu o mimică admirativă:

— Eşti cel mai drăgălaş sarcofag ambulant care a avut cinstea să-mi fie prezentat. Unde-i Consuella să te admire!

Mă strâmbai la el prin viziera de plexiglas. Nesteruş, care mă urmase împreună cu pilotul, n-a izbutit să-şi stăpânească o grimasă. Era gelos, prostănacul! Dar nu mă simţeam cu nimic vinovat. Drama sentimentală pe care o trăisem recent mă făcuse imun şi avansurile unilaterale ale frumoasei cântăreţe, ciocnindu-se de indiferenţa mea, luaseră în ultimele zile calea lui Nesteruş, vădit mai accesibil decât mine. La urma urmelor Agamemnon Anastasiu ar fi putut să mă scutească de mutrele lui idioate. Ce mă interesa acum pe mine Consuella lui!

Mihuţ desfăcu trapa largă din podea şi eu, spânzurat de cablu, pătrunsei în apă în interiorul celor patru sute de kilograme ale veşmântului metalic de mare adâncime. Oxigenul necesar respiraţiei îl primeam amestecat cu heliu din recipientul fixat în spate unde aveam şi instalaţiile de aer comprimat pentru ciocanul pneumatic etanş, prins în dreptul şoldului. În buzunarul din stânga se afla mina cu declanşare ultrasonică, pe care trebuia s-o experimentez cu acest prilej.

O adevărată comoară şi mina asta, primită în ajun, a cărei construcţie îmi fusese destăinuită după numeroase avertismente în ce priveşte obligativitatea păstrării secretului! O puneai pe fundul mării într-o gaură uşor de făcut, te depărtai fără grabă şi fără teamă de accident, şi ea exploda la comandă, exact când cei din barcă sau din elicopterul amerizat dădeau drumul puternicului generator de ultrasunete de pe bord. Era o mină sigură. Nu exploda decât atunci când membrana ei, făcută dintr-o anumită masă plastică, intra în vibraţie. Şi membrana asta nemaipomenită nu vibra decât sub acţiunea ultrasunetelor cu o frecvenţă de 75.300 de perioade pe secundă.

În lunecarea mea spre adâncuri, viziera dreptunghiulară îmi fu mângâiată de trupul gelatinos al unei meduze cu chenar vişiniu, şi imediat îmi trecură pe dinainte, ca un stol de păsări, câţiva chefali vioi şi rotunzi. De ce intraseră

oare în apele mării în luna iulie? A, da! Îi gonise probabil din lacuri ploaia rece de alaltăieri. Citii pe manometrul aşezat la vedere: 10 metri. Asta înseamnă că asupra costumului meu de oţel apăsau deja douăzeci de tone de apă verde-albăstrie. Dar atâta lucru nu mă putea speria. Eram obişnuit să alunec impasibil tot mai jos, tot mai în adânc, ferecat în costumul sigur, învăluit de tăcere, în timp ce asupra mea se grămădeau zecile de tone, iar lumina se împuţina precipitat ca pe o scenă de teatru peste care se lasă seara.

Şaptezeci de metri. După culoarea roşie şi cea portocalie a dispărut şi galbenul. Apa este albastru-violetă. Mă apasă 140 de tone. Ca un şarpe negricios pluteşte în sus pe lângă mine un ţipar cu capul ascuţit şi coada rotundă. După starea de surescitare pe care am trăit-o, nervii simt nevoia să se odihnească. Acum sunt aproape somnolent. Din când în când rostesc alene în microfon un cuvânt-două.

O sută cincizeci de metri. Întunericul e aproape deplin. Umbra acestei nopţi are totuşi, vag, nuanţa unui violet-închis.

O sută nouăzeci de metri. Presiunea apei: 380 de tone. Totul este negru, negru absolut. Şi aici, noaptea adâncului e lipsită de stele. Nu vezi nici peşti luminoşi, nici gorgonide scânteietoare, nici crustacei cu ochi fosforescenţi, nici bacterii fotogene... În apele sulfuroase ale Mării Negre, de la o sută optzeci de metri începe lumea morţii.

Aprinsei reflectorul montat pe casca costumului 195 de metri. Iată şi fundul înclinat puternic spre răsărit. Din cauza pantei, stratul de mâl şi nisip e subţire, foarte subţire. Puţin mai încolo se vede, dezgolită, o mică stâncă roşcată. Transmit cele constatate şi mă îndrept spre ea... Dar ce-i asta? Ocolind stânca, reflectorul a căzut asupra unei mari suprafeţe convexe colorate în alb şi roşu. Iată deci unde era geamandura! Întâmplarea făcuse să amerizăm exact în locul ce-i tăinuia misterul. Nu-mi rămânea decât s-o examinez de aproape... Şi, examinând-o, am constatat cu surpriză că unicul capac al sferei metalice se desprinsese, Dumnezeu ştie cum, din buloanele care-l ţineau închis, încât nicio picătură de apă să nu se poată strecura înăuntru. Geamandurile folosite de institut pentru marcarea anumitor puncte stabilite pentru studierea fundului mării şi a curenţilor erau toate prevăzute cu capace, întrucât în interiorul lor se introduceau adesea, potrivit sistemului nostru de lucru, aparate, unelte şi chiar probe mai uşoare, luate la faţa locului. Dar geamandura ancorată de astă dată nu conţinea nimic (cel puţin după câte ştiam eu) şi, în orice caz, de când o pusesem pe apă, din elicopter, împreună cu Mihuţ – cele două şalupe ale institutului fiind defecte – niciun cercetător oceanograf n-avusese posibilitatea s-o deschidă. Asta, pe de o parte. Pe urmă, centrul de greutate

al geamandurii cădea în cuprinsul calotei cufundate în apă, capacul rămânând deasupra liniei de plutire. Cum de la instalare marea fusese calmă, în ce fel s-a putut umple sfera de apă? A doua oară în acea zi am avut impresia că s-a petrecut ceva ciudat.

PRĂBUŞIREA

Am arătat că eram obişnuit cu imersiunile, iar bezna adâncurilor, laolaltă cu toate surprizele ei, nu mă mai impresiona cine ştie ce. Totuşi, munca de scafandru la mare adâncime e grea. Întunericul şi întregul mediu impropriu vieţii omeneşti îţi rămân vrăjmaşi. Oricând, în apa ce stă gata să te strivească cu zecile şi sutele ei de tone, te paşte un pericol necunoscut: poate un morun uriaş ca cel care îmi rupsese cablul telefonic în urmă cu vreo săptămână, poate o defecţiune oarecare, fatală celui suspendat în prăpastia lichidă.

Aşadar, cu tot entuziasmul cuvenit marii descoperiri căreia îi căutam confirmarea, treaba n-a fost prea uşoară nici pentru mine. Întâi a trebuit să sap în rocă, cu ciocanul pneumatic, o gaură unde am pus mina. Am ieşit apoi la suprafaţă, timp în care Nesteruş, dirijându-şi ultrasunetele printr-o lentilă metalică, a provocat explozia din stratul de porfir. Subestimarea acesteia era cât p-aci să ne coste scump. Dar ne-am ales numai cu flotoarele pe jumătate inundate de valuri şi o mică spaimă, tocmai bună să nu uităm lecţia. Pe urmă am coborât din nou, alături de un coş cu fundul de plumb, legat de un cablu paralel. Nici nu se limpezise bine apa când am ajuns jos. Am încărcat coşul cât am putut de repede şi am cerut să fiu scos. După prima imersiune, ajunsesem la suprafaţă la asfinţitul soarelui. Când am ieşit a doua oară din împărăţia lui Neptun, se făcuse noapte, dar ce noapte superbă pe lângă aceea din adâncurile moarte! Ne-am închis în carlingă probele mineralogice şi toată aparatura. Elicea orizontală cu trei pale mari aproape cât braţele unei mori de vânt începu să se învârtească în uruitul motorului şi avui deodată senzaţia delicioasă a zborului, a zborului spre stelele împrăştiate pe cer ca o comoară scânteietoare.

Mă simţeam eliberat. Mă simţeam uşor şi puternic.

— Ce bine e să zbori, Nesteruş! Ce ştii tu despre sentimentele unui învingător?! Începusem să declam în ciuda bietului fizician. Eu sunt un vultur, bătrâne motan sentimental.

Agamemnon Anastasiu tăcu o bucată de vreme, încropind în el, desigur, nişte cugetări contradictorii şi, cu un zâmbet silit, îmi prezentă concluzia la care a ajuns:

— De data asta e foarte serios.

Mi-am dat seama că spovedania, pe care o ocolisem magistral în ultimele două zile, va începe în mod inevitabil. Dar ce puteam face! Nesteruş îmi acordase calitatea de confident o dată pentru totdeauna.

— N-am mai simţit niciodată ce simt acum, mărturisi el, cu un tremur pasional în glas. Aş vrea să fiu sigur de ea, să trăiesc mereu lângă ea, să ne ştim unul altuia toate gândurile...

Şi după ce se cufundă în tăcere, făcându-mă să cred că s-a înecat definitiv în aceasta, rosti:

— Am să-i cer să se mărite cu mine.

— De fapt în tine, amice Nesteruş, zace un cântăreţ al delectărilor matrimoniale, glumii eu, ca să ascund că totuşi căldura cuvintelor lui mă impresionase.

— Ei bine, pentru ea sunt şi poet. Dacă vrei să ştii, îi fac şi versuri, replică el ostentativ, pipăindu-şi unul dintre buzunarele hainei. Vrei să le citeşti? se răsti agresiv, privindu-mă totuşi rugător.

Într-adevăr era îndrăgostit! Ce sfaturi puteam să-i mai dau şi la ce ar fi folosit să-i spun cum o vedeam eu pe Consuella! În orice caz, sinceritatea ei mi se părea discutabilă. De ce în faţa lui Nesteruş îşi dădea silinţa să apară ca o fiinţă pură şi naivă, pe când pentru cucerirea mea, ratată de altfel, aşa cum am mai spus – dovedise atâta frivolă cochetărie?

Deodată, exact când mă gândeam la acest lucru, ezitând să citesc versurile lui Nesteruş, fui conştient că ceva nu merge. Când motorul îşi făcea turaţiile cum trebuie, nu-i percepeam zgomotul, aşa cum nu-mi simt bătaia inimii, dacă ea îşi vede de treabă în mod normal. Dar acum... Elicopterul fu zguduit de o scurtă cădere repede frânată... apoi de alta... apoi de a treia, mai lungă, care-mi pricinui un fior rece, proporţional cu durata ei. În sfârşit, motorul şi-a revenit şi prăbuşirea fu oprită când altimetrul indica numai douăzeci de metri. În schimb înţepenisem deasupra valurilor. Aripile lungi ale elicei, ce ne ţinea în aer, se încăpăţânau să se învârtească într-un plan perfect orizontal şi până la ţărm mai era cel puţin un kilometru.

Dar pe talazurile ce le bănuiam în întuneric, aproape sub noi, se legăna uşor o lumină albăstrie. Am crezut cu toţii că distingem silueta unei bărci cu motor şi ne-am grăbit să amerizăm, singurul lucru de care elicopterul mai era în stare. Dar degeaba am măturat apoi suprafaţa mărunt frământată a mării cu reflectorul mobil de la bord. Se impunea în mod strict o alternativă: ori noi căzusem victime ale unei halucinaţii colective, ori ambarcaţiunea zărită puţin înainte fusese înghiţită de valuri, fără urme.

— Bă, că doar n-o fi fost submarin, spuse cu ciudă, fără să se gândească prea mult, Iosif Nusici, pilotul.

— Uite un creier uluitor, piramidal, se indignă Mihuţ cu umor. Negreşit, pe piatra ta funerară se va scrie că plesneai de inteligenţă. Auzi dumneata, submersibil, când marea are circa patru metri adâncime! Hotărât că la cai te pricepi mai bine!

Aluzia se referea la profesia mai veche a lui Nusici, care fusese grăjdar la o colectivă.

— Decât să faci pe grozavul, se înfurie dintr-odată pilotul, mai bine ai avea grijă de motor. Din cauza ta puteam toţi să sărim din cer de-a dreptul pe lumea cealaltă.

Mihuţ nu mai spuse niciun cuvânt. Dar tot el ne-a scos din încurcătură. După zece minute, pricina penei fusese descoperită. Lucrând cu înverşunare, Mihuţ puse motorul la punct mai repede decât ne aşteptam, astfel că am aterizat în curtea spaţioasă a institutului, aproape de hangarul elicopterului amfibiu, cu o oră înainte de miezul nopţii.

LA „STEAUA DE MARE”

După ce am zăbovit cu plăcere sub duş câteva minute şi mi-am pus alte haine, m-am uitat la pendula din cameră. Arăta ora 11 şi 30 de minute. Mi se făcuse o foame de lup. Eram hotărât să parcurg într-un timp record kilometrul ce ne despărţea de braseria „Steaua de mare”.

Stinsei lumina şi mă gândii apoi să închid fereastra ce dădea spre straturile de flori din grădina institutului (locuiam chiar în clădirea mare a acestuia, unde ocupam, la parter, o cameră destul de confortabilă, plină de cărţi). Mă aplecai uşor peste pervaz şi rămăsei o clipă aşa, ca să aspir parfumul îmbătător răspândit de albele regine ale nopţii ce se legănau, sub mângâierea brizei, de-a lungul construcţiei, până în dreptul laboratoarelor de mineralogie. Acolo, prin geamurile închise ale unei încăperi, razele strălucitoare ale tuburilor cu neon năvăleau în întuneric, aşternând peste flori şi iarbă o pată geometrică de lumină. În cadrul ei, cocoţat pe roaba grădinarului, un individ, care avea – aş fi jurat – silueta groasă a veselului Mihuţ, privea atent, cu capul întins înainte, la un lucru ce se afla în interior şi părea să-l intereseze în mod deosebit. Treaba asta mi s-a părut destul de curioasă. Mi-am făcut vânt şi am sărit pe aleea de sub fereastră. În cele câteva secunde cât nu mă uitasem la el, omul de pe roabă se făcuse nevăzut. Mă îndreptai în pas gimnastic spre locul unde-l zărisem şi-mi aruncai şi eu ochii în laboratorul în care ardea încă lumina. În aparenţă, nimic deosebit. Stavri, maniac ca întotdeauna, îşi admira şi clasifica probele de rocă fără să ţină seama că este aproape miezul nopţii. Dar pentru ochiul meu avertizat se petrecea totuşi un fapt interesant. Dulapul metalic pe care chimistul îl ceruse să poată ţine sub cheie o serie de substanţe toxice, necesare în munca lui, stătea cu uşile larg deschise, iar pe rafturile sale se vedeau, în loc de sticle etichetate, pietre aliniate pe mai multe rânduri. „De ce naiba o fi ascuns Stavri, adevăratul scop pentru care e cerut dulapul!” – mă mirai eu. De urma celuilalt n-am mai dat. Pesemne că trecuse pe după colţul clădirii şi se pierduse în beznă.

Când am ajuns în camera lui Nesteruş eram contrariat, dar n-am spus nimic. În cinstea Consuellei, tânărul meu prieten îmbrăcase un frumos costum „bleu-marin” şi îşi făcuse un nod impecabil la cravată. Părea nervos şi mormăia ceva despre punctualitatea anumitor indivizi care te lasă să mori de foame.

Dar, deşi drumul relativ lung parcurs pe faleză, în aerul răcoros şi sărat al litoralului, a fost de natură să-i mărească pofta de mâncare, lucrul acesta nu s-a cunoscut deloc când am ajuns la braseria „Steaua de mare”. Eu consumasem deja trei cotlete şi tot atâtea porţii de guvizi prăjiţi, în timp ce

Nesteruş se chinuia încă la o friptură de-ţi făcea scârbă numai văzând cum o morfolea.

În sfârşit apăru pe estrada orchestrei şi Consuella. Purta o rochie neagră mulată pe corp (indiscutabil, trupul Consuellei nu era deloc urât). Pianul, trompetele şi celelalte instrumente tăcură. În liniştea relativă, acompaniată de zumzetul localului şi punctată de zăngănitul furculiţelor, clinchetul paharelor şi comenzile ospătarilor la bar, Consuella începu să vorbească la microfon, cu glasul ei modulat de contraaltă care te putea face să crezi că fiecare cuvânt rostit, oricât de banal i-ar fi fost înţelesul, porneşte dintr-o mare şi permanentă sensibilitate sufletească:

— Dragi oaspeţi, bună seara! În noaptea aceasta voi cânta pentru dumneavoastră trei cântece din Indonezia: „O păsărică mi-a ciripit povestea-ntreagă", „Vino, iubite" şi „Călători-vei peste mări".

Titlurile le-a spus limpede, atentă la felul în care pronunţa fiecare cuvânt, de parcă i-ar fi dictat unei dactilografe nevăzute.

Şi Consuella începu să cânte. Glasul ei se înălţă plin, fierbinte, răscolitor peste mesele aşternute cu damasc siniliu şi făcu să înceteze zumzetul de stup al sălii, curmă până şi comenzile strigate de ospătari pe un ton neutru, ca apoi notele tulburătoare, neîncăpute între pereţii cu ornamentaţii de bronz, să-şi ia zborul prin ferestrele larg deschise spre mare. Distingeam pe plajă, în umbră, un grup care se oprise să asculte şi-mi închipuiam modulaţiile acestei voci fermecătoare plutind peste valuri până departe în larg, ca un cântec de sirenă.

Mai târziu, Consuella a venit la masa noastră, mi-a zâmbit drăguţ şi a început să cocheteze cu Nesteruş, care în această împrejurare avea figura celui mai fericit imbecil întâlnit până la vârsta ce o împlinisem atunci.

Contribuţia mea la conversaţie fiind cu totul neînsemnată, cei doi m-au lăsat să degust în linişte tutunul aromat al ţigărilor pe care le fumam contemplând felia de lămâie din paharul meu cu vermut.

Consuella avea faţă de Nesteruş o purtare mai atentă ca oricând. Şi-i vorbea atât de cald! Ce naiba urmărea femeiuşca asta? În aparenţă neatent, le urmăream discuţia curios, ca la teatru. El spunea cu silnică autoironie:

— Vrei să-ţi citesc o poezie?

Era probabil poezia cu care mă ameninţase şi pe mine. Dar, spre deosebire de mine, Consuella dorea să-i apară tare curioasă şi măgulită:

— Citeşte-o! Citeşte-o!

Nesteruş despături emoţionat o hârtie şi începu să citească cu patos, în şoaptă:

„Părul... ochii... buzele...

melodii spaniole,
frânturi de cântece, lascive, însângerate...
Ochii... părul... buzele...
Aud
o violă, mai multe viole
cu-acelaşi acord
al vânturilor de toamnă de crengi sfâşiate."

Aşadar, îşi dădea poate şi el seama că în sufletul Consuellei se ascundea, după oblonul bine tras, ca să nu pătrundă în afară nicio rază revelatoare, o întreagă dramă, o mare nelinişte.

Nesteruş îşi punea întregul suflet în felul cum citea declaraţia aceasta de pătimaşă şi totodată mângâietoare dragoste:

„Buzele... braţele... coapsele...
ţipătul sufletelor chinuite,
vuietul râurilor revărsate,
dogorite câmpii de furtuni răscolite...
învăluitoarele, nepătrunsele talazuri marine
pe-mbietoarele plăji înspumate...
amfore graţios rotunjite, pline
cu vinuri transparente sau roşii,
caldele, luminoasele zile de vară,
ca-n vie auritul ciorchine..."

Trebuia să recunosc că în încercarea lui literară, al cărei manuscris mi l-a oferit cu titlul de împrumut în aceeaşi noapte şi apoi a renunţat să-l mai ceară (probabil fiind o copie) Nesteruş vedea până la un punct, aşa cum vedeam şi eu, făptura pasionată, plină de farmec exotic a Consuellei. Numai că lipsa de luciditate a îndrăgostitului bine îmbrobodit îl împiedica să înţeleagă mai mult decât atât. Într-adevăr Consuella avea un temperament bogat şi ceva care ar fi putut semăna cu generozitatea omului ce se dăruie necondiţionat. Totuşi, sub căldura gestului şi a vorbelor ei, bănuiam o rară stăpânire de sine. Pe urmă... nu ştiu ce mă făcea să consider nu tocmai gratuită impresia pe care o aveam lângă ea c-ar ascunde o taină grea, cu consecinţe pentru toţi cei ce o înconjurau.

Într-un târziu, Consuella îşi aduse aminte:

— Mi-ai promis că-mi faci nişte fotografii. Vrei să mi le faci mâine?

Nesteruş a răspuns copleşit, monosilabic:

— Da.

— Atunci, mâine dimineaţă viu la tine, la institut, preciză fata. Te iau şi mergem la Plaja Albă. E atât de frumos acolo! O să înotăm împreună. Da?... se alintă ea.

După o jumătate de oră, Consuella s-a retras cu un surâs dulce şi promiţător, refuzând să fie condusă. Nesteruş era nebun de entuziasm şi a început să-şi laude adorata, generos ca un autor de madrigaluri.

Apoi am pornit-o spre casă împreună cu ditirambicul fizician.

În noaptea aceea n-a mai survenit decât un singur lucru pe care mi-l amintesc foarte bine. Pe şoseaua de pe faleză, la kilometrul 27, unde se grămădesc pe panta dinspre plajă salcâmi pitici, i-am zărit în lumina lunii pe Consuella şi pe Stavri. La apropierea mea, fata a ezitat parcă, apoi l-a îmbrăţişat pe chimist. Am văzut limpede cum l-a sărutat. Tabloul semăna cu o ilustraţie romantică dintr-o carte de care mi-am amintit fără să vreau. Nesteruş n-a observat nimic. Era cu ochii la stele. Iar mie mi-a fost milă de el şi l-am lăsat să viseze.

CONSUELLA

A doua zi, pe plajă, solitarul Stavri lipsea, dar Consuella era proaspătă şi firească de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat. A înotat alături de Nesteruş şi de Nusici, s-a jucat cu mingea împreună cu Mihuţ şi Andrei Toma, un tânăr geolog sosit la noi abia de câteva zile, s-a zbenguit în apa de la mal cu Dragomir, electricianul institutului, şi nu m-a ocolit nici pe mine. Idila cu Nesteruş şi-a continuat-o nestânjenită de prezenţa noastră.

Prietenul meu era, la rândul său, vesel şi excela în galanterii:

— Ia priveşte norul acela... Seamănă cu un trandafir. Dac-aş putea, l-aş culege pentru tine.

— Alaltăseară mi-ai spus că-mi dai stelele, astăzi norii şi dacă ţi-aş cere să-mi dai ceva cu adevărat nu mi-ai da nimic, se alinta Consuella.

— Cere-mi... cere-mi orice, protesta Nesteruş pe un ton voit glumeţ.

— Dă-mi luna! pretinse categoric adorata lui.

— Ţi-o dăruiesc din toată inima.

— Atunci dă-mi şi pământul... cu laboratoarele lui de fizică, în care, printre alţii, se-ntrece cu firea un tânăr simpatizat de mine în mod deosebit.

Nesteruş se roşise tot de plăcere.

— Ce te interesează pe tine laboratoarele de fizică? zise el numai ca să spună ceva.

— Cum să nu mă intereseze! Am urmat şi eu fizica... doi ani... şi pe urmă m-am lăsat. Credeam că o să fac carieră în teatru.

Interesant – gândii eu.

— Ai putea să-ţi continui studiile, aprecie Nesteruş.

— Cum? voi Consuella să ştie.

— De pildă... măritându-te cu mine, spuse Nesteruş serios.

Deci găsise prilejul să-şi plaseze cererea în căsătorie.

— Mai ştii – zâmbi fata gânditor. Ai nisip în păr. Vrei să ţi-l scutur...?

— Vreau ce-mi ceri tu, şopti prietenul meu numai pentru Consuella.

— Iarăşi te-ai blegit – mormăi Mihuţ cu bonomă grosolănie, arătând că totuşi îndrăgostitul a fost auzit şi de alţii.

Conversaţia celor doi lua o întorsătură intimă, aşa că ceilalţi îi lăsară singuri.

Stăteam întins cu faţa în jos într-o groapă de nisip. Soarele fierbinte îmi încingea pielea de-acum rezistentă la acţiunea puternică a razelor sale. Căldura pătrundea adânc în mine, prin toţi porii, şi în acelaşi timp cu lenea mă cuprindea o senzaţie de bunăstare, sporită până la deliciu de rarele adieri ale vântului dinspre largul mării. Când ridicam puţin capul, vedeam spre extremitatea fâşiei de plajă pe care stăteam, denumită Plaja Albă din

cauza culorii izbitoare a unor uriaşe plăci calcaroase, un stol de pescăruşi încremeniţi pe ţărm ca nişte bulgări de sare.

Foşnetul monoton al valurilor, a căror mătăsoasă alunecare şi frângere constituie pentru urechea mea o permanentă desfătare, îmi legăna gândurile toropite. Am adormit repede, plictisit de dulcegăriile celor doi, auzite ca prin vis:

— Te iubesc, Consuella!

— Ţi se pare, dragul meu.

— De ce? N-o meriţi? Doar eşti atât de frumoasă... şi atât de cinstită... de bună... Când te-am văzut prima oară, nu credeam nici eu că tu, cu înfăţişarea ta strălucitoare, cu părul ăsta îmbătător, cu năsucul tău cârn şi cu dinţii tăi albi, poţi fi o fetiţă aşa de mică şi de proastă...

— De ce proastă?

— Fiindcă ne cunoaştem de trei săptămâni şi nu m-ai lăsat să te sărut niciodată... Azi, azi însă...

— Dacă mă fotografiezi...

Când m-am trezit din somn (n-am dormit mai mult de un sfert de ceas), lângă mine stătea întins Nusici.

— Dar Consuella unde-i? fu prima mea întrebare.

— S-a dus la institut după Nesteruş... sau nu ştiu după cine. Întreba dacă Stavri nu este cumva bolnav.

M-am sculat alene, gânditor, dar plaja am parcurs-o cu paşi din ce în ce mai grăbiţi. Apoi mă căţărai pe faleză şi trecui peste câmpul cu pelin şi laptele cucului, stârnind, în vegetaţia îngălbenită de soarele verii, salturile lungi şi sprintene ale lăcustelor.

Am intrat în institut prin uşa dinspre grădină, de care ne slujeam de obicei când mergeam la plajă. Culoarul lung, cu acvarii mari în pereţii groşi, era pustiu. Îl parcursei în fugă. Consuella se afla în holul pătrat al laboratoarelor de mineralogie şi se uita cu ochi avizi, dar totodată speriaţi şi nehotărâtă parcă, la uşa pe plăcuţa căreia scria: „A. Stavri, şef de lucrări". Silueta i se profila pe geamul gros al bazinului cu pisici de mare, din dosul căruia o privea fix un exemplar impresionant al acestei primejdioase şi ciudate specii de peşti veninoşi. Lumina verzuie, lividă a acvariului contrasta neplăcut cu înflorata rochie de plajă a fetei.

Eram desculţ şi, păşind pe mozaicul rece al pardoselei, nu făceam niciun zgomot. Consuella m-a simţit abia când am ajuns lângă ea.

— Ah, tu erai...! exclamă nefiresc. Îl caut pe Nesteruş... A plecat după aparatul de fotografiat...

Tăceam, şi tăcerea mea îi sporea încurcătura, deşi îşi dădea silinţa să se poarte natural. Încercă să lege o conversaţie:

— La voi e atât de răcoare şi...

— Tţţ... şi?

— Şi... Vai, Andronic, abia acum bag de seamă ce ochi albaştri ai tu...

— Crezi că ţi-ar putea folosi la ceva ochii mei albaştri?

Glasul îmi sunase ironic şi tăios.

— Eşti rău, Andronic, şopti ea umilită.

— Mă apăr, Consuella... – îi mărturisii mai mult decât am vrut.

— Sunt primejdioasă? se miră ea.

— Ai putea să fii.

— Dar nu cu tine.

— De ce? o întrebai scurt.

— Nu-ţi spun... tot n-ai înţelege nimic... Şi ar fi păcat...

Încerca deci să se poarte ca şi cu zevzecul de Nesteruş... Totuşi enervarea mi-era înăbuşită de un fel de compasiune. Chipul Consuellei exprima uneori atâta cinste, vorbele ei păreau atât de sincere! Care era Consuella cea adevărată? Fata dintr-o bucată, care ascundea o tainică tristeţe? Cocheta fluşturatică? Poate amândouă dintr-odată?

— Cine eşti tu, Consuella? Om bun? Om rău? – rostii eu moale.

— Un om amărât – oftă ea.

— Aş putea să fac ceva pentru tine?

O clipă păru nehotărâtă, dar apoi zise voit veselă:

— Da. Să-mi arăţi ce pietre frumoase aţi colecţionat voi... Ştii? M-a interesat pe vremuri şi mineralogia... De pildă să începem de-aici...

Şi, înainte să pot face sau răspunde ceva, deschise uşa laboratorului lui Stavri, în pragul căruia se opri brusc şi scoase un ţipăt de groază...

Am fost în spatele ei în acelaşi moment. Între două mese încărcate cu baloane de sticlă şi vase cilindrice, chimistul se afla întins pe jos, cu faţa albă ca varul.

Primii care sosiră, atraşi de ţipătul Consuellei, au fost Mihuţ şi Toma. Mihuţ a sosit chiar foarte repede, uimitor de repede. De fapt mi s-a părut că n-a avut decât să dea de perete una din celelalte două uşi ce comunicau în acelaşi hol.

O curiozitate irezistibilă mă făcu să întorc capul spre cântăreaţă. Îşi revenise din spaimă mai iute decât aş fi crezut că este în stare. Mă uimea. Trăsăturile figurii îi erau surprinzător de dure, iar privirile înţepenite asupra cadavrului.

Inima îmi fu strânsă de milă, dureros, şi prin minte îmi trecu, involuntar, un gând de adolescent livresc: de ce ai murit tu, chimistule taciturn şi singuratic? Pentru că ai sărutat-o!

TAINA GEOCHIMISTULUI

Mirosea a formol şi a moarte. Prin ferestrele deschise, lumina după-amiezii pătrundea tristă în sala de autopsie, aşternându-se peste mozaicul pardoselei în fâşii ce alunecau din ce în ce mai departe, apoi în sus, pe dulapurile de sticlă cu bisturie, foarfeci şi fel de fel de instrumente a căror întrebuinţare mă căzneam să o ghicesc.

Mi-a plăcut întotdeauna să privesc realitatea în faţă, dar trebuie să mărturisesc că acum îmi venea destul de greu... Nu mă înspăimânta aspectul oribil al trupurilor schilodite, dar aripile mi le simţeam tăiate. N-aş putea afirma că, atât cât a trăit în preajma mea, Stavri se manifestase ca un ins în care viaţa clocotea năvalnic, plină de exuberanţă şi entuziasm exploziv. Era mai degrabă unul dintre oamenii despre care nu puteai spune mare lucru. Chimistul trăia mai mult izolat, n-avea prieteni şi nu vorbea niciodată despre sine, despre iluziile şi aspiraţiile lui, despre dorinţele şi speranţele sale. Toată lumea constatase că este un profesionist priceput, un bun şef de lucrări, şi atât. Totuşi fusese o făptură, prin ţesuturile căreia sângele curgea cald, în creierul căreia scăpărau scânteile gândurilor, în sfârşit un om viu. Şi iată, în locul lui, un chip asemănător cu toate celelalte ce se înşirau pe mesele de autopsie, pe faianţa cărora stăteau, golite de orice conţinut uman, formele gălbui, inexpresive ca nişte măşti, ale altora ce au vieţuit. Spectacolul cadavrelor despuiate şi aliniate în sălile institutului medico-legal este întotdeauna răscolitor pentru cei care nu-l văd în fiecare zi. Înveşmântat solemn, aşezat confortabil într-un sicriu, acoperit de jerbe, chipul morţii ni se arată mai puţin sălbatic, înconjurat de o aureolă de demnitate ce ne moderează impresiile.

Autopsierul apucă zdravăn cu o mână piciorul slab al mortului şi, din patru tăieturi sigure, dezgoli dintr-odată de piele, grăsime şi muşchi o porţiune a femurului.

Acum era rândul meu să intru în acţiune. Laboranţii şi medicul de serviciu îmi priveau curioşi detectorul de radiaţii pentru suprafeţe restrânse. Medicii legişti din Constanţa nu dispuneau de un asemenea detector. Iată de ce fusesem chemat de urgenţă.

Pusei aparatul în funcţiune şi plimbai de-a lungul osului detectorul aşezat în vârful bastonaşului de ebonit. Veni apoi rândul rinichilor, al ficatului, al splinei... Pe cadranele indicatoare, numărul impulsurilor varia de la organ la organ. Doctorul Victor Ursu, directorul Institutului medico-legal din Bucureşti, care ţinuse să participe la lămurirea acestui caz, şuşotea cu invitatul său, profesorul Iosif Scarlat, pe care cititorii mei au avut până acum prilejul să-l cunoască destul de bine. Era limpede că neurochirurgul îşi avea

părerile lui, pentru că gesticula demonstrând un lucru pe care nu-l înţelegeam. Apoi ceru un bisturiu şi făcu singur nişte secţiuni fine într-un rinichi extras în acest scop.

— Dă-mi, te rog, puţin bagheta dumitale miraculoasă, mi se adresă el.

Plimbând bastonaşul peste ţesuturile secţionate, neurochirurgul urmărea cu interes mişcarea acelor pe cadrane.

Îl privii întrebător. Reuşise să-mi stârnească curiozitatea.

Profesorul îmi zâmbi:

— Ei bine, nu-ţi dai seama ce se petrece? Uraniul se concentrează în feluritele organe ale trupului omenesc în proporţii relativ stabile... care nu prea corespund cu ce am găsit aici. Ar trebui făcută o spectroscopie. Alături de uraniu s-ar putea descoperi şi altceva. Ce zici, fizicianule?

Ce puteam să zic!

— De pildă, poloniu, preciză Scarlat.

Trăiam un simţământ de nedumerire din ce în ce mai ascuţit.

— Dar poloniul se găseşte în natură, alături de uraniu, în cantităţi mult prea mici faţă de acesta, ca să fi putut contribui sensibil la iradierea victimei, obiectai eu.

— În ce cantităţi se găseşte sau nu se găseşte, asta-i treaba voastră, a fizicienilor, mi-o tăie scurt neurochirurgul. În privinţa elementului descoperit în cadavru, cred însă că nu mă înşel.

Venisem cu o „Pobedă", pe care o conduceam singur. Am pus detectorul pe canapeaua din spate şi am pornit spre institut, frământat de afirmaţiile profesorului. Stavri nu lucrase la institut decât cu minereuri. Atunci de unde atâta poloniu ca să-i pricinuiască o intoxicaţie specific localizată? Ideile mi se succedau cu repeziciune crescândă. Prezenţa în rocă a unei nemaiîntâlnite cantităţi de poloniu nu semnala oare existenţa prin apropiere a unor minereuri de uraniu fabuloase, cu o concentraţie fără seamăn? Ce altă explicaţie ar mai fi putut exista? De unde putea proveni poloniul dacă nu din dezintegrarea uraniului? Îmi venea ameţeală numai gândindu-mă la importanţa unui asemenea zăcământ de uraniu. Pentru ţara noastră, acesta ar fi însemnat uzine atomoelectrice de sute de mii de kilowaţi, numeroase furnale şi fabrici, vapoare şi trenuri mânate de forţele combustibilului nuclear, răspândirea unor minunate şi felurite aparate de control şi măsură, o agricultură mai productivă cu seminţe şi culturi iradiate, metode noi dintre cele mai eficiente în biologie şi medicină... Dar câte nu putea să însemne descoperirea unui atare zăcământ!

Simţământul de zădărnicie ce mă încercase puţin înainte – paralizându-mi mintea şi sufletul – cedă pe nesimţite. Cum putusem oare să mă înmoi din atâta lucru?

„Ce naiba, amice Andronic – îmi ziceam acum – la urma urmelor, eşti om de ştiinţă şi ai învăţat în suficientă măsură că tot ceea ce trăieşte trebuie să facă sacrificiul morţii tocmai pentru biruinţa vieţii. Victoria făpturii umane nu poate consta în nemurirea ei individuală. Asta-i împotriva firii. Dar această făptură este în drept să se socotească învingătoare, dacă prin ea viaţa în general face un pas înainte, dacă prin ea raţiunea desţeleneşte măcar o palmă din jungla întunecoasă a necunoscutului.

Eşti câteodată un nătărău autentic, amice Andronic – mă hiritiseam eu. Totuşi s-ar putea ca din întâmplare, să te afli aproape de o descoperire fără seamăn în felul ei."

Şi trebuie să spun că, în scurt timp, această presupunere a fost confirmată. Sosind la institut, am constatat că spectroscopia minereului fusese deja făcută (o făcuse Stavri înainte să moară), iar pe placa fotografică se puteau vedea limpede, printre altele, liniile caracteristice ale poloniului.

Rareori am simţit în viaţa mea o asemenea bucurie ca cea de atunci. Dar se impunea şi o altă concluzie: înainte de a muri, Stavri aflase ce conţin minereurile aduse cu elicopterul.

Acest lucru i l-am spus şi lui Ştefan Orza care, sosind la Institutul de oceanografie în mai puţin de trei ore după semnalarea morţii geochimistului, m-a rugat să caut în laboratorul acestuia urmele ultimelor sale ore de activitate.

STRANIUL TANGOU

Este neîndoielnic că Stavri suferea de boala actinică, dar că putuse să moară într-un timp atât de scurt din pricina radiaţiilor toxice ale minereurilor, asta n-o credea nici Orza, şi cu atât mai puţin, o credeam eu. Pregătirea mea ştiinţifică mă scutea de asemenea bănuieli.

Geochimistul se otrăvise cu acid cianhidric. În gură i se găsiseră cioburile fiolei pe care o spărsese între măsele şi constatările făcute chiar la începutul autopsiei nu lăsau nicio îndoială.

În seara aceea am avut a doua convorbire cu Ştefan Orza (prima se desfăşurase dimineaţa, la o jumătate de oră după ce intrase în acţiune miliţia, care, la rândul ei, pusese întrebări personalului ce se afla în institut, făcuse măsurători, fotografii şi toate cele de cuviinţă).

După ce a fumat gânditor jumătate din ţigara subţire cu capătul violet pe care a scos-o dintr-un pachet „Dobrogea", Orza mi-a pus mai multe întrebări în legătură cu geamandura scufundată, m-a rugat să-l conduc la elicopter şi să-i arăt cum a fost ea suspendată dedesubtul acestuia, a insistat asupra impresiilor mele şi ale celorlalţi din echipaj atunci când ni s-a părut că zărim pe valuri o barcă cu motor şi mi-a ascultat atent toate bănuielile ce mă asaltaseră începând cu după-amiaza zilei din ajun. Până la sfârşit mi-a făcut câteva complimente, lăudându-mi spiritul de observaţie, vigilenţa şi, după ce m-a făcut să promit că n-am să intervin în niciun caz de unul singur, mi-a propus, în termenii cei mai măgulitori, să colaborăm la lămurirea straniilor întâmplări din ultimul timp.

— Rămânem înţeleşi, nu? a tras concluzia. Dacă ţi se mai par ciudate unele lucruri, dai fuga la mine şi-ţi deşerţi repede sacul. În noaptea asta mă găseşti în încăperea alăturată laboratorului unde a lucrat Stavri. Nimeni nu trebuie să observe că ai bănuieli. Şi nu faci nimic fără să ştiu eu...

Seara, imediat după ce s-a lăsat întunericul, Orza mi-a cerut să i-l scot pe Nesteruş din pământ, din iarbă verde.

Cel care m-a pus pe urmele acestuia a fost Toma. Numitul Agamemnon Anastasiu lua masa cu Consuella la restaurantul „Steaua de mare". Era încă devreme. Până la ora programului, cântăreaţa mai avea destul timp.

Pe Nesteruş l-am expediat repede, dar eu am mai rămas. Doream să beau un pahar de vermut şi apoi să mă înapoiez de îndată la institut. Nu consum alcool decât în împrejurări festive, dar de astă dată simţeam nevoia. Trăisem în câteva ore atâtea emoţii! La o masă lângă fereastră, Mihuţ tocmai începea o sticlă de rachiu verde ca smaraldul. Văzându-mă, îmi făcu repetate semne amicale şi, fără să mai aştepte altceva, umplu elocvent două pahare. La urma urmelor, fie şi rachiu – îmi zisei şi mă aşezai în faţa mecanicului. Acesta dădu

o duşcă pe gât, plescăi, îşi linse cu poftă buzele şi încercă operativ să capete o aprobare pentru notoria-i predilecţie.

— Ei, ce zici? Nu-ţi vine să urli de plăcere când te ungi cu un asemenea rachiu?

Pe urmă vărsă pe parchet câteva picături rămase în pahar, fără să se sinchisească de uitătura strâmbă a ospătarului şi începu să sporovăiască:

— Să fie de sufletul răposatului, că tare nu-i plăcea băutura... Ferice de el, a nimerit de-a dreptul în rai... Se zice c-ai asistat la tăierea lui. Ia spune-mi, băiete, ce avea sfântul ăsta în măruntaie?

Am dedus cu uşurinţă că atunci când sosisem eu, Mihuţ îşi încălzise deja motorul, ca să întrebuinţez o expresie favorită a sa.

— Ai, bre? Ia cântă-mi şi mie, ce cusur i-au găsit doctorii acestui pacient? stărui grăsunul.

Îl privi în ochi (ochii lui Mihuţ nu deveneau ceţoşi nici atunci când, din cauza băuturii, limba începea să i se împleticească). Dusei apoi paharul la gură ca să câştig timp de gândire. Nu ştiu cât de sincer a părut răspunsul meu prudent:

— Cred că nici doctorii nu sunt prea dumiriţi. Pariez că până la sfârşit o să pună diagnosticul: acces cardiac.

— Şi de la tine ce au vrut să ştie?

— Amănunte despre... munca lui şi alte chestii de-astea... improvizai mormăind, în pană de imaginaţie.

Salvarea am găsit-o în persoana blondei Adriana Daneş, care lucra la noi ca ihtiolog. Fusese în concediu la o cabană din Făgăraş. Nu aflasem că s-a întors. Stătea de vorbă cu o altă fată şi un tânăr necunoscut, în colţul cel mai depărtat al sălii.

— Iat-o pe Adriana! exclamai cu veselie. Vreau să dansez cu ea. Vezi să nu bei singur toată sticla.

Mă ridicai în grabă. Trompetele vestitei orchestre „Alfred Spivakovski" se împleteau în zbuciumul larg tălăzuit al unei melodii lente. N-aveam niciun chef de dans. Dar, ca să mai amân întoarcerea la masa lui Mihuţ, am rămas lângă Adriana o bună bucată de vreme.

Totuşi când Consuella apăru pe estradă abia se făcuse ora zece. Hotărât că îşi schimbase obiceiurile!

Glasul grav modulat al Consuellei spunea:

— Dragi ascultători, astă-seară vă voi oferi un scurt concert-surpriză. Programul va începe cu tangoul spaniol „Pe ţărm, când luna va răsări..." de Casilda Nunez.

Am devenit atent, foarte atent... Da... sistemul mi-era cunoscut.

Consuella a cântat uluitor de frumos... Dar partea cea mai uimitoare a tangoului Casildei Nunez era faptul că nimic din textul său nu justifica titlul anunţat. Se vorbea în versurile spaniole despre o fată din munţii Grenadei care suferea amarnic din pricina unei iubiri neîmpărtăşite. Despre mare sau lună... nicio vorbuliţă. Eram absolut sigur. Cunoşteam binişor limba spaniolă. Întotdeauna m-am dat în vânt după tot ce este spaniol. Ce să-i faci! Fiecare cu gusturile lui.

Când am revenit la masa lui Mihuţ, acesta nu mi-a mai pus nicio întrebare. A sporovăit până a terminat sticla:

— Vezi matale... eşti tânăr, natura ţi-a făcut un... cum se spune?... un portret de erou pozitiv... Ai chipul drăguţ, sufletul curat şi muşchi de oţel... Prin urmare, femeile se dau în vânt după dumneata... Dar pe Agamemnon, săracu', să-l cruţi. A nu ştiu câta poruncă ne învaţă cu străşnicie: „Nu râvni la logodnica prietenului tău... Aşteaptă să se mărite".

Individul începuse să mă scârbească, dar pentru faptul că se complăcea în monologul său îi eram recunoscător. Mă frământa un singur gând; îmi juca o festă imaginaţia mea prea activă sau, pur şi simplu, Consuella fusese distrată şi încurcase titlurile cântecelor? O zăream peste umărul lui Mihuţ cochetând cu Spivakovski lângă estrada orchestrei.

Alături de ei, apăru şi fata de la garderobă ţinând o poşetă... Poşeta Consuellei... Continuându-şi convorbirea, aceasta întinse mâna spre garderobieră... Luna trebuia să răsară într-un sfert de oră. Bănuielile mele păreau să se confirme. Se cuvenea să-i telefonez repede lui Orza... Dar nu mai era timp. Consuella se îndrepta agale spre uşă discutând mereu cu Spivakovski.

Nervii mi-erau încordaţi ca un arc. Mă întorsei spre Mihuţ, cu intenţia să-i spun că mă doare capul şi vreau să plec neîntârziat. Acesta privea de asemenea în direcţia uşii. Expresia stupidă de beţivan îi dispăruse ca prin minune.

— Nu ştiu ce am, dar nu prea mă simt în formă. Nu suport otrava asta pe care o bei tu. Dacă nu te superi, mă duc să-nghit un hap şi să mă culc, spusei uitându-mă mai mult spre ieşire.

Nici Mihuţ nu-şi lua ochii dintr-acolo.

— Merg şi eu – răspunse el scurt lăsând nişte bani pe masă.

Aproape de uşă, Spivakovski îi întinse Consuellei o mână subţire, cu degete ca de ceară, şi fata dispăru ascunsă de un grup numeros care tocmai intra.

Şi eu, şi Mihuţ, grăbirăm pasul după ea, ca şi cum am fi fost înţeleşi. La fel ne-am oprit în pragul vestibulului. Consuella se întâlnise cu un individ gras cu păr pomădat, care voia s-o reţină cu orice chip.

Mă simţeam într-o mare încurcătură. Trăsei cu coada ochiului spre Mihuţ.

— Uite ce, zise el deodată, să dăm cărţile pe faţă. Sunt căpitanul de securitate Emil Andreescu. Poftim legitimaţia! Ce intenţie ai?

N-am putut să-mi stăpânesc surprinderea. I-am răspuns încurcat:

— Să văd... cu cine o să se întâlnească „pe ţărm, când luna va răsări".

— Hm, nu eşti prost deloc. Are dreptate Orza. Uite-o că iese... Hai după ea. Dar să nu te pripeşti.

Urmărirea n-a fost grea. Drumul ce contura faleza către nord era mărginit de un gard neobişnuit de înalt. În faţa noastră nu desluşeam în întuneric decât silueta sprintenă a cântăreţei. La o asemenea oră nu circulau pe aici decât arari pietoni ce se grăbeau spre luminile staţiunii de odihnă. Vuietul mării acoperea zgomotul paşilor noştri pe pământul tare, uscat de secetă.

Văzând mişcările agere ale însoţitorului meu, n-ai fi crezut că înainte cu câteva minute părea beat.

La vreo treizeci de metri în faţa noastră, într-un loc unde drumul făcea o cotitură de nouăzeci de grade spre răsărit, odată cu faleza, Consuella se oprise cu faţa spre gardul vegetal şi încerca să treacă printr-o spărtură a acestuia.

Dintre norişorii sidefii ai orizontului, luna se înălţa enormă şi roşiatică. Înaintarăm întâi aplecaţi şi apoi târându-ne – lucru evident mai dificil pentru căpitanul Andreescu! Glumii în şoaptă:

— Căpitane, ai viclenia şarpelui, dar nu şi supleţea lui.

— Ssst! ordonă el, ducându-şi un deget la buze.

Se strecură grăbit înaintea mea până ce ajunserăm la cotitură.

Spre dreapta se auzea un murmur de glasuri. Apreciai că cei ce vorbesc se aflau la vreo cinci metri. Până în acest moment, întrucât Consuella mersese prin praful drumului încă nepavat, ne ascunsesem de cealaltă parte a gardului. Acum era cazul să ieşim noi pe drum. Nici treaba asta n-a fost prea grea, deoarece chiar alături se căsca în peretele de lemn câinesc o spărtură prin care scânteia sub cerul nopţii cărarea argintie spre luna abia ridicată deasupra undelor. Am ajuns astfel numai la câteva palme de cântăreaţă şi complicii ei.

Stăteam chircit alături de însoţitorul meu şi vedeam prin frunzişul cu miros de praf, şezând pe nişte pietre, alături de Consuella, doi bărbaţi: unul înalt, cu umeri destul de largi, dar aduşi într-o ghebă dizgraţioasă, celălalt de statură mijlocie, mai degrabă robust. Cântăreaţa spunea:

— De ce, dracu', n-aţi mai dat niciun semn de viaţă? Dacă geamandura s-a scufundat cu hârtii cu tot, aşa cum v-am transmis că bănuiesc, veţi răspunde de eşec. Stavri n-a vrut să vi le dea decât vouă în mână, ca să dispăreţi cu ele imediat... Sunt sigură că Dario s-a ţinut doar de beţii, conchise ea tăios.

Îi răspunse lunganul cu un glas răguşit.

— Eşti o proastă, Consy. Crezi că acolo e Palm Beach sau Riviera, ca să ne pilim şi să stăm cu burta la soare. S-a construit un obiectiv militar şi trebuie să căpătăm planurile.

— Şi le-aţi căpătat?

— Se va face, răspunse acelaşi individ.

— Când? Atunci când obiectivul militar va fi transformat într-o fabrică de lapte praf? – spuse ironic femeia de la „Steaua de mare”.

De astă dată ripostă individul cel robust:

— Ascultă, pisicuţo, nu ne lua aşa repede... Noi nu suntem fraierii ăştia de prin partea locului, care stau şi se hlizesc la tine cu gura căscată... Şi ce mare grozăvie intenţionează Stavri să ne dea?

— Intenţiona... A murit.

— Cum! sări în sus cei doi.

— Zi repede ce s-a întâmplat, ceru neliniştit, dar autoritar, complicele lui Dario.

— Cred că... l-a lăsat inima, răspunse cântăreaţa după o ezitare.

— Într-adevăr, aşa crede? mă întrebai eu, întorcându-mă cu spatele spre Andreescu, ca să-mi apropii şi mai mult urechea de gardul vegetal.

— Ce documente avea de predat? auzii şoapta aceluiaşi individ.

— A descoperit... Dar nu-ţi spun nimic, Pox, până nu-mi promiţi că pentru informaţia asta contul meu va creşte cu...

— Contul tău va creşte cum s-a stabilit la început şi să mă slăbeşti cu pretenţiile tale, se enervă cel ce părea să fie şeful. Numai din ce câştigi într-o săptămână ai să-ţi poţi comanda o sută de rochii.

— Deşi tu ai face mai bine să umbli mereu în costum de baie – completă Dario.

— Dincolo, la noi, avem zece mii ca ea – mârâi celălalt din spirit de contradicţie.

— Chiar zece mii, nu cred – protestă spioana molatic, cu voită modestie. Nişte gâsculiţe nostime, nu contest. Dar mai găseşte alta care să cânte ca mine, să cunoască fizică şi aşa mai departe...

— Eh, dă-i drumul odată, scurtă Pox discuţia.

— În fine, să vă spun, admise ea concesiv.

Dacă în clipa aceea n-aş fi întors puţin capul, n-aş fi văzut pe ecranul din frunze mărunte ale gardului umbra proiectată de lună a mâinii care ridicase pumnalul. Dar capul nu-l întorsesem întâmplător.

Falsul ofiţer de securitate voia să mă doboare prin surprindere. Răsucindu-mă fulgerător spre el, l-am răsturnat pe spate. Din acelaşi elan am vrut s-o iau la fugă înapoi spre staţiunea de odihnă înainte ca cei de peste gard să se dezmeticească. Dar mă împiedicai de braţul spionului doborât, care încerca să-mi apuce piciorul, şi căzui în brânci. M-am ridicat din nou şi am început să alerg în zigzag.

Din spate pocni ceva cu zgomot de puşcoci şi simţii o arsură în braţul drept. Nu-i nimic, o zgârietură – îmi trecu prin minte. Un obiect îmi fluieră

pe lângă ureche şi căzu în faţa mea, pe drum. Era un cuţit de aruncat. L-am ridicat din fugă. Devenise singura mea armă.

După ce privii înapoi, am început să alerg în linie dreaptă. Pe urma mea se avântase Pox.

Pesemne că Dario sărise asupra lui Mihuţ, pentru că îl auzii pe acesta strigând ascuţit:

— Idiotule, sunt de partea voastră. Întreab-o pe Consuella.

Pox nu alerga rău, însă nu se putea compara cu mine. Nu m-ar fi ajuns niciodată.

Al doilea pocnet de puşcoci îl percepui în acelaşi timp cu şocul ce-mi îndoi piciorul stâng. Mă nimerise mai jos de genunchi. Pesemne că vreun revolver miniatural sau mai ştiu eu cu ce jucărie sinistră din arsenalul celor trimişi de duşmanul din afară. Căzui, dar cu o mare sforţare, sprijinit într-o mână, aruncai cuţitul spre Pox. Eu aruncam mai bine decât nătărăul care încercase să mi-l înfigă în spate (mai târziu am aflat că aruncătorul fusese Dario). Lama azvârlită cu putere îl lovi pe spion în osul coapsei şi-i smulse un urlet de durere.

Cu un penibil efort de voinţă mă ridicai în picioare. Puteam să merg. Deci glonţul îmi atinsese numai muşchii... şi nu prea grav. Un pas... doi paşi... trei paşi... Eram la doi metri de Pox. Acesta mă aştepta cu faţa crispată, gata de atac. În pumnul drept îi strălucea, albăstrui în bătaia lunii, un box cu muchea prelungită în două lame scurte. Se vedea că face o sforţare desperată să mă înfrunte. Dar nici eu nu stăteam mai bine. Braţul i se destinse într-o lovitură joasă. Alunecai într-o parte şi în acelaşi timp îi prinsei încheietura mâinii cu mâna mea dreaptă. Apoi pumnul stâng mi se abătu peste ţeasta lui ca un ciocan. Se prăbuşi inert. Dacă aş fi fost în posesia întregii mele puteri, este neîndoielnic că-i sfărâmam capul...

Îmi rămânea să scap de Dario şi de celălalt. Eram nevoit să primesc lupta, deoarece acum se aflau numai la câţiva paşi. Se împăcaseră. Se vedea că nu se aşteptau să-l dobor pe Pox. Aş fi profitat de confuzie, dar în mâna lui Dario apăru un revolver cu ţeava îndreptată spre mine.

— Sus labele, comandă el drăguţ.

Ridicai mâinile înainte, îndoite din coate, astfel încât palmele îmi veneau în dreptul frunţii... adică în ce-l priveşte pe Dario (care se apropiase şi-mi împingea revolverul în piept) în dreptul gâtului său deşirat şi slab, pe prăjina căruia mărul lui Adam se plimba obsedant în sus şi-n jos. Tăind aerul ca un paloş, muchia palmei mele a izbit exact în acest dezgustător cartilagiu. Dario se muie şi se prăbuşi îndoindu-se ca o nuia prea subţire. Deşi pierdeam sânge din rana de la picior, contasem pe rapiditatea mişcării şi nu m-am înşelat.

Dar, înainte de a mă întoarce către ultimul meu adversar, simţii lovitura pe care acesta mi-a aplicat-o în creştet şi-mi pierdui cunoştinţa.

PE PLAJA ALBĂ, CÂND APUNE LUNA

Mă trezii hâţânat pe umărul bunului meu prieten Pox, care, spre stupefacţia mea, înjurând şi luptându-se cu valurile, înainta mereu în mare, depărtându-se de o plajă cunoscută. Unde mai văzusem eu plaja asta?... A, da, chiar Plaja Albă... Ziua mi-aş fi dat seama imediat. Dar aspectul ei în lumina lunii, care se lăsa spre apus, întinzând pe fâşia de nisip umbrele falezei, era neaşteptat de nou.

Ce voia Pox cu mine? Să mă înece? Neverosimil. Pentru asta n-avea nevoie să se ostenească atât: să parcurgă pe faleză sau pe plajă aproape un kilometru, să se lupte apoi cu talazurile.

Plaja rămăsese în urmă la vreo şaptezeci de metri. În dreptul acestui punct de pe coastă, ca să-ţi ajungă apa până la gât, trebuia să mergi spre larg o sută cincizeci de metri.

Rana de la picior şi mai ales capul mă dureau cumplit, îmi era sete, frânghia cu care mă legaseră fedeleş îmi tăia muşchii şi îmi chinuia oasele, iar căluşul mă făcea pur şi simplu să înnebunesc.

Capul şi partea superioară a trupului îmi atârnau pe spatele gol al lui Pox. Talazurile nu prea mari, făceau ca apa să-i vină acestuia când până la mijloc, cuprinzându-mi extremitatea picioarelor, când până în dreptul coapselor.

— Dacă grănicerii au trecut acum o jumătate de oră, mai avem doar un ceas. De n-ar întârzia Frühauf, gâfâi Pox, împleticindu-se izbit de un val mare, căruia îi simţii răceala până aproape de şolduri.

Cui i s-o fi adresând oare? Aş fi vrut să ştiu. Curiozitatea îmi fu satisfăcută fără întârziere. Un glas cunoscut şi eminamente răguşit, aparţinând unei persoane ce mergea la un pas în faţa lui Pox, spunea cu patos:

— Aş da toată marea... şi încă ceva pe deasupra pentru un şpriţ. Mi s-a făcut lehamite de sportul ăsta... Mai bine jucam mai departe cărţi la Lyon, cu clienţii lui Margot...

— Măsluiai tu cărţile mult şi bine dacă te lăsa în pace Chardonnet, reflectă Pox cu glas tare. Dar tot mai bine e să voiajezi pentru Gould şi prietenii lui decât să zaci la zdup, din pricina frivolităţilor tale...

— Uite ce-i, amice, îl întrerupse Dario, eşti lipsit de tactul cel mai elementar... şi mă plictiseşti.

— Atunci, ca să te mai distrezi, ia fă te rog bine şi ajută-mă să-l car pe bivolul ăsta, îi replică Pox.

— Ce-ar fi să-l aruncăm în apă? propuse glasul cel răguşit în timp ce-mi simţii totuşi genunchii ridicaţi pe umerii lunganului. Dacă limuzina lui „205" mă lasă să aştept prea mult, precis că-i fac o înmormântare marinărească

clasa întâi şi-l potcovesc cu un discurs funebru de să-l povestească şi la peşti.

— Eşti un măgar! aprecie Pox fără menajamente. Şi ce-i duci lui sir Gould? Poate planurile obiectivului 4VZ, care se aflau la Boby când a fost arestat din vina ta? Ascultă-mă pe mine, Agalidis se pricepe la de-alde astea. Mina aia acţionată de la distanţă, cu care dumnealor scot pietricele de pe fundul mării, poate folosi... la multe. Dacă mieluşelul ăsta pe care l-am făcut colet, n-ar şti altceva nimic decât cântecul cu mina, şi tot s-ar chema c-am făcut o treabă bună.

Ce naiba aveau de gând cu mine? Iată un lucru pe care, ca să-l aflu mai exact, aş fi plătit un preţ bunicel. De fapt începusem să înţeleg.

Acum valurile îi ajungeau lui Pox alternativ până la talie şi până la jumătatea omoplaţilor, astfel încât, deşi fusesem tras mai sus pe umărul acestuia, picioarele fiindu-mi luate în primire de Dario, capul îmi trecea regulat prin creasta lor. Eram deci constrâns să-mi potrivesc respiraţia după ritmul acestora şi totodată să-mi lipesc bine buzele de suprafaţa căluşului. Dacă nu m-aş fi trezit mai înainte, mă trezea acum apa mării, al cărei gust amărui îmi umplea gura. Totuşi cei doi spioni, în lupta cu talazurile, nu se gândeau încă la asta, iar eu rămâneam mai departe inert, ca şi cum pocnitura din creştet mi-ar fi ajuns pentru un timp mai îndelungat.

Pox spunea în continuare:

— De pontul cu uraniul nici nu mai vorbesc. Ţinând seama că şi aici tot omul nostru e tartorul, află că transporţi greutatea lui în aur... De-ar fi el nesimţit ca un bolovan, şi şeful tot l-ar convinge să vorbească.

Ah! De n-aş fi avut mâinile legate şi picioarele strânse în aceleaşi sfori!

— Orice ai mârâi tu, Agalidis ne-a vândut o marfă rară, simţi Pox nevoia să stăruie (probabil pentru a se convinge şi pe sine de temeinicia acestei aserţiuni).

Împleticindu-se, îmbrâncit de talazuri, Dario replică:

— Dacă Agalidis e aşa de grozav, de ce nu ne-a dat el o mină din alea cu care mă baţi la cap? Zicea că are doar un kilogram. În orice caz era mai uşoară decât coletul pe care mă pui să-l car. Pe urmă Agalidis al tău pretindea că a participat la prospectarea fundului mării. De ce n-a vrut el să plece pe „205”? Cel puţin scăpam eu de hamalâc...

Acum înţelegeam limpede: Agalidis era Mihuţ al meu.

Poziţia incomodă în care mă aflam devenise insuportabilă. Dar mult n-am mai avut de aşteptat. Dată fiind perspectiva ce-mi era rezervată, eu nu puteam vedea decât unduirea largă a talazurilor mării şi, cu un oarecare efort, liniile întunecate ale falezei. Dar am auzit exclamaţiile simultane ale lui Pox şi Dario.

— Vine!

— Uite-l! Uff!

— Aprinde lanterna, adăugă Pox.

Dario se debarasă brusc de genunchii mei, astfel încât Pox îşi pierdu echilibrul şi mă lăsă, cu o înjurătură înspăimântătoare, să-i alunec de pe umăr. Căzui în picioare, dar un val mă izbi în ceafă şi pierdui fundul de sub tălpi.

Ce m-a salvat în această împrejurare? Calmul? Desperarea? Voinţa? Este adevărat că, în următoarele câteva clipe, mi-am păstrat cumpătul destul de bine. Dar de efortul pe care l-am făcut atunci, un om nu este în stare de multe ori în viaţă. Nu ştiu cum am izbutit, însă cu ajutorul apei care a făcut legăturile să alunece mai uşor, încordându-mi muşchii cu deznădejde la un moment dat, mi-am simţit mâinile libere. Deşi-mi erau amorţite, printr-o nouă sforţare, putui să înot. Am scos capul la suprafaţă chiar lângă obrazul lui Pox, care pesemne îşi agita braţele prin apă ca să mă prindă. M-am folosit de surpriză şi, apucându-l de gât, l-am tras la fund. S-a încleştat de coatele mele şi a început să se zbată cu mişcări dezordonate şi violente. Apa bolborosea sinistru. Avea ultimele puteri ale celui ce se îneacă. Cu picioarele legate încă, cu muşchii amorţiţi şi îndureraţi, era imposibil să mă menţin stăpân pe situaţie. Am alunecat pe spate, trăgându-l pe spion peste mine, într-un vârtej de mişcări oarbe şi învălmăşite. Tocmai aceste mişcări mi-au eliberat nu ştiu cum şi picioarele. Am avut noroc. Altfel e sigur că scurta poveste a vieţii mele s-ar fi încheiat în modul cel mai neplăcut. Noua situaţie în care mă aflam mi-a permis ca instinctiv să-mi găsesc o suprafaţă de sprijin mai mare şi să scot a doua oară capul deasupra valurilor.

Atunci am zărit deodată conturându-se în umbra nopţii, obiectul care dezlega cel puţin două mistere. Avea în mod vag aerul unei bărci cu motor şi forme aerodinamice. De fapt, aşa cum am bănuit imediat, era un submarin pitic, de un tip necunoscut. Se vedea că-i foarte uşor după felul în care ieşea afară din apă şi-l legănau valurile. Nu măsura în lungime decât vreo patru metri, iar în înălţime, ţinând seama de partea imersionată, nici doi metri. Din interiorul chioşcului cât o jumătate de butoiaş de bere, scosese capul un individ bărbos şi ciufulit. Dario (care stătea la câţiva paşi, cu spatele către mine, şi probabil nu văzuse nimic din ultima luptă) îi făcea de zor semne amicale.

Din clipa în care scena aceasta mi s-a întipărit pe retină şi mi-am pus întrebarea cum să scap din noua încurcătură, nu s-au scurs nici zece secunde până la cealaltă clipă când, din dreapta şi din stânga, dinspre uscat şi chiar dinspre larg, ieşind din beznă şi din valuri, văzui îndreptându-se spre noi zeci de umbre. Pesemne că bărbosul a observat acelaşi lucru, odată

cu mine, căci dispăru brusc din deschizătura chioşcului, şi submarinul începu să se mişte fără niciun zgomot. Însă nu apucă să alunece nici doi metri, şi obişnuita somaţie a grănicerilor răsună în noapte, hotărât, împrăştiindu-mi temerile şi dându-mi un simţământ de negrăită siguranţă:

— Cine-i? Stai!... Stai!... Stai!

Apoi un răpăit scurt de mitralieră, abătut ca o grindină peste pereţii exteriori ai submersibilului, făcu să iasă din interiorul acestuia, ca dintr-un butoi, un răcnet îngrozitor şi piţigăiat:

— Me predau! Me predau!

— Andronic! Andronic! Unde eşti, Andronic? auzii strigându-mă vocea lui Orza.

— Sunt aici. Nu-i nicio primejdie, răspunsei eu tare, smulgându-mi căluşul, străbătut de un cald sentiment de recunoştinţă.

Locul încordării extenuante de mai adineauri îl luase, în toată fiinţa mea, o destindere binefăcătoare, care-mi desprinse fără niciun gând mâna încleştată în părul lui Pox.

Acesta ar fi alunecat şi s-ar fi pierdut în valuri, înecându-se de-a binelea, dacă, văzându-i capul plutind câteva momente între două talazuri, nu l-ar fi prins în braţe o făptură de coşmar: un monstru cu braţe musculoase de om şi cap de animal fabulos. Asemenea monştri se apropiau din toate direcţiile. Când îşi scoaseră măştile etanşe de cauciuc, cel care îl pescuise pe Pox şi-l ţinea acum în spate ca pe un sac de cartofi se adresă unei siluete ce apăruse chiar din spatele meu şi pe care o indentificai de îndată ca aparţinând lui Ştefan Orza.

— Tovarăşe locotenent-colonel, spuse flăcăul cu braţe musculoase, am prins un rechin. Unde ordonaţi să-l cazăm?

EPILOGUL UNEI AVENTURI

Fereastra largă a rezervei era deschisă spre grădina scăldată de soarele amiezii şi oferea perspectiva adâncă a straturilor de flori ce se întindeau până departe, multicolore şi tremurătoare. În adierea caldă a vântului de vară, cearşafurile sfâşiate ale straturilor de narcise îşi fluturau zdrenţele de zăpadă, crinii îşi legănau potirele cu ispite, iar macii împrăştiaţi în patrulaterul imens al lalelelor puneau în mijlocul acestora peceţi de sânge.

Răsturnat într-un fotoliu moale, mă lăsam pătruns de sărbătorescul torent de lumină care inunda grădina spitalului şi se scurgea printre frunzele salcâmilor din colţurile terasei.

Nu s-ar fi putut spune că nu-i plăcut în rezerva mea; albastrul potolit al pereţilor, al mobilierului, al învelitoarei de pe pat mă odihnea şi îl comparam favorabil cu albul orbitor al altor spitale. În ton cu simfonia de nuanţe coloristice a încăperii era şi buchetul de „Nu-mă-uita" aranjat cu gingăşie într-o glastră de mâna Adrianei, care avea în aceste împrejurări vădita tendinţă să se transforme în infirmieră voluntară.

Eram aici de trei zile, şi febra îmi scăzuse aproape complet. Mă refăcusem repede. Mă mai durea puţin piciorul rănit, dar mă felicitam că n-a fost decât atât. Oricum, trebuie să le fiu recunoscător bandiţilor că îmi legaseră rana şi nu pierdusem prea mult sânge.

Auzisem că lui Pox nu-i mergea tot atât de bine. În schimb falsul mecanic dispăruse fără urme.

Când a intrat în cameră Ştefan Orza, tocmai mă contemplam autoadmirativ în oglinda pe care o trăsesem de pe masă, frecându-mi cu dosul palmei bărbia nerasă. Deducţiile mi se confirmaseră şi eram mulţumit.

Ştefan Orza îşi pusese pentru această împrejurare un elegant costum civil, cu cămaşă de mătase şi cu nodul cravatei ca un miez de nucă. Floricica albastră de la butonieră, deşi minusculă şi discretă, îl integra în simfonia vizuală a albastrului ce stăpânea blând toată încăperea.

După ce mi-a oferit o cutie mare şi lunguiaţă cu ţigări, se interesă binevoitor de starea sănătăţii mele. Fireşte că eram nerăbdător să lămuresc câteva lucruri. În faţa unei dorinţe exprese, Orza admise că mi se cuvin câteva explicaţii.

— Un moment, te rog, Ştefane – îmi permisei să-l întrerup. Aş vrea totodată să-mi verific justeţea unor deducţii personale. Eu am să-mi spun presupunerile, iar tu ai să mi le confirmi sau ai să mi le dezminţi.

— Fie şi aşa, aprobă Ştefan Orza. Să luăm faptele chiar în ordinea în care s-au impus atenţiei tale. Ştii ce s-a întâmplat cu geamandura?

— N-aş îndrăzni să pariez că lucrurile s-au petrecut întocmai, dar... ele s-ar fi putut petrece în felul următor... Există mai întâi o constatare neîndoielnică, pe care am făcut-o încă din noaptea când am coborât din elicopter: Mihuţ îl spiona pe Stavri. A doua constatare am făcut-o după douăzeci şi patru de ore, tot noaptea: Mihuţ colabora cu banda Consuella-Pox-Dario, deşi la curent cu asta părea să fie numai Consuella, dovadă strigătul revelator al grăsunului când a fost atacat de Dario. Dar, pe de altă parte, Consuella se avea foarte bine şi cu Stavri, a cărui moarte violentă, în condiţiile ştiute, îl implică în complexul maşinaţiilor pe care securitatea le-a dejucat cu ajutorul neînsemnatei mele contribuţii.

Orza făcu un gest evaziv (sinceritatea mă obligă să recunosc că atunci l-am atribuit intenţiei sale de a protesta împotriva minimalizării rolului pe care l-a jucat).

— Mica mea teorie, continuai eu, este aceasta: în jurul şi în interiorul institutului nostru de oceanografie acţionau iniţial două grupuri de spioni. Din primul grup, eu am făcut personal cunoştinţă cu frumoasa Consuella, derbedeii care îşi zic Pox şi Dario şi geochimistul Stavri, recrutat, într-un mod pe care îl ignor, de cei care sunt stăpânii primilor trei. Din al doilea grup l-am cunoscut pe alias Mihuţ, indicat de Pox sub numele grecesc de Agalidis. De altfel se pare că acesta lucra relativ izolat de eventualii săi colaboratori. În folosul cui acţiona fiecare dintre cele două grupuri n-am putut înţelege prea exact. Ceea ce am aflat din discuţiile bandiţilor am declarat de îndată ce m-au salvat grănicerii care i-au pândit în apă cu ajutorul costumelor de scafandru. După cât am înţeles eu, misiunea spionilor era legată de unele obiective de interes militar. Despre minereurile radioactive, de care precis nu ştia decât Stavri şi probabil Consuella, Pox şi Dario habar n-aveau. Faptul mă îndreptăţeşte să cred că informaţiile şi documentele referitoare la acestea n-au intrat iniţial în planurile spionilor. Ele au constituit pentru unii, perspectiva unei afaceri întâmplătoare.

— Anchetarea lui Dario a confirmat raţionamentele tale, aprobă Orza... Pox şi Dario vânau secrete militare, aşa cum ai aflat chiar din gura lor şi cum va arăta comunicatul din presa de mâine.

— Consuella, explicai eu în continuare, făcea legătura cu Stavri, cu care, în treacăt fie spus, întreţinea şi raporturi de altă natură.

Orza zâmbi amuzat.

Prinzând tot mai mult curaj, explicai sigur de mine:

— Sarcinile de agent de legătură ale Consuellei se potriveau minunat cu profesia de cântăreaţă într-un local public, profesie ce-i justifica contactul cu tot soiul de oameni. Prietenia pe care o simula faţă de tineretul de la institut o aducea destul de firesc în apropierea lui Stavri, cu care în felul acesta

putea sta de vorbă fără a da de bănuit – lucru foarte important, întrucât geochimistul avea rolul transmiterii documentelor procurate de bandă cu ajutorul geamandurilor semănate de cercetătorii institutului în zona apelor litorale... Geamandurile astea, ingenioase căsuţe poştale, erau frecvent controlate de submarinul pitic, pe care l-am luat noaptea, din elicopter, drept o barcă cu motor.

— Frühauf, pilotul submersibilului, adormise legănat de valuri, preciză Orza. Zgomotul aeronavei l-a trezit abia când aceasta era gata să amerizeze. Frühauf trebuia să se întâlnească cu Stavri potrivit ultimului mesaj pe care geochimistul i-l transmisese în aceeaşi zi prin radio. Stavri întârziase. N-a prevăzut că grupul de cercetători se va întoarce la o oră atât de avansată.

— Eu nu cred că, după ce stabilea contactul cu banda de spioni de pe ţărm, vehiculul lui Frühauf ajungea prea departe în mod independent, îmi continuai ideile. Am citit de curând o revistă străină...

— ...care, îmi scurtă expunerea Orza, publica un reportaj referitor la submersibilele pitice lansate sub apă de submarine gigant, ca nişte torpile, şi la întoarcere trase înăuntru primitiv prin tubul pe unde au ieşit. Ai ghicit şi de data asta. Documentele lui Stavri ajungeau pe un submarin de dimensiuni mari.

— Dar la destinaţie, cel puţin un document tot n-a ajuns, mă grăbii să termin. Acela pe care Stavri l-a compus din proprie iniţiativă în legătură cu radioactivitatea fundului mării. Exista probabil un antagonism între interesele lui Agalidis, care supraveghea mişcările celeilalte bande, şi interesele acesteia. De aceea, în ultimul moment, falsul mecanic a deschis geamandura cu pricina şi a scos de aici un document la care râvnea cu ardoare. Lăsată pe valuri de mine şi de Agalidis, care n-a avut vreme să-i înşurubeze la loc buloanele capacului, încetul cu încetul, geamandura s-a umplut de apă şi s-a scufundat, aşa că micul submersibil n-a mai găsit-o la locul indicat prin radio.

— Dar dacă banda de spioni, voi Ştefan Orza să mă puneţi la încercare, comunica prin radio cu cei dinafară, la ce mai foloseau geamandurile?

— Geamandurile erau necesare pesemne pentru a transmite schiţe, unele documente originale şi chiar anumite obiecte. De altfel banda se folosea de un al treilea mijloc. Pentru legăturile dintre membrii ei, Consuella alcătuia din titluri fanteziste de cântece, adevărate mesaje.

Orza mă asculta cu o expresie de vădită atenţie.

— Eu am surprins două mesaje ale Consuellei – precizai cu satisfacţie. Pentru primul fuseseră inventate trei titluri atribuite unor melodii indoneziene: „O păsărică mi-a ciripit povestea-ntreagă", „Vino, iubite" şi „Călători-vei peste mări". Asta însemna: „Avem informaţii complete într-o

anumită problemă. Pox şi Dario (poate numai Pox) trebuie să se întâlnească cu mine. E necesar ca cineva să plece la baza noastră din străinătate." Presupun că Stavri, după ce amânase o bucată de vreme comunicarea senzaţionalei sale descoperiri, tot gândindu-se cum să tragă mai multe foloase din ea, s-a hotărât, în sfârşit, s-o destăinuie stăpânilor săi de peste graniţă şi atunci a urmat povestea cu geamandura. Bănuind că documentul său n-a ajuns la destinaţie, preferând să nu se demaşte faţă de organele puterii noastre de stat printr-o dispariţie care ar fi vorbit de la sine, socotind că totuşi într-o asemenea împrejurare ar fi cazul să-şi negocieze trădarea printr-un reprezentant pe care să-l cointereseze, Stavri a vrut să apeleze la serviciile unuia dintre complicii săi. Mesajul „Pe ţărm, când luna va răsări", pe care Consuella l-a transmis după moartea geochimistului stabilea în mod concret întâlnirea ei cu Pox şi Dario, necesară acum din motive noi. De ce a făcut uz Consuella de microfonul localului ca să-şi transmită mesajele? Cred că asta era metoda obişnuită ce-i fusese impusă. Ea nu trebuia să-l cunoască pe cel ce ţinea legătura cu Pox şi nu cunoştea în consecinţă locul unde acesta putea fi găsit, ca să nu aibă posibilitatea să-l denunţe. Întrucât cântăreaţa ignora vizuina celor ce operau pe teren, grupul lor ar fi fost salvat în cazul unei defecţiuni parţiale (să spunem arestarea izolată a Consuellei şi a lui Stavri). Totuşi folosirea microfonului a fost imprudentă şi întregul sistem de comunicare îmi pricinuieşte nedumeriri. Asemănarea lui cu metoda la care a recurs Reis anul trecut, în restaurant, mi se pare cât se poate de bizară.

Ştefan Orza zâmbea misterios. Îl privii câteva clipe în tăcere, apoi continuai:

— Din toate câte s-au întâmplat, reiese că Stavri cunoştea de multă vreme existenţa minereurilor radioactive.

— Ce te face să crezi asta? întrebă prietenul meu.

— Întâi faptul că a murit prezentând semnele unei grave intoxicaţii cu poloniu. Or în altă parte decât la institut n-a putut avea de-a face cu poloniu. Şi în câteva ore acesta nici nu ucide şi nici nu se depune în ţesuturi. Pentru asta îi trebuie un timp mai îndelungat, chiar dacă n-a iradiat organismul omenesc din afara lui, ci a pătruns în acesta printr-un accident, respirat sub formă de pulbere, de pildă, lucru teoretic posibil într-un laborator. O indicaţie în privinţa faptului că Stavri ar fi fost de mai multă vreme posesorul unor pietre radioactive, ce i-au fost fatale: geochimistul îşi încuia o parte din colecţia mineralogică în dulapul de oţel inoxidabil. Astfel putea s-o pună la adăpost de orice indiscreţie (fie chiar şi de indiscreţia unor detectoare deoarece un strat mai gros de oţel inoxidabil absoarbe radiaţiile). Apoi ardoarea cu care mi-a disputat dreptul de a explora fundul

mării în costum de scafandru. Spera, cred, să ne împiedice cel puţin o vreme să cunoaştem natura exactă a rocilor din locul cu pricina.

— Dar cum ai reconstituit tu împrejurările morţii sale?

— O, asta nu-i greu deloc după toate câte le-am aflat ulterior! Laboratorul lui Stavri nu era utilat pentru lucrări de radiochimie. Obişnuit cu riscurile, dornic să-şi asigure în străinătate un cont cât mai mare furnizând cât mai multe informaţii asupra importanţei bogăţiilor naturale descoperite chiar de el, Stavri a îndrăznit să întreprindă o serie de cercetări asupra minereurilor radioactive fără să dispună de obişnuitele mijloace de protecţie: costum pneumatic, dozimetre, bariere de plumb, respiratoare cu filtre pentru roca pulverizată etc. În mod neîndoielnic, Stavri nu numai că fusese iradiat din afară de elementele radioactive pe care le manipula, dar el le şi aspirase ori le înghiţea sub formă de pulbere. Nu ştiu când a început şi cât a durat intoxicarea lui, dar sunt sigur că, în noaptea ce a urmat ultimului nostru zbor comun cu elicopterul, spionul şi-a dat seama că nu mai are nicio scăpare şi, ca să-şi scurteze suferinţa s-a sinucis strângând între măsele fiola cu acid cianhidric, care constituie, în mod obişnuit, ultima rezervă a oamenilor de această teapă.

— Bravo! mă felicită călduros Ştefan Orza. Eşti un adevărat Sherlock Holmes.

Eram de acord cu el fără nicio grijă că păcătuiesc împotriva modestiei. Am folosit chiar prilejul ca să mă laud puţin:

— Trebuie să recunosc şi eu că flerul mă ajută mult. De pildă, dacă nu-l miroseam la timp, Agalidis m-ar fi curăţat fără niciun regret.

— Dar, de fapt, ce te-a făcut să-l bănuieşti? mă întrebă Orza.

— Fireşte că au fost şi lucruri precise care mi-au stârnit neîncrederea. Printre altele, niciun ofiţer de securitate nu şi-ar fi luat răspunderea să amestece pe oricine în urmărirea unor spioni numai pentru că respectivului îi place să facă pe detectivul. Or, repet, mirosul pe mine mă ajută chiar atunci când nu am cine ştie ce indicii. Aşa a fost şi cu Consuella. Am bănuit-o în mai multe împrejurări... Eram sigur că nu greşesc, dar...

În clipa aceea am auzit pe coridor glasul voios al lui Nesteruş şi un râs plin, sonor şi plăcut... Ce dracu'! Mă fulgeră o părere... Şi n-avui vremea nici măcar să-mi termin gândul, când uşa se deschise, şi în prag o văzui pe Consuella agăţată de braţul prietenului meu, a cărui figură exprima fericire, atâta fericire!

Rămăsesem încremenit. Pesemne că arătam teribil de stupid, fiindcă deodată Consuella începu să râdă şi mai tare, acompaniată de hohotele celor doi bărbaţi, până ce tot ea deveni serioasă şi-mi spuse:

— Iartă-mă, Andronic. Nu mi-o lua în nume de rău... Ce-ţi mai face piciorul? În noaptea aceea, în lipsă de ceva mai bun, ţi l-am bandajat cu o fâşie din furoul meu.

Eram consternat.

Chipul lui Orza îşi reluase expresia obişnuită, când acesta rosti liniştit:

— Sosirea acestei tinere perechi ne-a întrerupt explicaţiile. Când au venit dumnealor tocmai voiam să-ţi spun, Şerbane, că în privinţa Consuellei Stavri n-ai ghicit întregul adevăr.

Încă o bombă pe care trebuia s-o înghit nemestecată! Cum de nu fusesem niciodată curios să-i ştiu tot numele. Toată lumea îi zicea Consuella; pe reclamele braseriei „Steaua de mare" scria numai Consuella; ea se prezenta scurt, Consuella... Ne obişnuisem într-atât cu această simplificare, ce ţinea loc de pseudonim artistic, încât nici eu şi nici alţii nu ne puseserăm problema unei identităţi mai complete.

— Consuella Stavri – spunea Orza – nu este o trădătoare. Trădător a fost numai primul ei bărbat, Arhip Stavri, unealtă mai veche a duşmanilor poporului nostru. După ce se măritase cu el foarte tânără, în urma unor neînţelegeri, Consuella l-a părăsit fără să-i cunoască legăturile cu serviciile de spionaj ale ţărilor imperialiste. Totuşi, dat fiind faptul că legalmente rămăsese soţia lui Stavri, neglijând să se informeze mai temeinic asupra ei, o anumită organizaţie străină, prin intermediul căreia imperialiştii încearcă să intervină în treburile interne ale statului nostru, i-a propus Consuellei, în timpul turneului pe care l-a făcut recent peste graniţă, să se înroleze în rândurile agenţilor săi. Consuella are unele trăsături comune cu tine, Şerbane. Printre ele şi înclinarea către o existenţă mai puţin obişnuită. Această înclinare a determinat-o ca, în loc să refuze cu indignare, să se prefacă tentată de propunerea recrutorului de spioni, să ceară un răgaz de gândire, în care a luat contact cu organele noastre de securitate, şi cu învoirea lor să dea un răspuns afirmativ. Prima misiune ce i-a fost încredinţată ca spioană o cunoaştem: legătura dintre omul pe care-l iubise cândva, în adolescenţă, dar pe care acum îl dispreţuia până la sila cea mai adâncă, şi câţiva agenţi răspândiţi nu prea departe, pe teritoriul din imediata apropiere a litoralului. Din momentul în care Consuella a început să cânte la restaurantul „Steaua de mare", i-am putut fila pe toţi interceptându-le şi chiar transformându-le mesajele fără nicio dificultate. Nu ne-a fost prea greu nici să aflăm cifrul cunoscut în cadrul bandei numai de Stavri şi folosit de el atât în scrisorile închise într-o geamandură sau alta, cât şi în convorbirile radiofonice, cu ale căror lungimi de undă eram de asemenea la curent de multă vreme. Cele trei-patru mesaje transmise de Pox şi Dario prin filiera Consuella–Arhip Stavri au fost interceptate cu ajutorul Consuellei şi

modificate, iar apoi transmise prin radio ori introduse în geamandură aşa cum le-am prefăcut noi. Geochimistul le-a dat drumul mai departe fără nicio bănuială, cu ajutorul postului emiţător ascuns într-un mic şi comun perforator de hârtie din sertarul mesei sale de lucru. Banda ar fi fost de mult după gratii dacă n-aveam interesul ca, prin intermediul ei, să-i inducem în eroare pe cei ce aşteptau în străinătate roadele tristei sale activităţi. Arestarea precipitată a lui Pox şi Dario s-a produs atunci când Consuella, după încăierarea ta cu spionii, m-a încunoştiinţat că ai fost răpit. Aşadar pentru serviciile pe care ţi le-a făcut, poţi să-i mulţumeşti şi tu, aşa cum i-am mulţumit şi noi pentru greutăţile întâmpinate şi destoinicia dovedită în slujba patriei.

M-am ridicat în picioare şi m-am înclinat fără plăcere. Mă simţeam stânjenit. Aceasta cu atât mai mult, cu cât ultimele explicaţii ale lui Orza mă făceau să înţeleg că meritele mele în legătură cu demascarea şi prinderea spionilor erau ca şi nule. Degeaba dădusem (cu unele excepţii) dovadă de perspicacitate. Degeaba îmi riscasem pielea. Securitatea ştia totul dinainte, nu-i scăpase nicio clipă din ochi pe agenţii duşmanului. Ca cetăţean asta trebuia să mă bucure. Nu eram totuşi prea încântat. Mă simţeam chiar umilit. Apoi m-am scuturat brusc de sentimentele urâte care-şi făcuseră loc în sufletul meu.

— În legătură cu rolul jucat de Consuella la „Steaua de mare" pot să-ţi mai spulber o nedumerire – îmi solicită Orza atenţia mai departe. Ţi s-a părut ciudată asemănarea dintre sistemul prin care a comunicat Vanini cu Reis în restaurant şi cel întrebuinţat cu ajutorul microfonului la „Steaua de mare". Ea se explică simplu. Consuellei, eu i-am sugerat ideea şi desigur, la rândul meu, i-o datorez spionului italian. Banda Stavri-Pox-Dario n-a găsit-o rea, deoarece nu avea de unde să ştie că ne este bine cunoscută.

Mai exista un lucru ce nu-mi era pe deplin lămurit. În consecinţă, am pus ultima întrebare:

— Ai arătat, Ştefane, ce obiective avea banda Pox-Dario-Stavri. Dar Agalidis ce urmărea în ţara noastră?

— Despre Agalidis se cunosc în general destul de multe lucruri. Printre altele că s-a născut şi a trăit la Brăila o bună parte din viaţă. Aşa se explică faptul că ştia atât de bine românește. După ce s-a expatriat (asta s-a întâmplat acum vreo zece ani) a devenit mercenarul unui puternic cartel internaţional şi s-a specializat în furtul invenţiilor şi descoperirilor ştiinţifice. În acest scop s-a angajat probabil şi la institutul dumneavoastră de oceanografie. Şi a nimerit în plin, dând întâi peste mina cu declanşare ultrasonică, pe care imperialiştii, desigur, ar încerca s-o transforme în instrument de distrugere, apoi peste aceea ce n-a căutat şi n-a visat: secretul

minereurilor radioactive de la fundul apelor noastre teritoriale. Unui copoi cu experienţa lui Agalidis n-a putut să-i scape faptul că pe terenul unde vâna el îşi încercau puterile şi alţi reprezentanţi ai ramurii cinegetice care-l pasiona la culme. La început i-a urmărit, le-a cotrobăit printre hârtii, le-a pus beţe în roate... Dar apoi şi-a făcut socoteala că va câştiga mai mult ajutându-i. Consuella s-a ferit să-i informeze pe Pox şi Dario asupra minei ultrasonice şi asupra minereurilor radioactive. În cunoştinţă de cauză i-a pus Agalidis, pe care împrejurările l-au silit apoi să fugă, pare-se, fără niciun document. Deocamdată Agalidis ne-a scăpat. Trebuie să-şi fi dat seama de un lucru ce l-a alarmat teribil dacă a renunţat să mai treacă pe acasă ca să-şi ia însemnările cifrate, pe care i le-am găsit noi. Dar nici el nu ne va scăpa multă vreme. Suntem pe urmele lui, şi mai toţi spionii sfârşesc în ochiurile plasei prin care au sperat să se strecoare cu abilitate...

După ce Orza tăcu, păstrarăm câteva clipe de tăcere absolută. Consuella stătea în picioare rezemată de canatul uşii dinspre grădină şi privea vag spre fotoliul în care continuam să mă tolănesc, făcându-mă că nu-i acord nicio atenţie. Îmi salvase viaţa poate, dar în ochii mei nu se reabilitase complet. N-aveam pentru ea prea multă simpatie. Prea se credea în stare să ne joace pe toţi cum îi place. Şi pe urmă Nesteruş îmi era foarte drag. Ce-i trebuia lui această femeie ciudată şi uşuratică!

— Tare nu mă poţi tu suferi, Andronic! zise ea deodată pe un ton de glumă, profitând de faptul că Orza şi Nesteruş ieşiseră pe balcon.

— Îţi sunt recunoscător pentru tot ce ai făcut în ce mă priveşte, iar în legătură cu unele bănuieli nedrepte îţi cer iertare, replicai eu.

— Asta e un fel de a recunoaşte că nu mă poţi suferi, Andronic.

Îmi dădui la rândul meu silinţa să întrebuinţez acelaşi ton de glumă circumstanţială:

— Ţi-am mai spus o dată, Consuella... Faţă de tine am rezerve, fiindcă sunt prudent.

— Asta înseamnă, folosi ea prilejul, că aş reprezenta pentru tine o primejdie?

Doamne fereşte! Unde voia să ajungă această eroină de literatură senzaţională?

Mă hotărâi ca, în interesul prietenului meu, să atac frontal:

— Nu de mine e vorba, ci de un prieten la care ţin... Mă îngrijorează pentru Nesteruş uşurinţa cu care te porţi.

— Pe ce te întemeiezi când îmi aduci această învinuire? întrebă cu seriozitate femeia de la „Steaua de mare".

— Crezi că e nevoie să precizez? începui eu enervat...

Dar culmea era că-mi venea destul de greu să precizez ceva... În fond, totuşi, deşi chestiunea se prezenta sub un aspect cam delicat, ce însemna sărutul dat lui Stavri în bătaia lunii. Una din două: ori îl iubea, ori îl detesta. Deşi mă simţeam cam ridicol (la urma urmelor era bărbatul ei), continuai fără a lăsa să mi se bănuiască ezitarea:

— Ţie ţi se pare firesc, de pildă, ca o femeie să asculte pierdută declaraţiile de dragoste ale unui adorator, iar după un ceas să se sărute pe faleză cu altul pentru care, cică, ar nutri doar cea mai profundă scârbă?

— Deci ai văzut-o şi pe asta. Şi nu i-ai spus nimic lui Nesteruş. Iată, aşadar, că eşti un cavaler ireproşabil, Andronic, spuse Consuella ironică.

Mă înfuriai de-a binelea:

— Crezi că din cavalerism am tăcut? Uite că te înşeli. L-am menajat pe Nesteruş... că în ce te priveşte...

— ...că în ce mă priveşte, profită ea de pauza făcută ca să respir mai adânc, mă consideri o femeie uşoară, demnă de tot disprețul.

Începuse să se deslușească şi în glasul ei o nuanţă de enervare. Dar aceasta cedă repede locul unui ton calm şi hotărât.

— Ştiam mai de mult asta. Dar află că nici tu nu bănuieşti întotdeauna adevărul ascuns de aparenţe. Capitolul dragostei mele pentru Arhip Stavri l-am încheiat în aşa fel, cu ani în urmă, încât nu mai era posibil niciun fel de întoarcere. Când m-ai surprins cu fostul meu soţ pe faleză, acesta voia numai să intre cu ajutorul meu, în legătură cu Pox şi Dario. Doreai să ştii de ce l-am sărutat? Pur şi simplu fiindcă, temându-se că ne-aţi recunoscut şi simţindu-se cu musca pe căciulă, ca să vă inducă în eroare asupra motivelor întâlnirii noastre, mi-a poruncit să-l îmbrăţişez. Mi s-a părut mai nimerit să nu-l contrazic şi să mă integrez în rol... Răspunde-mi, Andronic, mă socoteşti pentru asta o femeie uşuratică?

— Hm... mormăii eu.

Îmi venea destul de greu să mă dau bătut, dar ce-aş fi putut zice?

*

Când într-o povestire plină de enigme, toate acestea au fost lămurite, firește, cititorul aşteaptă încheierea. Să nu-l dezamăgesc. Pe scurt deci: ce-a mai rămas de spus?

Descoperirea făcută de Institutul de oceanografie în împrejurările pe care le-am povestit a fost minereul cel mai bogat în elemente radioactive dintre toate minereurile cunoscute: cincizeci la sută uraniu, apoi ca produs de dezintegrare al acestuia, neobişnuit de mult poloniu, atât de mult, încât unii teoreticieni, când au aflat, au zis: imposibil! Dar să nu polemizăm cu

teoreticienii. Cert este că în locul unde Mihuţ scufundase geamandura din elicopter, se află astăzi o mină submarină foarte productivă.

În ce-i priveşte pe Nesteruş şi Consuella, s-au căsătorit şi sunt fericiţi (întocmai aşa cum se întâmplă, în cărţile al căror sfârşit nu vrea să-l contrarieze pe cititor). Nesteruş şi astăzi, după atâta amar de vreme, pare tot atât de îndrăgostit de femeia pe care a cunoscut-o la „Steaua de mare". Iar Consuella îi este o tovarăşă de viaţă model. Ce-i drept spiritul ei neliniştit o pune din când în când în câte o situaţie primejdioasă, care lui Nesteruş îi dă emoţii tari ce-i întreţin sentimentele la o înaltă tensiune.

Dar despre alte aventuri ale mele şi ale Consuellei (pentru că acum suntem prieteni buni şi ne înţelegem de minune) promit cititorilor mei să le vorbesc în cadrul altor povestiri.